új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Széchenyi István gondolatát idéző plakát 1920-ból

Nézzétek,
Ugyanaz a Nap süt le ránk,
És rajzol a fejünkre fény-koronát,
Lesz, ami változik, és lesz, ami megmarad,
Együtt ledöntünk minden kőfalat,

Hát nyújtsunk egymásnak segítő kezet,
Fessük kékre a borongós eget,
Legyen csodálatos így is a világ,
Suttogjunk ezért egy közös imát!

Szabó Ágnes: Trianon emlékére (Részlet)

XXVIII. évfolyam 1-2. szám

Stockholm, 2020 június

MOLNÁR-VERESS PÁL *lelkész*
az Egyháztanács lelkészi elnöke
523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Mobil: +46–70–602 29 68
E-mail: tggparokia@gmail.com

EGYHÁZI TISZTSÉGVISELŐK

Dr. SEBESTYÉN GÁBOR
a Stockholmi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács világi elnöke
országos főfelügyelő
126 47 HÄGERSTEN Fastlagsvägen 42/1
Tel: +46–8–184 172 Mobil: +46–73–966 04 75
E-mail: gabor.sebestyen@yahoo.com

HERCZEGHNÉ Dr. JUHÁSZ EDIT
az Uppsalai Gyülekezet megbízott felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
a főfelügyelő helyettese, országos főgondnok
740 22 BÄLINGE Åkerby 219
Mobil: +46–73–772 68 25
E-mail: hunszkita@gmail.com

TÓTH ILDIKÓ
a Sölvesborgi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
tiszteletbeli országos főjegyző
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsg 4 H
Tel: +46–456–140 37 Mob: +46–73–025 40 14
E-mail: tothildiko41@gmail.com

KEDVEK VERONIKA
stockholmi presbiter, országos jegyző,
hivatalból részt vesz az Egyháztanács ülésein
151 33 SÖDERTÄLJE Doktor Martingatan 6 B
Mob: +46–73–555 41 36
E-mail: verakedvek@gmail.com

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN
a Malmöi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: +46–40–267 638
E-mail: p.palhazikati@gmail.com

Ifj. VASZI ÁRPÁD
a Helsingborgi Gyülekezet felügyelője
az Egyháztanács elnökségének tagja
254 49 HELSINGBORG Jaktfalsgatan 62
Mobil: +46–76-008 08 76
E-mail: avaszi@yahoo.se

KOVÁCS ANDREA
központi pénztáros
260 50 BILLESHOLM Ivarsgatan 6
Tel: +46–42–284 584 Mobil: +46–70–644 02 49
E-mail: ak@andreakredovisning.se

DEÁK GYÖRGY
a Boråsi Gyülekezet felügyelője
507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel: +46–33–230 307
E-mail: deak.gyuri@hotmail.com

FEKETE JENŐ
az Eskilstunai Gyülekezet felügyelője
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: +46–16–120 039 Mobil: +46–70–920 33 72
E-mail: jeno.fekete43@gmail.com

JORDÁKY BÉLA
a Göteborgi Gyülekezet felügyelője
428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: +46–31–795 25 02 Mob: +46–70–562 31 08
E-mail: bela.jordaky@telia.com

SÁRKÁNY SÁNDOR
a Halmstadi Gyülekezet felügyelője
312 40 GENEVAD Lillgatan 2
Mobil: +46–70–972 46 78
E-mail: sandorsarkany@yahoo.com

GAAL ANDRÁS
a Jönköpingi Gyülekezet felügyelője
tiszteletbeli országos főgondnok
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: +46–393–161 69
E-mail: gaal.andras@telia.com

SOÓS ERZSÉBET
a Ljungbyi Gyülekezet felügyelője
341 31 LJUNGBY Tegelbruksgatan 6
Tel: +46–372–848 35 Mobil: +46–72-518 48 35
zsoka125@hotmail.com

LINDBERG BRUSTKERN KATALIN
a Västeråsi Gyülekezet felügyelője
724 70 VÄSTERÅS Lövhagsgatan 7
Mobil: +46–73–673 59 58
E-mail: csisszancs@freemail.hu

PÉTER CSABA
a Växjöi Gyülekezet felügyelője
a Szeretetszolgálat országos megbízottja
355 73 VÄXJÖ /GEMLA Stationsvägen 7
Mobil: +46–70–454 51 21
E-mail: csaba.peter@hotmail.com

A HIBA, MELYET ELKÖVETÜNK

„A tömeg a vég, a radikális semmi.”
Oswald Spengler: A Nyugat alkonya

A rombolás korát éljük. Előbb az intézményeket, a társadalmat alkotó struktúrákat, mint a család, aztán magát a józan észt rombolta a magát haladásnak nevező új barbarizmus, most pedig, végezetül, a történelem és a kultúra ellen fordult. Szobrokat döntenek le, könyveket, filmeket tesznek indexre, mert azok – szerintük – rasszisták. Mi pedig cikkeket, tanulmányokat és könyveket írunk, védelmezendő a nyugati kultúrát. Úgy teszünk tehát, mintha egyenlő felekként állnánk szembe egymással, mintha vélemény ütközne véleménnyel, ahol érvek és ellenérvek csapnak össze. Pedig dehogy!

Egyfelől nincs kivel vitatkozni. A vita feltételezné, hogy a szobrok ledöntőinek bármiféle fogalmuk lenne, kiknek a szobrait döntik le, vagy olvastak volna azokból a könyvekből, melyeket betiltanának valamely eszme nevében, de az eszmék nem érdeklik őket. Itt nincsenek eszmék, s az eszmék ellen nem lehet puskával harcolni. A csőcselék pusztító, romboló vak dühe van csak, mely örömét leli a rombolásban.

Az egész, amit látunk, felveti az együttélés lehetőségének kérdését is. Lehetséges-e, és egyáltalán: szükséges-e? Már Arisztotelész arra a megállapításra jut, mintegy 2500 évvel ezelőtt, hogy nem lehetséges az idegenekkel együtt élni, és ezt nem valamiféle elméleti tételből vezeti le, hanem a görög poliszok tényleges történetéből. A szobrokat, könyveket, képeket meg lehet és meg kell védeni az erőszak ellen, nyilvánvalóan szintén erőszakkal. Vitatkozni azonban nem kéne!

Nem emelhetjük őket a magunk szintjére azzal, hogy vitapartnernek tekintjük a vitaképteleneket. Majd, ha elolvassák, meghallgatják, megnézik és – ami a legfontosabb – megértik mindazt, amit le akarnak rombolni, akkor talán. De ilyen helyzet, minden bizonnyal, nem áll elő.

Mert ha valóra válik álmuk, és eltüntetik a régi, „rasszista”, „homofób” és minden más „-fób” műveket a nyugati kultúrából, vajon mi maradhat? Elárulom: gyakorlatilag szinte semmi. Az egész atlanti civilizációt, annak minden szegmensét halott „fehér csávók” hozták létre. Természetesen a hibáit is, melyeket kijavítani az éppen nem halott „fehér csávók” dolga – lenne.

A megsemmisítendő, „rasszista” kulturális értékek közül kezdhetjük például a nyelvvel. Az utcákon tobzódó csőcselék még véletlenül sem bantu, vagy szuahéli nyelven szidja a fehéreket, hanem többnyire volt gyarmattartóik nyelvén. De ide tartozik a kereszténység is, hiszen az szintén a „fehérek találmánya” ugyanúgy, mint maga az írásbeliség is, melyet szintén a rasszista fehérek találták fel.

Ami maradna, az a posztapokaliptikus disztópia, a városok és a civilizáció romjain tengődő túlélők tragikus történetei. Erről pedig nem nyitunk vitát, ezt elutasítjuk, harcolunk ellene, ha kell fegyverrel is. Ezekben a dolgokban a viták ideje nemhogy lejárt – el sem jött soha.

[Mandiner, a pestisracok.hu nyomán]

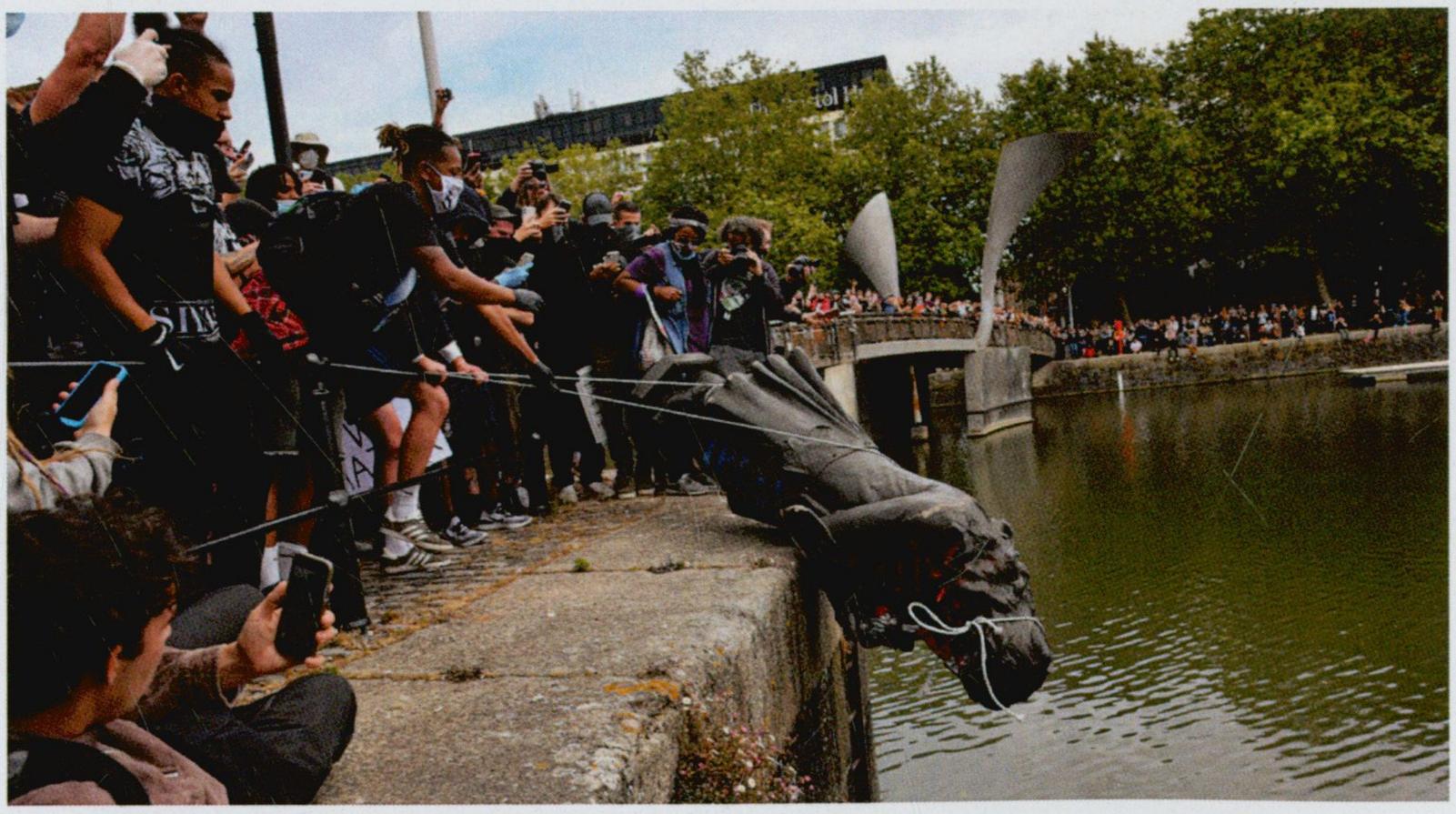

Teljesen mindegy, hogy ki, de látható: „nem a mi kutyánk kölyke”...

Sátoraljaújhely, Szár-hegy, Magyar Kálvária, Turul-emlékmű (Matl Péter szobrászművész - Kárpátalja. 2020.)

Ezt nem fogjuk elfelejteni nekik soha

Sátoraljaújhelyen, a Trianonban kettévágott város fölött egy emlékmű-együttes áll, mely Krisztus szenvedéstörténetének analógiájára az igazságtalanul halálra ítélt és keresztre feszített, szétdarabolt és megcsonkított Szent István-i Magyarországra emlékeztet. A Szár-hegy tetejére, a Szent koronát formázó Szent István-kápolnához vezető úton, a Magyar Kálvárián, 14 bástyaszerű építmény áll, melyeknek oldalán 38, a diktátum által Magyarországról leszakított város neve és címere lett felvésve. A hegytetőn egy hatalmas kőgúlán álló Országzászló hirdeti, hogy újból egységes lesz egyszer az ország. A trianoni országcsonkítás 100. évfordulóján a Magyar Kálvária egy centenáriumi Turul-emlékművel bővült ki, melynek ünnepélyes felavatásán Orbán Viktor miniszterelnök mondott beszédet.

Ismerjük a stációkat. A sátoraljaújhelyi Magyar Kálvária fájdalmas stációit is ismerjük. Mégis újra járjuk a keresztutat. Gyógyírt, vigaszt, reményt és biztatást akarunk. Tudjuk, hogy ezt csak a keresztút végén kaphatjuk meg. Csak így és itt emelkedhetünk a fájdalmak fölé. Oda kell feljutnunk, ahol minden megvilágosodik, és minden értelmet nyer. Fel kell jutnunk oda, ahonnan megláthatjuk a jövőt. Ezért vagyunk ma itt.

A magyaroknak ezredéves magasságban van a történelem horizontja. Innen szét lehet tekinteni, innen messzire lehet látni. Jobbra Kassa, arra Szatmárnémeti, mögöttünk Munkács. Ha nem a szemünkkel nézünk, hanem a szívünkkel, még messzebbre is elláthatunk. Vissza, egészen az idők kezdetéig. Látjuk, amint a nagy sztyeppe vándorló népeinek százai eltűnnek és odavesznek a történelem porfelhőiben. Látjuk, hogy mi, magyarok se el nem tűntünk, se oda nem vesztünk, hanem a latin, a germán és szláv népek gyűrűjében, különálló minőségünket megőrizve hazát alapítottunk. Megnyitottuk szívünket a kereszténység előtt, Isten igéjét meghallottuk, megfogadtuk, és államszervezésünk alapjává tettük. Ahogy meg van írva: „Vésd az emlékezetedbe, hogy minden ember azonos állapotban születik, és hogy semmi sem emel fel, csakis az alázat, semmi sem taszít le, csakis a gőg és a gyűlölség.” Ma is ezen a fundamentumon áll a hazánk. A nyugati birodalmi rohamokat rendre kivédtük. A keleti pogányok pusztító csapásait kihevertük. Nekünk sikerült, ami a többi sztyeppei népnek nem. Kiharcoltuk, megszerveztük, magunkhoz igazítottuk és megtartottuk helyünket Európában. Négyszáz éven át, négy trianonnyi időn keresztül erős és független állam volt a magyar. Azután háromszáz éven át, három trianonnyi időn keresztül küzdöttünk az Oszmán Birodalom ellen. Mélyen

bent, a Balkánon, aztán a déli végeken, majd visszahátrálva a Kárpát-medence szívében. És bár Buda másfél trianonnyi időn át török kézen volt, rajtunk mégsem tudtak átgázolni. Majd elbukott felkelésekkel és szabadságharcokkal súlyosbított kétszáz év, két trianonnyi idő után mégis egy nagy európai birodalom társnemzeteként léptünk be a XX. század kapuján.

Bár az évszázadok alatt magyarok százezrei estek el a csatatereken, láthatta az egész világ, hogy a magyar nemzeten nem fog se a golyó, se a kardvas. Ha le is verik a lábáról, újra és újra feláll. Most jöttünk el a Magyar Anyák tere mellett. A magyarok kálváriáján az asszonyoknak külön hely jár. Ez jól is van így, mert mindig az asszonyok pótolták a vérveszteségeket. Hol országvédő katonák, hol országépítő mesteremberek hadait adták a hazának. Mindig azt adták, amire éppen szükség volt. Asszonyainknak köszönhetjük, hogy a túlélés és az országépítés művészete a génjeinkben van. Nekik köszönhetjük, hogy mi vagyunk a túlélés európai bajnokai. Dicsőség a magyar asszonyoknak!

Nem lettünk német tartomány, se török vilajet, se szovjet tagköztársaság. A kitörölhetetlen bizonyítékok, templomok és katedrálisok, városok és főterek ma is ott állnak mindenütt. Hirdetik, hogy mi, magyarok, egy nagy kultúraépítő és államszervező nemzet vagyunk.

Végül az ezeréves történelmi Magyarországot a budapesti összeesküvések hátba döfték. Hadseregét megbénították és szétzüllesztették, az egyetlen honmentésre alkalmas államférfit meggyilkolták, az országot az ellenségeink, a kormányt a bolsevikok kezére adták. A Nyugat megerőszakolta Közép-Európa ezeréves határait és történelmét. Bennünket védhetetlen határok közé szorított, természeti kincseinktől megfosztott, erőforrásainktól elrekesztett, országunkból siralomházat csinált. Erkölcsi aggályok nélkül rajzolták újra Közép-Európát, ahogy újrarajzolták Afrika és Közel-Kelet határait is. Ezt nem fogjuk elfelejteni nekik soha. S amikor azt hittük, ennél már nem süllyedhet mélyebbre se a gőgös francia és brit, se az álszent amerikai birodalom, mégis volt lejjebb. A II. világháború után szívfájdalom nélkül dobtak oda bennünket a kommunistáknak. A lengyelek, a csehek, a szlovákok azt kapták jutalmul, amit mi büntetésül. Legyen ez örök tanulság a közép-európai népek számára!

Sokan jelentkeztek már, hogy szívesen elföldelnék Magyarországot. Volt, aki a németeket akarta megfosztani egy szövetségestől, volt, aki a Habsburgokon akart bosszút állni, volt, akit a haszonszerzés vezetett, és volt, aki mindig is gyűlölte a magyarokat. Ők kapaszkodtak össze, hogy eltüntessenek bennünket a föld színéről. De mi makacs népség vagyunk, sohasem voltunk hajlandók részt venni a saját temetésünkön. A dédapáink sem adták föl. Nem térdeltek le, és nem kértek kegyelmet. Talpon maradtunk és kibírtuk. Kibírtuk a vagonvárosokat, a náci lágereket, a szovjet gulágot, a kitelepítéseket, Csehszlovákiát, Jugoszláviát és Ceauşescut. Ma már nincs se Csehszlovákia, se Jugoszlávia, se Szovjetunió. Nincs már se brit, se francia birodalom. S ami megmaradt belőlük, az éppen most vergődik boszszút álló gyarmataik multikulturális szorításában. A történelem igazságtételét a legnagyobbak sem kerülhetik el. S ahogy igaz, hogy összenő, ami összetartozik, úgy igaz, hogy ami nem tartozik össze, az szét is esik. Jól mondták száz évvel ezelőtt: mi még ott leszünk azok temetésén, akik bennünket akartak sírba tenni. Mi, magyarok viszont maradunk, akárhogy fordul is a szél. Megmaradunk, mert itthon vagyunk. Itthon vagyunk, és ezért megmaradunk. A magyarság az emberi szív módjára hol összehúzódik, hol kitágul, de lényegében ezeregyszáz éve ott él, ahol a nagy államalapítóink kijelölték a helyét. Méltósággal őrizzük a Kárpát-medencét, amely küldetésünk is. Minden megszülető magyar gyermek újabb őrhely is. Mi nem szabdaljuk, nem gyötörjük, nem árusítjuk ki, hanem megtartjuk a Kárpát-medencét. Egy olyan nép önbizalmával és tartásával kell élnünk, amely tudja, hogy többet adott a világnak, mint amit kapott tőle. Teljesítményünk feljogosít bennünket a történelmünk folytatására. S nekünk, maiaknak azt is tudnunk kell, hogy voltak már rosszabb határaink is, mégis itt vagyunk.

Csehszlovákia és Jugoszlávia helyett kaptunk szlovákokat, szlovéneket, horvátokat, szerbeket. Azzal a Szlovákiával, Szerbiával, Horvátországgal és Szlovéniával, amely büszke nemzeti mivoltára, örömmel építjük a közös jövőt. A történelem megadta az esélyt, talán az utolsót, hogy a közép-európai népek új korszakot nyissanak, a nyugatról és keletről fenyegető veszéllyel szemben megvédjék magukat, és együtt emelkedjenek föl. Az elmúlt tíz évben bebizonyítottuk a szomszédainknak, ha a magyar nemzetrészek életereje összeadódik, az nemcsak nekünk jó, hanem nekik is. Csak az államnak van határa, a nemzetnek nincs. Ez a törvény. Van, aki megértette, és van, aki nem. Akik még nem, jobban tennék, ha sietnének, mert fogytán az idejük.

Ezeréves történelem áll mögöttünk, ezért mi felülemelkedünk az itt és most korlátain. Mi látjuk Pozsonyban Bratislavát és Kolozsvárban Clujt. Látjuk, mert magyarul nézünk a világra. Látjuk a hazát a magasban, de látjuk a fűszálak alatt is. Ha magyarul nézel, elfogadod, hogy a szlovák szlovák marad, a román pedig román. Látjuk szomszédjainkban azt, ami elválaszt, de azt is, ami összeköt. Aki magyarul néz a világra, Szent István szemével lát. Szent István szemével látni a XXI. századot azt jelenti, hogy mi a velünk élő népekkel akarjuk naggyá tenni a Kárpát-medencét. Mára ismét mi lettünk a Kárpát-medence legnépesebb országa. Száz éve nem voltunk ilyen erősek. Hidakat építünk és vasutat – le, Belgrádig, és autópályát – föl, Kassáig. Politikai, szellemi, gazdasági és kulturális gravitációs erőnk napról napra nő. Megindult a magyarok visszavándorlása. Nyugat-Európához képest a béke és a biztonság szigete vagyunk. És hogy így maradjon, rohamléptekkel épül az új magyar hadsereg is. Az erő felelősséggel jár, és mi tisztában vagyunk a felelősségünk súlyával. A Trianon utáni száz év karantén, a száz év magány korszaka véget ért. Felemelő, hogy ismét vannak szövetségeseink, vannak jószomszédjaink, és együtt készülhetünk a jövőre.

Nincs a világnak egyetlen nemzete sem, amely kibírt volna ilyen száz évet. Ám a mi fajtánk konok, szívós és leleményes, ezért nemcsak kibírtuk, de ma ismét győzelemre állunk. Ezért szívből jövő hálánkat és legmagasabb elismerésünket fejezzük ki az elszakított nemzeti közösségeink évszázados helytállásáért, hűségükért a magyar nemzethez és a szülőföldjükhöz. Nagy nemzetté válni csak az tud, aki megjárja a maga kálváriáját. Aki kiismeri a megpróbáltatások útját. Aki kiállja a próbatételeket. Aki megérti, hogy az igazság erő nélkül keveset ér. A történelem nem könyörületes. Nem bocsájtja meg a gyengeségeket. Ha nincs legény a gáton, elveszünk. Ha a vértelen szépelgőkre hallgatunk, elveszünk. Ha engedünk a széthúzás erőinek, elveszünk. A magyarok soha többé nem engedhetik meg maguknak a gyöngeség luxusát. Mindig csak az lehet a miénk, amit meg tudunk védeni. Ez a törvény és ez a mi sorsunk. Ezért számunkra minden mérkőzés addig tart, amíg meg nem nyerjük. Ezért nem ért véget a magyarok történelme sem Mohácsnál, sem Világosnál, sem Trianonnál, és ezért fog Szent István koronájának valamennyi köve ismét ragyogni.

A következő évtized nem fogyatkozásról és nem veszteségekről, hanem gyarapodásról és országépítésről szól majd. A világ mozgásban van. A változások tektonikusok. Az Egyesült Államok nem egyedül ül már a világ trónján, Eurázsia gőzerővel épül újra, az Európai Uniónk eresztékei recsegnek, és most egy szaltó mortáléval reméli megmenteni önmagát. Keleti szomszédunk lába alatt remeg a föld. A Balkán is tele van válaszra váró kérdésekkel. Új rend van születőben. A mi világunkban, a mi életünkben is nagy változások dörömbölnek a kapunkon. Országvesztéseinket kivédhetetlen sorscsapásoknak láttuk évszázadokon át. Az utolsó száz évben is. Saját erő híján vártuk, hogy a legendák ködéből érkezik egy csodálatos felmentő sereg, amely fordít egyet a magyarok sorsán. Tekintsünk végig a száz év történelmén. Értsük meg az elmúlt tíz év változásának mélységeit. Ne ijedjünk meg attól, amit látunk: mi vagyunk azok, akikre vártunk. Igen, mi vagyunk azok, akik megfordítják Magyarország sorsát. Remélhetjük, hogy a mi nemzedékünk, a negyedik trianoni nemzedék még beteljesíti küldetését, és egészen a győzelem kapujáig fogja vinni Magyarországot. De a döntő ütközetet az utánunk következő, az ötödik trianoni nemzedéknek kell megvívnia. A végső lépéseket nekik kell megtenniük. Ahogy meg van írva: „Vegyetek erőt magatokon. És legelőször is. A legegyszerűbb dologhoz lássatok – Adódjatok össze, hogy roppant módon felnövekedvén, az Istent is, aki végtelenség, valahogyan megközelítsétek.” Nem lesz se könnyű, se egyszerű, de megéri majd. Nagy idők várnak rátok. Készüljetek, minden nap készüljetek. Magyarország mindenek előtt, a Jóisten mindannyiunk fölött.

Orbán Viktor
Sátoraljaújhely, 2020. június 6

Sorsáról sunyi háttértárgyalásokon döntöttek

Áder János beszéde az Országgyűlés emlékülésén

„Bevallom, hogy ezt a turáni törzset éles ellenszenvvel szemléltem és szemlélem ma is. Miként rokonaik, a törökök sokat romboltak és semmit sem alkottak. Budapest hamis város minden eredetiség nélkül. Századokon át a magyarok elnyomták nemzetiségeiket. A szabadulás és a megtorlás órája elérkezett"

– írta – 1919-ben – Harold Nicolson angol diplomata, akinek jelentős szerep jutott a trianoni határok megállapításánál.

Mit tudott ez a diplomata Magyarországról? Szent István államalapításáról, első királyunknak az Intelmeiben megjelenő bölcsességéről, Szent László vitézségéről, Hunyadi János bátorságáról, a világraszóló nándorfehérvári diadalról? Mit tudott Mátyás reneszánsz udvaráról, Európában párját ritkító könyvtáráról és annak kódexeiről, a reformkor szellemi óriásairól, 1848-as szabadságharcunkról, vagy az első világháborút megelőző fél évszázad gazdasági lendületéről, tudományos vívmányairól? Nicolson minderről keveset tudott. De a magyarok jövőjét – a döntésben részt vevő diplomataként – mégis alapvetően befolyásolta.

Száz évvel ezelőtt ezen a napon – június 4-én – Magyarország gyászolt. Budapest is feketébe öltözött. A zászlókat félárbócra eresztették. Az újságok gyászkeretben jelentek meg. Az üzletek zöme, az iskolák és a hivatalok zárva voltak. A buszok és a villamosok megálltak. A fővárosban és mindenütt Magyarországon zúgtak a harangok. A magyarok öt percig csendben álltak. A veszteséget, a megaláztatást, a törvénnyé tett törvénytelenséget egyetlen magyar sem tudta feldolgozni.

1920-ban Magyarország elveszítette területének kétharmadát. Népessége 18 millióról 7 és fél millióra zsugorodott. Több mint három millió magyar került a határon kívülre. Románia egyedül nagyobb területhez jutott, mint amekkora Magyarországnak megmaradt. Gabonatermő területeink jelentős része, erdeink 90 százaléka, vasúthálózatunk kétharmada a szomszédos országokhoz került.

Arról kevesebbet szoktunk beszélni, hogy milyen gazdasági gyarapodást tört derékba Trianon. Általános iskolai tanulmányainkból tudjuk, hogy Széchenyi Istvánnak milyen szerepe volt a budapesti első hengermalom megépítésében. Arról viszont ritkábban szólunk, hogy 60 évvel később, a századfordulón Budapest Európa legnagyobb malomipari központja. A világon is mindössze az egyesült államokbeli Minneapolis előzi meg. A magyarországi gépipar dinamikus fejlődéséről sem szoktunk beszélni. Pedig van mire büszkének lennünk. 1873-ban készül el az első hazai gyártású mozdony, 27 évvel később már az ezredik gördül ki a gépgyárból. A magyarországi mezőgazdasági gépgyártás 30-40 év alatt képessé válik minden olyan eszköz és gép gyártására, amire a mezőgazdaságnak szüksége van. Világszínvonalú villamossági ipar. Dinamikus városi és vasúti infrastruktúra-fejlesztés. Budapestnek igazi világvárosi arculatot adó köz- és magánépületek. (A budapesti földalatti megépítését Európában csak a londoni előzi meg. A Parlament épületét 1904-ben adják át.)

Az országot ért veszteség és a gazdasági lendület megtörése mellett szólnunk kell az embereket közvetlenül ért veszteségről is. Magyarországon 1918 és 1920 között több erőszakhullám söpört végig. Még nem volt trianoni döntés, még nem voltak új határok, de a Kárpát-medencében „háború utáni háború" dúlt. Először „csak" szabadcsapatok randalírozása, feltört magtárak, lángoló kastélyok, etnikai vagy szociális alapú leszámolások. Majd a megszálló cseh, román, szerb csapatok brutalitása. Sortüzek, önkényeskedések, fosztogatások, nők megbecstelenítése. Menekülésre kényszerített százezrek. Munkájuktól, állásuktól, megélhetésüktől megfosztott ottmaradók. Földjüket, házukat, ingóságaikat elvesztő emberek. Rettegés, félelem, megaláztatás, kettészakított települések.

Amikor Trianonról beszélünk, ma már a negyedik generáció teszi fel ugyanazokat a kérdéseket: vajon elkerülhető lett volna a világháború? Ki miért felelős? Miért lett a trianoni döntés Magyarország számára mérhetetlenül igazságtalan?

A korszakot vizsgáló történészek közül sokan osztják a véleményt, hogy a 20. század elején – bár minden ország vezetője a békéről beszélt – valójában mindenki a háborúra készült. Az Oszmán Birodalom hanyatlása, a Balkánon keletkező politikai vákuum, a cári Oroszország terjeszkedése, a pánszláv gondolat erősödése, Németország növekvő ereje, Franciaország Elzász elvesztése miatt érzett revansvágya, a nemzetiségek önállósodási törekvései mind ebbe az irányba mutattak.

Ferenc Ferdinánd meggyilkolását követően az Osztrák–Magyar Monarchia úgy kalkulált, hogy Szerbiával való konfliktusa lokális marad, legfeljebb a Balkánra terjed ki. Ezt támasztották alá az előző 50 év európai tapasztalatai. Bécs azt hitte, Németország kiállása a Monarchia mellett távol tartja Oroszországot. Szentpétervár pedig azt hitte, az orosz mozgósítás meghátrálásra készteti a Monarchiát. Berlin azt hitte, hogy Anglia semleges marad, és ez visszatartja Franciaországot.

Mindenki tévedett.

Magyarország miniszterelnöke, Tisza István eleinte ellenezte a hadbalépést. Úgy vélte, hogy az oroszok, a szerbek és a románok elleni egyidejű háború esetén nem jutna elegendő erő Erdély megvédésére. Egy várható győzelem pedig felbillentené a Monarchia kényes etnikai egyensúlyát. Két hét huzakodás után Bécs „meggyőzte" Tiszát, aki a háborúról döntő minisztertanácsi ülésen már csak ahhoz ragaszkodott, a Monarchia jelentse ki, nincs szándékában szerb területek bekebelezése. Az Osztrák–Magyar Monarchia hadat üzent Szerbiának, Magyarország hadviselő fél lett. A háború rövid idő alatt világháborúvá terebélyesedett. Négy évnyi háborúskodás után Magyarország – vesztes félként – a súlyos büntetést nem kerülhette el. Miért?

Miután a német villámháborús stratégia csődöt mondott, és a háború egyre több forrást emésztett fel, az antant és a központi hatalmak is az addig „semleges" országok hadba lépését erőltették. A semlegesek – Olaszország és Románia – hadba lépését azonban olyan területi igények elismerésével kellett megvásárolniuk, amelyeket csak az ellenfél teljes katonai összeomlása esetén lehetett érvényesíteni. Olaszország Dél-Tirol, Isztria, Dalmácia nagy részének, az Oszmán Birodalom területei egy részének megszerzése és az afrikai gyarmatok bővítésének reményében lépett be a háborúba Anglia és Franciaország oldalán. Romániának pedig – már 1916-ban – Bukovinát, Erdélyt és Magyarország keleti részének jelentős részét ígérte az antant.

Ma már inkább csak történelmi érdekesség, hogy hadbalépése után Románia különbékét kötött Németországgal és az Osztrák–Magyar Monarchiával (1918. május 7) . Ennek is megvolt az ára. A korábban megkaparintott besszarábiai területek megtartásának jóváhagyása. Fél év múlva azonban Románia – amikor Németország lényegében már kapitulált – felrúgva a különbékét, ismét hadba lépett az antant oldalán a korábban kért területek megszerzése reményében.

1918-ra három olyan monarchia végzete teljesedett be – Német Császárság, Osztrák–Magyar Monarchia, cári Oroszország –, amelyek a korábbi évszázadokban döntően befolyásolták Európa hatalmi viszonyait. Franciaországnak – a korábbi szövetséges Oroszország kiesése után – új szövetségesekre volt szüksége Németország erejének ellensúlyozásához. Ráadásul a bolsevikok terjeszkedésének meg-

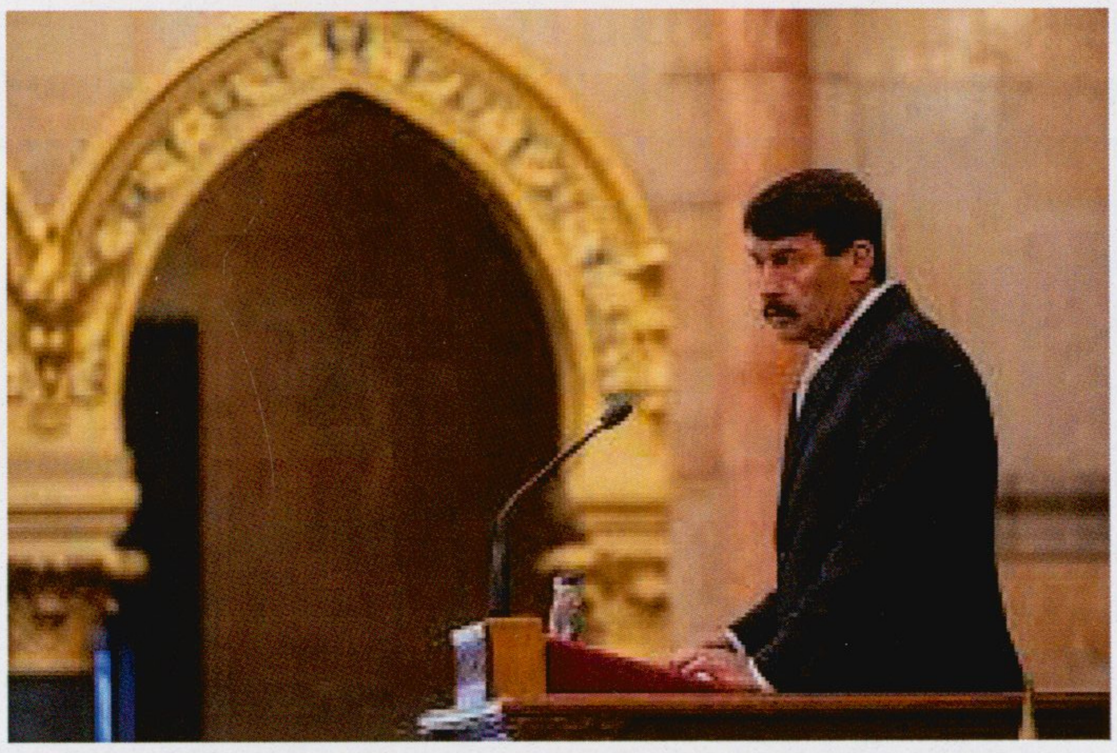

akadályozásához nélkülözhetetlen volt egy ütközőzóna. Az új szövetségnek ára volt. Ezt az árat a győztes hatalmak a vesztesekkel, főként Magyarországgal fizettették meg.

Intelmeiben Szent István arra figyelmezteti fiát, hogy mértéken felül senkit se büntessen. Az első világháborút öt ország fejezte be a vesztesek oldalán. Vessük össze Németország és Magyarország büntetésének mértékét. Míg Németország területének 13 százalékát veszítette el, addig Magyarország területének 67%-át, azaz kétharmadát. Míg Németország lakosságának közel 4 (4!!!) százaléka került más ország fennhatósága alá, addig ez Magyarország esetében a lakosság csaknem 60 százalékát jelentette!

És rögzítsünk még néhány tényt: Magyarországot a béketárgyalásokra csak egy év késéssel hívták meg; álláspontját, érveit a békefeltételek megfogalmazása során nem mondhatta el. A külügyminiszterek tanácsa mindössze egyetlen ülést szentelt a magyar határok ügyének. Érdemi vita nélkül hagyta jóvá a két előkészítő bizottság jelentését. (Ezért volt jelentős szerepe az olyan figuráknak, mint a beszéd elején idézett Nicolson.) A népek önrendelkezésére vonatkozó wilsoni elveket csak Magyarország kárára alkalmazták. Amikor a magyar delegáció Párizsba érkezett, Wilson amerikai elnök már nemcsak elveinek, de a tárgyalásoknak is hátat fordított; az amerikaiakat párizsi nagykövetük képviselte a meghallgatásokon. Apponyi Albert, a magyar delegáció vezetője mindössze egy beszéd megtartására kapott lehetőséget. Vitára, érvek felsorakoztatására, dokumentumok nyilvános bemutatására nem kerülhetett sor.

Magyarország sorsáról nem 1920-ban döntöttek. Jóval korábban. Sunyi háttértárgyalásokon. Felkészületlen politikusok, politikai kalandorok, önjelölt próféták, fizetett ügynökök, elfogult, részben korrumpált szakértők, magyargyűlölettel fertőzött újságírók közös munkája mindaz, amit ma trianoni diktátumnak hívunk.

Száz év elteltével joggal tehetjük fel a kérdést: békét hozott-e Trianon? Nem, két évtizeddel később az öldöklés folytatódott. Segítette-e a térség – Közép-Európa és Ke-

let-Európa – gazdasági fejlődését? Nem. Csökkentette-e az etnikai feszültségeket a térségben? Nem. A döntés egy soknemzetiségű országból több soknemzetiségű országot kreált. Ezzel újabb viszálykodás magvait hintette el. Ráadásul sem a német nemzeti szocializmus, sem az orosz bolsevizmus későbbi térnyerését nem tudta megakadályozni.

Churchill a háborúról írott visszaemlékezéseiben így írt erről: „egyetlen olyan népe vagy tartománya sincs a Habsburgok birodalmának, amelynek függetlensége elnyerése ne hozott volna olyan kínokat, amelyeket hajdani költők és teológusok a kárhozottaknak tartottak fenn."

Az utolsó kérdés amit fel kell tennünk: igazságos volt-e a trianoni döntés? Az, hogy mi, magyarok igazságtalannak érezzük, érthető. De mit gondolnak mások?

Harold Nicolson, akinek szavait beszédem elején idéztem, és aki magyarbarátsággal nem vádolható, évekkel később a következőket írta: „ A román igények bizottsága (…) csak Erdélyben gondolkozott, a cseh igények bizottsága Szlovákia déli határára összpontosított… ez a két, egymástól teljesen elkülönült bizottság olyan területi és népességi veszteségeket kényszerített Magyarországra, amelyek a maguk összességében igen súlyosak voltak. Ha a munkát egy magyar bizottság kezében összpontosítják, nem csupán szélesebb határövezet lett volna vita tárgya, hanem azt is látták volna, hogy a területi cessziók összessége sokkal több magyart helyez idegen uralom alá, mint amennyi az önrendelkezés elvével összeegyeztethető."

De idézhetnénk Anglia akkori miniszterelnökét, Lloyd George-ot is: „Sosem lesz béke Délkelet-Európában, ha minden most létrejövő kis állam határain belül nagyszámú magyar kisebbség lesz. Ezért a béke irányadó elvének javaslom, hogy amennyire emberileg lehetséges, a különböző népfajokat csatolják anyaországaikhoz, és ennek az emberi kritériumnak elsőbbséggel kell rendelkeznie a hadászati, gazdasági vagy közlekedési megfontolásokkal szemben…"

És végül idézzünk Francois Mitterand-t, Franciaország szocialista köztársasági elnökét, aki 1992-ben a következőket mondta: „E század valamennyi békeszerződése, és különösen az 1914–1918-as háború nyomán sarjadt békeszerződések, kezdve a versailles-in, de az 1945-ös és az azt követő békeszerződések is igazságtalan békeszerződések, melyek a győztes dicsőségének vagy hatalmi vágyának, vagy közvetlen érdekeinek kielégítése érdekében mindig tagadták a történelmi, földrajzi, szellemi vagy etnikai realitásokat. A következő háború drámája mindig az előző békeszerződések rendelkezései közé íródott."

Mindarról, ami Trianon előtt és után történt, idézhetném Adyt, József Attilát, Kosztolányit. Juhász Gyulát, Babitsot, Karinthyt. Krúdyt, Móriczot, Reményiket. Kós Károlyt, Szerb Antalt, Márait. Külön megemlékezést szánhatnánk az igazságtalanság miatt érzett fájdalmuknak. Most mégsem tőlük, hanem egy a trianoni döntés után született és 1948-ban Ausztráliába menekült költőtől, Ruttkay Arnoldtól idézek néhány verssort:

„Mi kell még…?
Nem volt elég a hétpecsétes Békeokmány,
Az ingyen kapott ősi föld…?
Nem volt elég a sebtében meghúzott országhatár,
Kertek végében a málnabokor mögött?
Kevés volt talán,
A lehullott utcatábla,
Átköltött térkép,
Eldőlt szobor…?
Az anyanyelv már rég a föld alá költözött,
Suttogva szólt a zsalugáterek mögött.
Bezárt az ódon iskola,
Elhalt a dal,
Kidőlt a harangláb.
Az emlékek is reszketve féltek."

A századik évfordulón indokolt, hogy a saját házunk előtt is söprögessünk.

A világháború befejezése és a trianoni döntés közötti időben Magyarország amúgy is tragikus helyzetét az ország politikai vezetőinek katasztrofális ténykedése csak tovább súlyosbította. Ebben a szűk két éves időszakban a konzervatív tehetetlenség, a liberális tehetségtelenség és a bolsevik utópia adott randevút egymásnak.

A patópáloskodás, a hiú ábrándok kergetése, a kulturális fölényben és a történelmi érdemekben való alaptalan bizakodás lehetetlenné tette az amúgy is igencsak szűk mozgástér kihasználását. 1918-19 fordulóján hol voltak a titkosszolgálati jelentések az antant és a későbbi kisantant országainak háttértárgyalásairól és háttér-megállapodásairól? Hol volt az elemi önvédelmi ösztön a hadsereg újjászervezésére, a határok megvédésére? Hol volt a diplomáciai háttérmunka, a személyes kapcsolatok latba vetése, érveink megismertetése legalább az etnikai határok elfogadtatásáért?

Azt gondolni, hogy elég lesz az elvszerűség a kufárokkal, a zsákmányszerzési törekvésekkel szemben, nem látni, hogy a háttérben milyen politikai és gazdasági üzletek köttettek, több volt, mint politikai vakság. Súlyos felelőtlenség.

Károlyi Mihály egyetlen dolgot megtehetett volna: egyben tartja a hadsereget és erős karhatalmat épít ki. Ez védelmet jelenthetett volna az országba betörő csehek és románok ellen. És lehetőséget a kommunisták elszigetelésére.

Ha Apponyi előadása – akkor, amikor már minden eldőlt – fel tudta kelteni a brit miniszterelnök érdeklődését és kiváltani az olasz miniszterelnök szimpátiáját, vajon egy időben elkezdett kitartó, szívós politikai és diplomáciai háttérmunka nem mérsékelhetett volna-e valamit a veszteségekből? Vesztes háború, két forradalom okozta káosz. Trianon súlyos társadalmi-gazdasági következményei. Csőd szélére jutott állam.

De a nemzet élni akart. Hozzá kellett fogni az ország újjáépítéséhez. A munka Bethlen István kormányára várt.

Bethlenről – aki tagja volt a párizsi békeküldöttségnek – Bryan Cartledge angol történész így írt: „a háború utáni időszakban feltűnően hiányoztak a tehetségek, Bethlen István volt az egyetlen megfelelő képességű férfi, aki hatékonyan tudta képviselni Magyarországot az európai politika színpadán. A párizsi békekonferencián, amikor ott inaskodott a nemzetközi politika közelében, jól megtanulta a leckét. És a tanultakat hatékonyan alkalmazni is tudta."

Bethlen István – aki 1921-ben lett Magyarország kormányának vezetője – miniszterelnöksége első évében keresztülvitt az országgyűlésben egy törvényt, ami kimondta a Habsburgok trónfosztását. Elérte a soproni népszavazást, ezzel az Ausztriának átadandó népesség 55 ezer fővel csökkent. Ellentmondást nem tűrően teremtette meg először a politikai stabilitás, majd a gazdasági kilábalás feltételeit. Csökkentette Magyarország nemzetközi elszigeteltségét. A Népszövetség támogatásával sikerült a gazdaság újraindításához szükséges kölcsönhöz jutnia. A magyar piacot védő vámokat vezetett be.

Az eredmény minden várakozást felülmúlt. Már 1925-től minden évben költségvetési többletet ért el a kormány, és jelentősen növelni tudta az oktatásra és a közegészségre fordított összegeket. Klebelsberg nagyívű oktatás- és kultúrpolitikájának ez biztosította a pénzügyi alapjait. 1929-re az ipari termelés 12 százalékkal haladta meg az 1913-ast. Nem Magyarországon, nem a magyar embereken múlt, hogy a gazdasági világválság megakasztotta ezt a lendületet.

Eltelt száz év. Telve fájdalommal, újabb veszteségekkel, sok-sok tapasztalattal. Magyarországot a második világháború óta újra és újra megvádolják a határok megváltoztatásának szándékával, figyelmen kívül hagyva, hogy amikor erre a történelem lehetőséget kínált, Magyarország sosem élt területi követelésekkel szomszédaival szemben. Sem a Ceauşescu-rezsim bukása, sem Jugoszlávia szétesése, sem a Szovjetunióból kiváló Ukrajna megszületése, sem Csehszlovákia kettéválása idején.

Mi tiszteletet adunk a szomszédainknak, de azt kérjük, ők is tiszteljenek minket és az országukban élő magyarokat.

Mi tiszteletet adunk a Magyarországon élő nemzetiségeknek, és azt szeretnénk, ha ők is tisztelettel fordulnának felénk.

Nekünk egymás javára, és nem egymás ellenében kell dolgoznunk. Amit a nagyhatalmak elrontottak, nekünk kell kijavítanunk. Ha így teszünk, a trianoni átok lekerül rólunk.

Ám beszéljünk világosan, fogalmazzunk egyértelműen! Nem leszünk partnerek az elhallgatásban, a történelemhamisításban, az anyaországon kívül élő magyarok megtagadásában. Partnerek leszünk viszont az őszinte beszédben, a történelmi esélyek kihasználásában, a magyarok és magyarok, a magyarok és más nemzetiségűek közötti kötelékek erősítésében. Senki sem vitathatja el tőlünk a jogot, hogy azért dolgozzunk – ha már a nemzet földrajzi határai megváltoztak –, hogy a nemzet lelki határai változatlanok maradjanak.

Ezt a napot – június 4-ét – 10 éve úgy hívják, a Nemzeti Összetartozás Napja. Az elmúlt 10 évben az volt a célunk, hogy végre építsünk ott, ahol annyi évtized csak rombolni tudott. Hogy a nemzetpolitika nemes fogalmát megtöltsük tartalommal, és az egyszerűsített honosítással erősebb kötelék szövődjön magyar és magyar között. Hogy támogassuk a határainkon túli kis magyar közösségeket éppúgy, mint a nagy intézményi hálózatokat. Hogy képzésekkel, támogatásokkal fejlesszük a határontúli magyar vállalkozások versenyképességét, megújítsuk az egyházi, közösségi élet színtereit.

10 éve azon dolgozunk: hogy szociális juttatásokkal, ösztöndíjakkal és a magyar iskolák megerősítésével adjunk távlatot ott, ahol a magyar fiatalok megtartásához elsősorban oktatás és munkahely szükséges. Hogy helyrehozzuk, megmentsük veszni indult közös értékeinket, felújítsuk a meggyötört műemlékeket. Hogy közös forrást biztosítsunk közös célokra.

Aki a jövőben is így cselekszik, nemcsak azt nézi majd, ami egykor volt, hanem látja is mindazt, amink most is van. A komáromi Selye János Gimnázium érettségiző magyar diákjait. A Dévai Szent Ferenc Alapítvány házainak lakóit, nevelőit. A ráti Szent Mihály Gyermekotthonban magyarul éneklő fiatalokat. A beregszászi II. Rákóczi Ferenc Főiskola tanárszakos hallgatóit. A nagykaposi óvodásokat. Az Újvidéki Művészeti Akadémia ifjú tehetségeit. A csíksomlyói Hármasoltár körül összegyűlő fiatalokat.

A magyar Országgyűlés 10 év alatt megtízszerezte a nemzeti összetartozás kiteljesítésére szánt forrásokat. 10 év munkája hála Istennek ma már termőre fordult.

Széchenyi István Hitel című könyvében írta: „Sokan azt gondolják: Magyarország – volt; én azt szeretem hinni: lesz!" Apponyi Albert a trianoni feltételek elfogadásáról szóló parlamenti vitában – itt, ebben az épületben – Széchenyire utalva, így lelkesítette az Országgyűlés tagjait: „Magyarország nem volt, hanem lesz!"

Száz év elteltével, két világháború után, Trianontól és gazdasági válságoktól gyötörten, egy több mint négy évtizedes kommunista-szocialista vargabetű után, egy levert forradalmat követően, többször is az államcsőd szélére jutva, itt vagyunk, élünk.

A jövőben bizakodva mondhatjuk:

A MAGYAR NEMZET NEMCSAK VOLT,
DE LESZ IS!

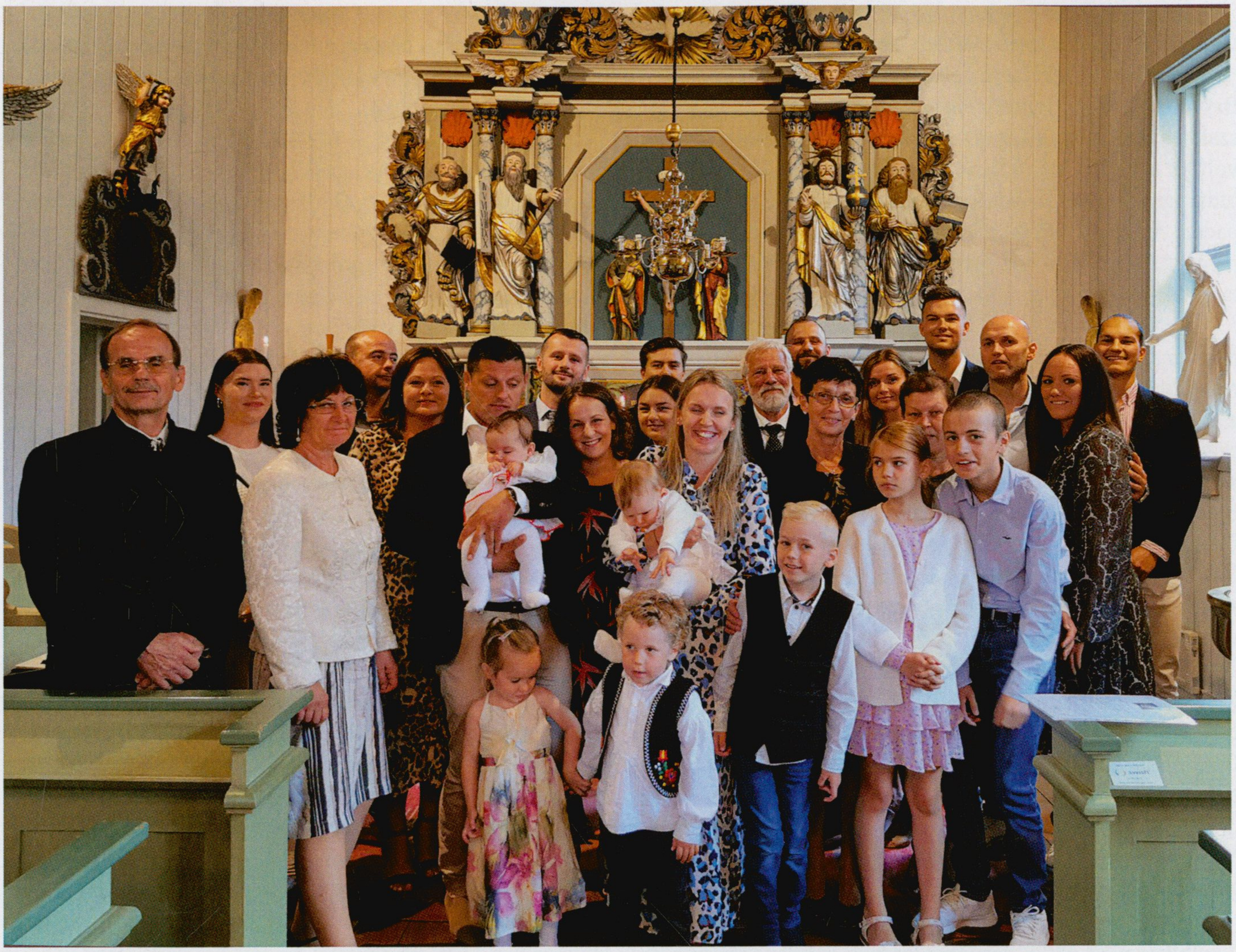

Szívemben viszlek Mindannyiatokat

A járványtól való félelem ellenére, Trianon gyászos évfordulóját kitörölhetetlenül magunkban hordozva, 2020. július 4-én Ljungbyben, a Ryssbyi Tutaryd-templomban mégis örülni, ünnepelni, a jövőbe bizakodással tekinteni gyűltünk össze néhány maroknyian, két csecsemő keresztelőjére.

Először ARACSY DALMA, IRMA, MÁRIA részesült az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében a keresztség szentségében, aki született 2019. augusztus 28-án Ljungbyben, Svédországban, Anyja neve: ARACSY (szül. SÁNDOR) ANNA, született 1984. május 29-én Székelyudvarhelyen, Erdélyben, vallása: római katolikus; Apja neve: ARACSY GÉZA, született: 1981. június 21-én, Kézdivásárhelyen, Erdélyben, vallása: református; Keresztszülők: ARACSY ANNAMÁRIA (1986-10-21, Kézdivásárhely, vall. római katolikus); ERŐS ISTVÁN SZABOLCS (1984-11-14, Székelyudvarhely, vall. református); SÁNDOR-NILSSON ÉVA (1989-12-15, Székelyudvarhely, vall. római katolikus); SÁNDOR-NILSSON JOHAN (1986-02-12, Ljungby, vall. lutheránus-evangélikus).

Utána *ERŐS ARACSY INDIRA következett, aki született 2020. február 21-én Ljungbyben, Svédországban, és 2020. július 4-én Ljungbyben, a Ryssbyi Tutaryd-templomban az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében, református szokásrend szerint, a Svéd Egyház szokásrendjének is megfelelően a keresztség szentségében részesült. Anyja neve: ARACSY ANNAMÁRIA, született: 1986. október 21-én, Kézdivásárhelyen, Erdélyben, vallása római katolikus, apja neve: ERŐS SZABOLCS ISTVÁN, született: 1984. november 14-én, Székelyudvarhelyen, Erdélyben, vallása református. Keresztszülők: ARACSY GÉZA, született 1981. június 21-én Kézdivásárhelyen, Erdélyben, vallása református; ARACSY (szül. SÁNDOR) ANNA, született 1984. május 29-én Zetelakán, Erdélyben, vallása római katolikus; STANKOVIC NIKOLA, született 1988. június 29-én Prokupljében, Szerbiában, vallása pravoszláv.*

Az Aracsy, a Sándor, az Erős és a Péter családok és szerteágazó rokonságuk – ugyanúgy, mint sokan mások – itt az idegenben, viking földön is ápolják, őrzik, gondozzák, gyarapítják, és nemzedékről nemzedékre adják tovább mindazt a testi és lelki ajándékot, tehetséget, képességeket, amit drága kincsként kaptak Istentől, szüleiken, felmenőiken, az előttük járókon keresztül.

A kis gyülekezetben nyolcan voltak jelen olyan csecsemők, gyermekek, és ifjak, akik egy-ugyanazon nagycsaládba tartoznak, s akiket három évtizeden át ugyanaz a lelkész keresztelt, pásztorolt, biztatott, vagy szomorkodott és vigasztalt, magyar nyelven, s lettek tagjai mind Krisztus anyaszentegyházának, a hívek seregének.

Valamikor Ésaiás biztatásával, s lelkész édesapja áldásával indult idegenbe a pap; hallotta a szót, s tesz most bizonyságot róla: „A hegyek eltávoznak, és a halmok megrendülnek, de az én irgalmasságom tőled el nem távozik, és békességem szövetsége meg nem rendül, – így szól könyörülő Urad.” „Mostan bocsásd el Uram, a te szolgád, örök békességgel, miként megmondád. Mert szemeim látták üdvösséged, melyet készítettél minden népeknek.” És mindezekért Néki legyen dicséret, dicsőség, most és mindörökké! Ámen.

Molnár V. Pál ny. lelkipásztor

A trianoni döntés Nem a történelemkönyvek lezárt fejezete

„A nemzeti önazonossághoz való jogot az egyetemes emberi jogok részévé kell tenni, mert ez az ügy egyidejűleg szolgálja a magyar nemzet, a szomszédos nemzetek és Európa jövőjét” – mondta Kövér László házelnök az Országgyűlés emlékülésén, melyet a trianoni békeszerződés aláírásának századik évfordulóján tartottak. Ez alkalomból a magyar országgyűlés kormánypárti képviselői a nemzeti önazonosság védelméről szóló nyilatkozat tervezetét nyújtották be és terjesztették elfogadásra a parlament elé.

Kövér László nyitóbeszédében kiemelte: a politikai nyilatkozatot olyan okokból javasolják elfogadásra, amelyek a múltban, a jelenben és a jövőben rejlenek. Kifejtette: a trianoni diktátum által a magyarságnak okozott tragédia „nemcsak nemzetközi szerződésekkel többször megpecsételt és lezárt történelmi múlt, hanem velünk együtt élő folyamatos jelen, ami nem kívánt esetben megismétlődő jövővé is válhat”.

Amíg a külhoni magyarságnak „keserves létküzdelmet” kell vívnia, hogy megőrizhesse anyanyelvét, kultúráját és szülőföldjének otthonosságát, a trianoni döntés nem a történelemkönyvek lezárt fejezete, hanem a teljes magyar nemzetet érintő, nyitott, jelenbeli létkérdés. A magyar jövő csak akkor lehet biztonságos, ha minden jelen- és jövőbeli magyar nemzedék szívébe és eszébe vési, hogy mindig csak az lehet az övé, amit meg tud védeni. Aki nem kész és nem képes megvédeni azt, ami a sajátja, az el fogja veszíteni. A múltat megváltoztatni nem tudjuk, csak annak legfájóbb következményein kísérelhetünk meg változtatni, de erre akkor van esély, ha tanulunk a múltból.

Kövér László tanulságként említette, hogy a nemzetek önrendelkezésének eszméjét „közös sírba temették a magyarok ezeréves országával, és a síron kivirult a nemzettagadás mérgező virága”. „A nemzetünket fenyegető veszély nem múlt el, sőt erősödik, de fenyegeti már a bennünket száz éve legyőzőket is” – vélte.

A másik tanulság, hogy mindig súlyos ára lehet, ha nem figyelünk arra, mi zajlik körülöttünk a nagyvilágban. Trianon „nemcsak a múltban esett történelmi igazságtalanság okozta fájdalom szinonimája, nemcsak a jelenben bennünk élő egyfajta kollektív lelkiismeret-furdalásé, hogy miként hagyhattuk, hogy ez megtörténjen velünk”, hanem a jövőre vonatkozó parancs is: ez még egyszer nem történhet meg velünk – jelentette ki.

A harmadik tanulság, hogy a nemzetközi porondon szövetségesek nélkül nem lehet sokra jutni. Trianonban a magyar államot életképtelenségre, a magyar nemzetet szétszakítottságra, Magyarországot politikai egyedüllétre ítélték. Azonban a magyarság egy évszázadnyi áldozatos munkája életképessé tette a magyar államot, a nemzet határokon átívelő összetartozása pedig erősebbnek bizonyult azon erőknél, amelyek azt fel akarták számolni. Kövér László hangsúlyozta: „a Kárpát-medencében és tágabban Közép- és Kelet-Európában az együtt és egymás mellett élő nemzetek vagy együtt fognak nevetni, vagy együtt fognak sírni, „együtt leszünk nyertesek vagy mindannyian veszteseknek bizonyulunk. Mi, magyarok, akik elveszítettük a huszadik századot, nem akarjuk elveszíteni a huszonegyediket, de azt sem akarjuk, hogy a szomszédaink elveszítsék.”

A nyilatkozat arra tesz kísérletet, hogy szövetségeseket találjunk a szomszédos nemzetekben és államokban, illetve Európa többi nemzetei és államai között. A külhoni magyarság küzdelme nemzeti önazonossághoz való jogáért ugyanis európai ügy Az előttünk álló időkben hasonló identitásküzdelem vár minden európai nemzetre, mint amilyet a külhoni magyarság vív száz éve. Európa stratégiai szuverenitását nem tudja megvalósítani csak a politikai és gazdasági önrendelkezés vagy a katonai önvédelem eszközeivel, az eredményes európai önvédelemhez kell az identitás fundamentuma is. Ilyen fundamentum nincs a keresztény hitből fakadó normarendszer és a több évszázados nemzeti kultúrák mellőzésével. „Európa határai addig tartanak, ameddig a temetőkben kereszt van a sírhelyeken, Európa addig marad önmaga, amíg európai nemzeti közösségek lakják, és meghatározóan alakítják a sorsát” – mutatott rá Kövér László.

Az Országgyűlés elnöke a magyar állam nevében „legmélyebb hálánkat és legmagasabb elismerésünket” fejezte ki a Trianonban elszakított nemzeti közösségeknek helytállásukért, hűségükért a magyar nemzethez és a szülőföldjükhöz, és mert lojális és értékteremtő polgáraivá váltak azon államoknak, amelyek fennhatósága alá kényszerítette őket a történelem.

Arról is beszélt, hogy nemzeti identitása az állam polgárainak van, és ez az identitás, mint tudatállapot és értékrend az anyanyelvükből, a kultúrájukból és a szülőföldjükből fakad. Ezen identitások védelmére hivatott a nemzeti állam – tette hozzá. A nyilatkozat szerint a nemzeti önazonossághoz való jog azt biztosíthatja mindenkinek, hogy anyanyelvét, kultúráját és szülőföldjüknek otthonosságát szabadon megörökölhesse, szabadon továbbadhassa utódainak.

A nyilatkozat szerint a nemzeti önazonossághoz való jog az általános emberi méltóság védelmének nélkülözhetetlen eszköze, amely erősítheti a békét, biztonságot és stabilitást. A nyilatkozat ezért fordul felhívással a szomszédos országok parlamentjeihez és kormányaihoz, az EU intézményeihez és az ENSZ-hez is, hogy a nemzeti önazonossághoz való jogot tegyék közösen az egyetemes emberi jogok részévé. A magyarság ezeréves Kárpát-medencei történelméből száz nehéz év van a hátunk mögött, és „a magunk által alakítható jövő áll előttünk”. A szétszakítottságban is megmaradni tudás teljesítményéből erőt merítve, az egymást követő nemzedékek erőfeszítéseit összeadva kell együtt sikeressé tenni a magyarok következő évszázadát – mondta a házelnök.

Magyar Távirati Iroda

Dr. Csámpai Ottó

J. A. COMENIUS, A NEMZETEK TANÍTÓMESTERE

2020. november 15-én emlékezünk Johannes Amos Comenius (csehül Jan Amos Komenský), a nagy cseh filozófus, reformátor, a nemzetek tanítómestere halálának 350. évfordulójára. Apai ágon magyar származású volt, hiszen a család eredeti neve Szeges. (Jan Amos Szeges Nivnicky, apja neve után Komensky).

A Habsburgok uralomra jutásával mind Magyarország, mind Csehország elvesztették önállóságukat és egy nagy középeurópai birodalom részévé váltak. Az idegen dinasztia uralma a nemzeti fejlődést fékező tényezővé vált. Bár Róma ekkor már nem egyedül uralta a keresztény világot, a Habsburgok egyházpolitikája egyértelműen a római pápákra támaszkodott. A jószándékú, elfojtott reformtörekvések hamar eretnekséggé váltak. A Habsburgok elsődleges feladatuknak tekintették ezeknek a mozgalmaknak a megtörését. Ezért kellett a Cseh- és Morvaországban élő nemkatolikusoknak, köztük Comeniusnak elhagyni hazájukat. Egész életét számkivetettségben élte le, bejárta Európa csaknem minden országát. Emellett mindig talált időt a tudományos és pedagógiai munkásságának folytatására.

1642-ben családjával együtt letelepedett a poroszországi Elbingben, a svéd érdekszféra területén fekvő városkában. Személyesen kérte Krisztina svéd királynőt és Axel Oxenstierna kancellárt, hogy nyújtsanak segítséget a cseheknek, kérését azonban nem teljesítették. A vesztfáliai béke megkötése után a számkivetettek utolsó reménye is elszállt. Svédországban végül nem a comeniusi iskolatervezet valósult meg, hanem egy korábbi, Krisztina királynő uppsalai iskolareformja, de észrevehetők voltak benne a comeniusi pedagógia újításai is.

Életének fontos állomása Sárospatakon való tartózkodása volt, ahová Lorántffy Zsuzsanna, I. Rákóczi György felesége meghívására érkezett. Egyszer már elutasította a meghívást, amikor I. Rákóczi György meghívta őt Alsted helyére a gyulafehérvári iskola élére. Így talán inkább kényszerből utazott oda. A sok csalódottság után egyetlen reménye maradt, a fejedelmi Erdély. Az erdélyi fejedelmeket közelieknek érezte főleg a reformációhoz való hűségükért és törekvésükért, hogy fellendítsék a hazai oktatást és nevelést. Sárospataki tartózkodása volt göröngyös életútjának utolsó nagy lehetősége.

Amikor Comenius útnak indult már közeledett a hatvanadik életévéhez. 1651. júniusában ő eskette Rákóczi Zsigmondot és Henrietta Mária pfalzi hercegnőt. Ebből az alkalomból írta a „Nátán bizalmas beszéde Dávidhoz" című művét, amelyben felszólítja Zsigmondot, hogy forduljon szembe a Habsburgokkal, hogy a magyarokat Európa többi népével felszabadítsa. Ebben is megmutatkozott politikai és stratégiai látóköre. Zsigmond azonban egy évre rá meghal, s így Comenius belé öntött reménye elszáll.

„A nagyfényű pataki főiskola eszméje" című tervezete elnyerte a fejedelmi család tetszését és megbízták őt az iskola újjászervezésében. Az iskola használatára átdolgozta a latin nyelvkönyvek sorozatát. Nyolc didaktikai játékot írt, amelyeket „Iskola játékkal" (Schola ludus) címen adott ki. Hasonló ötlet, amely a tanítás érthető és szemléltető módját testesítette meg, a latin nyelvű tankönyv a „Világ képekben" (Orbis pictus) volt, amely tartalmazta a tananyag képes kíséretét, amelylyel a tanulók az őket körülvevő világról is képet alkothattak.

Bár pedagógiai tevékenysége Sárospatakon nagyon gazdag volt, politikai számításai nem teljesültek. Zsigmond idő előtt meghalt, így Comenius számára bátyja, II. Rákóczi György maradt. Őt kérte, hogy álljon a Habsburgellenes mozgalom élére és hazája mellett, szabadítsa fel Csehországot is. Rákóczi azonban nem a Habsburgok ellen indított függetlenségi harcot, hanem a lengyel királyi trón megszerzését választotta, ez a vállalkozása kudarccal végződött, s így néhány év alatt tönkrement a virágzó fejedelemség is.

Ezt azonban Comenius még nem sejthette. Bár ottartózkodása alatt az iskolával foglalkozott, szeme előtt a Habsburg uralom felszámolása lebegett. Ez volt az elsődleges célja egy számunkra kevésbé ismert írásának, a „Nemzet boldogságának" (Gentis felicitas) közzététele, amelyet egyfajta beadványként fogalmazott meg. Bár a beadványt II. Rákóczi Györgynek, mint Erdély fejedelmének címezte, a szövegben mégis mindig az összmagyar viszonyokat taglalja. Ezzel is ki akarta fejezni hódolatát Rákóczi Györgynek, mint Magyarország jövendőbeli uralkodójának.

Az írás fő tárgyköre a nemzet. Comenius beadványa a

mai módszertan szerint is nagyon jól van felépítve. A nemzetfogalom tartalmi meghatározásával kezdi: „A nemzet azon emberek sokasága, akik ugyanazon törzsből származnak, a világnak ugyanazon a helyén (mintegy közös házban, amelyet hazának neveznek) laknak, egy nyelvet beszélnek és ezért a közös szeretet, az összetartás és a közjóra való törekvés fűzik őket össze." A nemzet mindig is egy eszményi közösség volt, amelynek tagjait a közös célok, közös érdekek, a közös vagy legalább is hasonló értékrend és a közösségi tudat kötöttek egybe. Comenius meghatározásában mindez kifejeződik.

Amin az ember szeme megakad a Gentis Felicitas sorainak (de más írásainak is) olvasásánál, az a jelző, amit Magyarországgal kapcsolatban használ: »kedves Magyarországom«, »kedves magyarok«, »Kedves Nemzet«! Ez több, mint a diplomácia nyelvezete. Ez valóban a hazaszeretet kifejezése. Még akkor is, ha második, vagy átmeneti hazájának tekinti. Ezt használja akkor is, amikor bírálóan ír róla. Ugyanis az írás kritikai hangvételű és az első oldalakon leszögezi, hogy a hibák gyógyításához fel kell kutatni azoknak az okait: „A földkerekség egyik nemzetéről sem lehet semmi olyan dicsőt mondani, amit a legnagyobb mértékben nem szeretnék elmondani Rólad, kedves Magyarországom. Ezt lelkiismeretem (a Szentlélekben) tanúsítja. De fájdalom, hogy nem tehetek szívem szerint! Ám nem elég a bajra figyelmeztetni – ha orvosolni is akarjuk azt. Fel kell kutatnunk az okokat, mert ezek ismerete nélkül vakmerően vállalkoznánk a betegség gyógyítására – semmi, vagy kétes eredménnyel, sőt gyakran csak növelnők a bajt."

Comenius az iskolát megreformálni érkezett Sárospatakra. Jól felmérte a helyzetet és több utalást tett a neveléssel és művelődéssel kapcsolatban: „Az egész királyság magyarlakta területén nem találni egy iskolát sem hazai tanítási nyelven, amelyben a gyermekeket az olvasásra, a betűvetésre és a jó erkölcsökre tanítanák." Ugyanakkor más irányba is nagyon kritikus volt a meglátása. Az európai hatalmi harcok vallásháborúk is voltak. Comenius pedig egyházi ember, felekezetének utolsó püspöke volt. Meg tudta különböztetni a valódi istenhitet a vallásossággal álcázott istentelenségtől. Mert az is dívott az akkori Magyarhonban, beleértve a kálvinista Erdélyt is. Az embereket körülvevő rossz megtette a hatását: „a vallásnak csak színleg van becsülete, eszméit ajkukon hordozzák, de tanításai szerint csak kevesen élnek." Szerinte a vallási élet „inkább a külsőségekben van megreformálva, mint a belső dolgokban, inkább dogmáiban és szertartásaiban, mint a jámborság élő gyakorlatában és ezáltal az igazi fegyelmet hathatósan előmozdító buzgóságában."

Magyarországot úgy kezelte, mint saját hazáját – magára vette a bűneit, hibáit: „Vajon más népek félnek-e tőlünk számbeli nagyságunk vagy harci erényeink miatt, megcsodálnak-e bölcsességünkért, vagy tisztelnek-e bennünket az Isten jelenlétének látható jelei miatt? Bizony, egykor félelmetesek voltak a fegyvereink. Amikor a keresztyén vallást felvettük, és később, amikor tisztább, reformáltabb alakjában is elfogadtuk, Isten kedves népei közé számítottunk. A barbárság szenynyéből kiemelkedők közé soroltak bennünket, amikor először jutott el hozzánk az írástudománnyal való foglalkozás. Most azonban hogyan állunk? Mert harciatlanok, gyengék lettünk, eltaposnak bennünket. A bölcsesség mélyreható tanulmányozását elhanyagoljuk, s ezért mint tudatlanokat és félbarbárokat kinevetnek." Néhány állítás szerint írásai ösztönzően hatottak Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér műveire is, aki a XVII. századot a „magyar romlás századának" nevezte.

A Gentis felicitas sorainak olvasásánál megfigyelhető, hogy gondos felépítéssel válogatta össze hibáinkat, mintegy ok-okozati összefüggés logikus folyamatát. Kendőzés nélkül sorba veszi azokat, hogy aztán javasolja ezek kiküszöbölését. Mint egyházi méltóság, bizakodóan Istenre hivatkozik: „még nem veszett el minden, még megvan Istennek irántunk való jósága, csak legyenek, akik tudják és inkább akarják meghallgatni, megfontolni és követni Isten tanácsát, mint önmaguk kárára megvetni. Minden betegségünk ellen kéznél az orvosság, Isten kegyelméből!"

Comenius csaknem egész életműve az egyetemességről szól. A Gentis felicitas-ban érezzük a vágyát, hogy az ellentéteket és viszályokat az egység iránti akarattal lehet áthidalni. És mivel a nemzet élő emberekből tevődik össze, ezekkel az emberekkel kell foglalkozni. Hiszen ők mind a nemzeti, mind az egyetemes kultúrának is a hordozói. Ez volt az egész tudományos és pedagógiai munkásságának a célja. Tudatában volt annak, hogy amíg az egyes emberek nem érnek el bizonyos kulturális és civilizációs szintet, addig a nemzet sem lehet teljesen boldog.

Belelátni Comenius lelki világába nem tudunk, de művei egyértelműen meggyőznek arról, hogy az „összjavítás" szellemében fokozatosan magasabb szintre kell emelni az egyént, a családot, a nagyobb közösséget, a nemzetet és nemzetekből összetevődő világot. Emellett azonban kinyilvánítja mély hazaszeretetét, elkötelezettségét a magyar nemzetért, amelyből gyökerei táplálkoznak. Sokat jelentett számára Magyarország felemelkedése, amelyet szerinte csak a keresztyén erkölcsi értékek mentén lehet megvalósítani. Ebből a szemszögből Comenius tudományos, pedagógiai tevékenysége napjainkban is időszerű és minden közszereplő sok tanulságot vonhat le belőle.

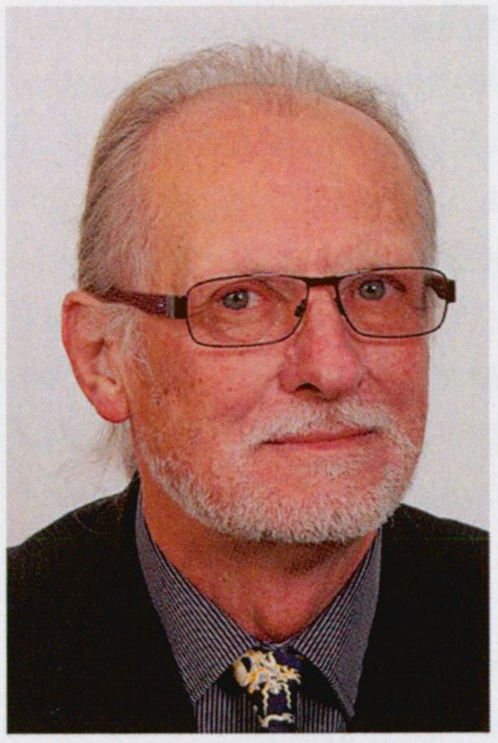

Dr. Csámpai Ottó szociológus, a Szent György Lovagrend Felvidéki Nagypriorja, a Nagyszombati Egyetem egykori professzora, vendégtanár az izsevszki Udmurt Állami Egyetemen, a Nyitra vidékén fekvő Zoboralján világító lámpásként áll a helyi magyarság előtt, amely az általa szervezett kulturális programok, előadások, rendezvények hatására, az idő folyamán közösséggé formálódott. Több mint egy évtizede költözött vissza Pozsonyból szülőfalujába, Nyitracsehire, ahol létrehozta a Jurta Látványtárat, azt a közösséget, ahol azóta is töretlenül folyik a nemzeti identitásépítés.

Megnőtt a gyerek, felnőtt lett belőle

Svédországi magyar gyülekezeteink első lelkésze, tångagärdei gyülekezeti otthonunk alapítója Glatz József (1931-2017) volt. Kiadásra előkészített könyvének megjelenését már nem érhette meg; 2019-ben fia, Dr. Glatz András gondozásában jelent meg. Kolleganője a könyvben így búcsúzott tőle:

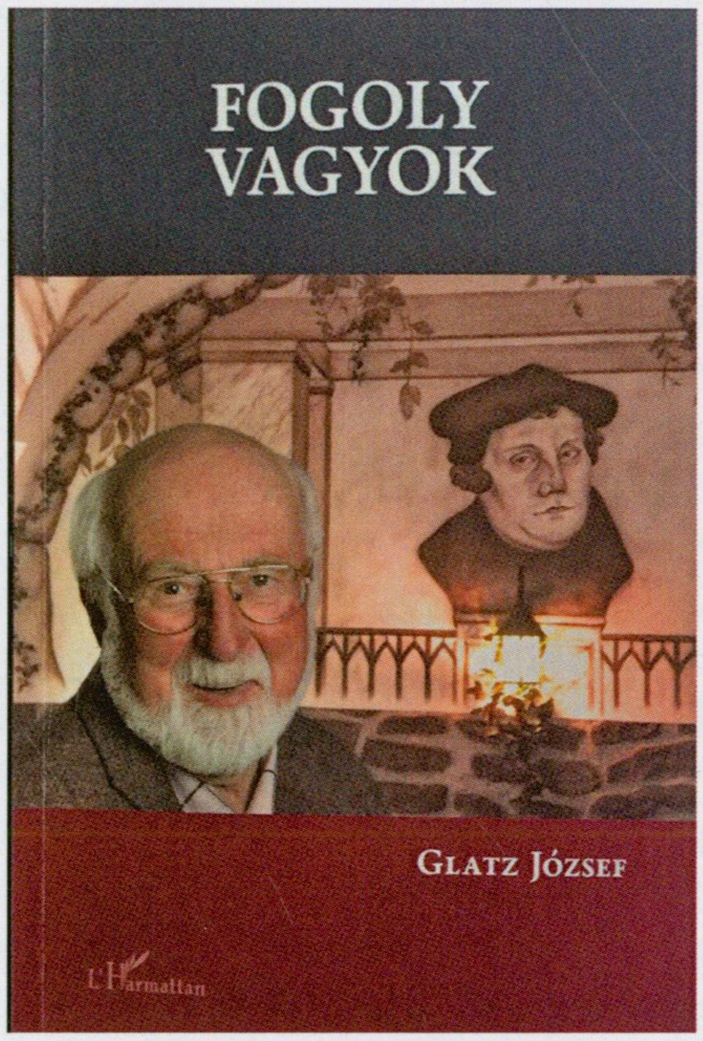

Fiatal teológusként az igazságnak, Isten igazságának volt szenvedélyes kutatója. Önálló véleménye volt a dolgokról. A mások által kijelölt kereteket nehezen viselte. Később a szolgálat és Isten sokat formált rajta. Hite nem az átlagemberek hite volt, de vívódásai mélyén is ott maradt az a hit, amit a családi házból, szüleitől kapott. Így vall erről: *„Jó keresztyén biztos nem vagyok, de valamiképp foglya vagyok annak a Jézusnak, kinek szeretetét szüleim szívembe ültették."* A Feltámadottban való hitet is a maga módján határozta meg: *„A húsvéti hit nem a múltra támaszkodik. Nem azt várom az emberektől, hogy higgyenek egy egykori történetet, de azt szeretném, hogy találkozzanak az Élővel."* A maga hitét pedig így fogalmazta meg: *„Krisztus feltámadása számomra egyszerűen azt jelenti, hogy életemben jelen van, közel hozzám, olyan közel, mintha az a 2000 esztendő az akkor és a most között soha se lett volna."*

Az Utószóban ezt írja Glatz József: „Nem hallgathatom el, hogy a Kié az igazság? kérdését nem sikerült minden vonatkozásban megválaszolnom. Az igazság keresésében kezdő vagyok. Azáltal válunk párbeszédre képessé egymással – akár más vallásokkal –, hogy tudatában vagyunk álláspontunk szükségszerű fogyatékosságainak, és készek vagyunk átgondolni, megújítani azt."

Lelkészbarátja egy imádsággal és áldással bocsátotta el Ura elé, Aki előtt minden igazságkeresésére válasz adatik.

Most lapozzunk bele Glatz József könyvének Sölvesborgtól Tångagärdéig című fejezetébe:

„Kedves ajándékot kaptam a svédországi magyar protestáns gyülekezetektől. Mikor Rajna-vidéki német szolgálatomból nyugdíjba mentem, meghívott az országos presbitérium egy gyülekezeti körútra. Valamikor bábáskodhattam e kis eklézsia születésénél. Immár csaknem harminc éve, hogy Svédországból elmentem. Azóta megnőtt a gyerek, felnőtt lett belőle.

Emlékeim kísértek az úton. Kikkel találkozom a régiek közül, megismerem-e még a régi ismerősöket? Harminc év nagy idő. Azóta sok minden megváltozott. Változtak a lelkészek, a gyülekezetekben jöttek újak, mentek régiek, és változtam magam is.

Annak idején Koltai Rezső vette át tőlem a stafétabotot. Negyedszázadon át pásztorolta fáradhatatlan hűséggel és odaadással a több Magyarországnyi területen elszóródott nyájat. Ma már ő is nyugdíjban van. Molnár-Veress Pált, a gyülekezet jelenlegi lelkészét eddig csak futólag ismertem. A végtelen svéd autóutakon vezetés közben jól kibeszélhettük magunkat, és közelebbről betekinthettem gondolatvilágába, melynek közepe táján magyarságunk megmaradásának égető kérdése izzik. Szívében ezzel a gonddal szomjazza az igét, annak evangéliumát, aki a szívekbe lát és megérti gondjainkat. (...)

Koppenhágában – micsoda öröm volt! – Szigethy Sándor barátom fogadott. Ő vett gondjaiba, míg hosszú éjszakai autóút után Molnár-Veress Pál is megérkezett Stockholmból.

Gyülekezeti körutamnak négy nagy állomása volt: Sölvesborg, Västerås, Stockholm és Tångagärde, a skandináv magyar protestánsok konferenciázó és üdülőtelepe a Tolken-tó partján, keletre Göteborgtól. Bárhová mentem, mindenhová elkísért a gyülekezet páratlan vendégszeretete, és mindenütt értek feledhetetlen, kedves meglepetések.

A nagy meglepetés Sölvesborg volt; bájos kisváros Svédország délkeleti partvidékén. Az itteni magyarok többsége később jött, javarészt Erdélyből. Most, mennybemenetel ünnepén talán 160-an vettek részt az ünnepi istentiszteleten. A padokban ült két nyugalmazott református lelkipásztor. Az oltár előtt öten álltunk, köztünk a templom svéd papja és a magyar katolikus lelkész is. (...)

Mindent nem tudok elmondani. A tångagärdei pünkösdi istentiszteletet azonban még meg kell említenem. Tizenhat fiatalt konfirmáltunk. A kétszáznál több hívő zsúfolásig megtöltötte a trogaredi kápolnát, ezt a kedves svéd kis fatemplomot Tångagärde közelében. Zengett az ének és remegett a szív. Szórványhelyzetünkben kellenek nekünk az ilyen nagy élmények. Gyógyítják beteg szívünket.

Találkoztam-e régi ismerősökkel? Voltak feledhetetlen találkozások, amikre nem is mertem gondolni. Egyesek száznál több, vagy többszáz kilométert tettek meg, hogy egy istentiszteleten ismét láthassuk egymást. Néha az egykori gyerekek jöttek el szüleik meleg üdvözletével. Sokan hiányoztak. Egyesek már nincsenek közöttünk. Mások öregek, betegek lettek, vagy nem tudjuk, hogy miért maradtak el. De ugyanolyan örömmel láttam, hogy vannak újak, és hogy ez a különbség újak és régiek között jelentéktelen. Egy a fontos, hogy Krisztus egyháza közöttünk is épül. Ezt láthattam svédországi gyülekezeti körutamon 1994 május második felében."

IGEHIRDETÉS
Mennybemenetel ünnepe, Sölvesborg 1994

Kedves Testvéreim!

Csaknem 37 éve már, hogy először léptem svéd földre. Rég volt, de mintha tegnap lett volna, úgy emlékezem. Tanácstalanul néztem a világba. Szétszóródott magyar protestánsokat kellett gyűjtögetnem, pásztorolnom. Erre a munkára hívott a svéd egyház, ez volt a feladatom, de önnön magamat is elveszettnek véltem ebben a nagy idegen országban. Hol a gyülekezetem, kérdezgettem magam. Ma itt vagyok megint és népes nagy gyülekezet előtt állhatok – melyet nem is én gyűjtöttem. Legyen áldott az Úr neve!

Nem volt könnyű akkor sem az új világban helyünket megtalálnunk. Lassan betűzgettük a Biblia igéit: „Az Úré a föld és annak teljessége, a földkerekség és a rajta lakók." Velünk az Úr minden napon, a világ végezetéig, a föld szélső határáig. Isten elől el se menekülhetnénk:

„Hova menjek lelked elől?
Orcád elől hova fussak?
Ha a mennybe szállnék, ott vagy,
ha a holtak honában
hajtanám le fejem végső nyugalomra,
te ott is ott vagy.
Ha a hajnal szárnyaira kelnék,
és a trenger túlsó végén laknék,
kezed ott is elérne,
jobbod megragadna engem." (Zsolt. 139,7-10)

Isten velünk van. Itt, ezen a földön is. Ez a hit tartotta bennünk a lelket. A hitet magunkkal hoztuk. Azoktól kaptuk, akik szerettek minket. A hit története így kezdődik mindig. Először mindig mások hitéből élünk. Ezen a csodán, az életnek ezen az alaptörvényén alapul a gyermekkeresztség gyakorlata is. De ezt a hitet, amit másoktól kapunk, magunkévá kell tennünk minden helyzetben újra, mint minden kornak, minden generációnak és minden egyes hívőnek újra meg újra meg kell harcolnia a hit harcát, és azt a maga módján, világa és világképe keretein belül, saját sorsának mélyéből magáévá kell tennie.

Sokan kérdezik, hogy van-e még Istennek helye a világban. A modern természettudomány mindent átkutatott, mind az atomok, mind a csillagok világát. Tudományos gondolkodásunkban Istennek nincs helye; Ő nem tehető be a dolgok ok-okozati sorába. Mi azonban nem csak tudósok vagyunk, akik hűvös tárgyilagossággal tisztes távolságból vizsgáljuk a valóságot. Emberek vagyunk, akik az életben benn élünk, sírunk és nevetünk, születünk és meghalunk. Az élet több, mint annak tudományos vetülete.

Egy barátom mondta, hogy számára a világ a tudomány kutatásai révén egyre nagyobb és egyre csodálatosabb lett. A mindenség növekedésével egyben Istent is egyre nagyobbnak, hatalmasabbnak és csodálatosabbnak látja. Mily végtelen a végtelen! És ha valahol mégis vége a végtelennek, mi van utána? „Kérdésem inkább az – mondta barátom – hogy törődhet-e a hatalmas Isten, világok ura és teremtője a parányi emberrel, érdekelheti-e őt az egyes ember, avagy népek és nemzetek sorsa?

Nem új ez a kérdés. Csak mindig más összefüggésben, más ruhában és más hangsúllyal merül fel. Az ótestamentumi ige, amit istentiszteletünk elején hallottunk, olyan időbe vezet el bennünket, melyben Isten népének idegen földön kellett raboskodnia és nyomorúságában már úgy gondolta, hogy Isten el is felejtette. A prófétát azonban megszólította Isten Lelke, hogy lelket öntsön a népbe:

„Miért mondod ezt, Jákób,
miért beszélsz így, Izrael:
rejtve van sorsom az Úr előtt,
nem kerül ügyem Isten elé.
Hát nem tudod, vagy nem hallottad,
hogy örökkévaló Isten az Úr?
Ő a földkerekség teremtője,
nem fárad el, és nem lankad el,
értelme kifürkészhetetlen.
Erőt ad a megfáradtnak,
és az erőtlent nagyon erőssé teszi.
Elfáradnak és ellankadnak az ifjak,
még a legkiválóbbak is megbotlanak.
De akik az Úrban bíznak, erejük megújul,
szárnyra kelnek, mint a sasok,
futnak és nem lankadnak el,
járnak és nem fáradnak el." (Ézs. 40, 27–31)

Mi nem raboskodunk, de bujdosóként idegen földön élünk. Bennünk is gyakran felmerül a kérdés: Mit akar velünk az Isten? Gondol-e még ránk? Van-e hivatásunk? Mi az életünk célja, értelme?

Legyünk őszinték: Kérdéseink, bárhová mennénk, a világ végső határáig elkísérnének bennünket. Haza is. Ott se hagynának bennünket magunkra. Itt talán, mert északon alacsonyabban jár a nap, hosszabb kérdéseink árnyéka. Az az érzésünk, hogy perifériára kerültünk, kikerültünk az élet sodrából. Az ember pedig szeret a centrum közelében élni. Nem is tud másképp. A világ peremén elhervad.

Mióta másodszor nősültem, van egy kiskutyánk. Júlénak, Julinak hívjuk. Miután első feleségem meghalt, néhány évet egyedül voltam. Új asszonyomat csak a kutyával együtt kaptam. Azóta Júlét is megszerettem. Érdeklődéssel figyelem szokásait. Ha többen vagyunk együtt, akkor Júle, mielőtt leül, komplikált számításokat végez és gyorsan megállapítja, hogy – a jelenlévők személyi súlyát is figyelembe véve – hol az általunk képzett sokszög geometriai középpontja, és ott foglal helyet. Így gondolkodunk mi is. Keressük a középpontot és igyekszünk közelében lenni.

Amíg otthon voltunk, egyszerű volt a helyzet. Ahol születtünk, ott volt a világ közepe, és onnan rendeződött el minden szép okos rendben. Hazánktól távol nem tudjuk már, hogy hol a világ közepe. Az az érzésünk, hogy a földkerekség peremére sodródtunk, és félünk, hogy elveszünk.

Honnan vegyük a vigasztalást? – szól nekünk is a próféta bátorítása:

„Akik az Úrban bíznak, erejük megújul,
szárnyra kelnek, mint a sasok,
futnak és nem lankadnak el,
járnak és nem fáradnak el.” (Ézs. 40, 31)

Lehet velünk az Úr – messze a világ közepétől – a Föld végső határán is? Nemcsak, hogy Isten mindenütt velünk lehet, hanem – sokkal inkább – ott, ahol Ő van velünk, ott a világ közepe, a mindenség tengelye. Ott, ahol te Istennel élsz és vele osztod meg gondjaidat és örömeidet, vele beszéled meg, hogy mit hibáztál és mik az álmaid, ott a világ közepe. Ott a centrum centrumában vagy, Isten ad újra talajt a lábad alá, szállást, ahol fejed lehajthatod, és amit testben elvesztettél, a hazát, azt visszaadja neked Lélekben: szellemileg megújultan, megtisztultan.

Honnan tudom ezt? Törődhet a hatalmas Isten, világok ura és teremtője, a parányi emberrel? A világ szemében a tömegek, a sokaság, a nagyok és hangosak számítanak. Övék az ország, a hatalom él a dicsőség. Csak Jézusnál lesznek az utolsókból elsők. De őt megfeszítették, meghalt és eltemették. Jézus látta az elveszetteket. Ő látta a szétszóródott nyájat. A jelentéktelenek fontosak voltak neki. De hogy gondolkodik Isten?

Az evangélium üzenete ez: A láthatatlan Isten képe Jézus. Ő, aki a mindenséget teremtette, olyan, mint Jézus: „nem szít viszályt, és nem kiáltoz, senki sem hallja hangját az utcán” (Mt. 12, 19), nem erőszakkal, hanem csendben munkálkodik; a szívek, sejtek s atomok rejtett mélyeiben. Jézust megölhették, de Isten neki adott igazat. Jobbjára ültette. Úrrá tette. Mennybemenetel evangéliumának ez nagy üzenete. Nem fizikailag kell értenünk, hanem belső látással.

A tanítványok az Olajfák hegyén, ahol egykor imádkozás közben elaludtak, ismét búcsút vettek Jézustól; de most úgy, hogy vele mégis közösségben maradtak: szavait szívükben megforgatták és megteltek áldásával. A hegyről leereszkedve nem mint valami temetésről tértek vissza Jeruzsálembe, hanem szárnyra keltek, mint a sasok: áhítatos szívvel, nagy örömmel áldották az Istent. Megértettek valamit a titkából.

A menny a végtelenség szimbóluma. Jézus mennybemenetele azt jelenti, hogy a mindenség közepén emberi szív dobog. Ez a szív téged is magába zár. Tőle téged el nem választhat sem élet, sem halál.

„Miért mondod ezt, Jákób,
miért beszélsz így, Izrael:
rejtve van sorsom az Úr előtt,
nem kerül ügyem Isten elé.
Hát nem tudod, vagy nem hallottad,
hogy örökkévaló Isten az Úrf?...
Erőt ad a megfáradtnak
és az erőtelent nagyon erőssé teszi.”
(Ézs. 40, 27-29)

Ámen.

Néhány szó a svédországi magyar konfirmandusokhoz pünkösd ünnepén, Tångagärde 1994

Kedves konfirmandusok!

Örülök, hogy itt lehetek Veletek, és mint öreg pap néhány szót szólhatok hozzátok. Örömmel látom, hogy harminc év múltán is él ez a gyülekezet és van lelkipásztora, aki munkáját szívvel-lélekkel végzi; hallgassatok rá.

Olyan időben indultok a hit útjára, amikor a hit sokak lelkében megfogyatkozik, a szeretet pedig a szívekben kihűl. Bennetek nyilván megvan az akarat, hogy a hitben megmaradjatok, de ki tudja, mit hoz az idő? Mi lesz a ti hitetekből ebben az Istentől elszakadt világban? Mit tehettek azért, hogy hitetek megmaradjon?

Fordítsatok hátat a világnak és őrizzétek kalitkában a hiteteket? Élet csak a világban, az emberekkel való közösségben van, ahol másokkal is megosztjátok gondjaitokat és örömeiteket. Ahol a világnak hátat fordítunk, ott megáll az élet és megkövesedik a szív.

Mit tegyetek hát? Fogadkozzatok és erősködjetek? Abban az igében, amit svédországi utamra magammal hoztam, az áll, hogy az ifjak is ellankadnak és elfáradnak, és megbotlanak még a legkülönbek is. Aki állni látszik, ám vigyázzon, hogy el ne essék.

Ebben a magammal hozott igében van azonban az intés mellett egy biztató példa is. A próféta azt mondja: akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak és nem lankadnak el, járnak és nem fáradnak el.

A sas példáját szeretném elétek állítani. Kölntől nem túl messze, az Eifel-hegységben van egy vadaskert, ahol naponta meghatározott időben reptetik a ragadozó madarakat. Egyben etetik is őket, és így azok szívesen mutatják tudományukat a kíváncsi látogatóknak. Egy alkalommal, amikor éppen ott voltam, bemondták a mikrofonba, hogy aznap elmarad a bemutató, mert a sas szélcsendben nem tud repülni.

Íme a sas titka. Nem saját erejéből repül. A szél viszi s tartja a magasban. Így van ez a keresztény emberrel is. A Lélek szele, Isten Lelkének fuvallata emeli a magasba, s viszi előre, a cél felé. A szél fú – ez pünkösd üzenete. Néha még zúgása is hallható. Ügyeljetek Isten Lelke fuvallatára. Ha fúj a szél, ragadjátok meg az alkalmat, álljatok rá, s szárnyra keltek, mint a sasok: futtok és nem lankadtok el, jártok és el nem fáradtok. Ámen.

Balról jobbra — az első sorban: Balázs Andrea, Csikós Kinga, Papsai Judit, Mayer Éva; — a második sorban: Köntzey Tekla, Köble Edith, Burány Judit, Király Izabella, Nágel Katalin, Pálffy Emese, Horváti Eszter; — a harmadik sorban: Csikós Olga, Bartik Lóránt, Pálffy Teréz, Pálffy László, Pálffy Anikó; — leghátul a lelkészek: Molnár-Veress Pál, Szigethy Sándor, Glatz József.

Pieter Brueghel: A halál diadala (Festmény, 1562)

Dögvész a Bibliában

Súlyos, járványos fertőző betegség után kutatva a Bibliában, leginkább a héber *deber* kifejezéssel találkozunk, amit magyar bibliánk *dögvész*-nek fordít, s mely kifejezés olyan halált okozó betegséget fed, melyben Isten büntetését, csapását látták a szentírók. A héber biblia *deber* szaván kívül még több olyan szó is előfordul az Ószövetségben, mint a *maggépáh; nákah, nágaf, negac* kifejezések, melyek inkább a fekélyre, csapásra utalnak, s amelyek talán ugyanannak a betegségnek különféle változatait jelölik.

A *kolera, kiütéses tífusz, hólyagos himlő, bubópestis* minden bibliai országban, így Egyiptomban, Filiszteában, Júdában és Izráelben, Szíriában egyíaránt ismerős volt az Ókorban. A dögvész leginkább a *bubópestis*re vonatkozott, mely a nyirokmirigy-duzzanatról nyerte a nevét. Rendkívül fertőző volt, magas lázzal, elesettséggel, vérmérgezéssel járt, egész városokat, hadseregeket volt képes kiirtani, népes vidékeket elpusztítani. Akkor még nem tudták, hogy a patkánybolha élősdije terjeszti. Annál érdekesebb, hogy az *ártalmas bogarak* elszaporodása után következett be az 5. egyiptomi csapás: a *döghalál*, majd a 6. csapás, a *hólyagos fekély*. Az sem véletlen, hogy a filiszteusok arany egerek és fekélyek készítésével áldoztak a járvány után, Herodotosz görög történetíró pedig arról emlékezik, hogy Szanhérib asszír seregét úgy ellepték a patkányok, hogy még az íjhúrokat is megrágták. Ezzel az adattal egybevág a Királyok második könyvében található tudósítás, mely elmondja, hogy az Úr egyetlen éjszaka megtizedelte az asszírok seregét.

A szentírókat a dögvész büntetés-jellege foglalkoztatta. A büntetést Isten küldte, gyakran egyéb csapásokkal, éhséggel, háborúval együtt. Az ellenségre, mint például a filiszteusokra vagy

asszírokra bocsátott döghalált Isten szabadításaként értékelték. A lázadó izráeliták elleni fenyegetések egyike a pusztai vándorlás során a dögvész. Ez volt Dávid engedetlen népszámlálásának egyik következménye, amit Isten csak a király szívből jövő bűnvallása után hárított el. Salamon, templomszentelési imájában előre kéri az esetleges döghalál elhárítását. A próféták közül Ámós arra figyelmeztet, hogy a nép a dögvész ellenére sem hagyott fel bűneivel. Habakuk költői képe az ítéletre közeledő Úr előhírnökének ábrázolja a dögvészt. Jeremiás Júda elleni próféciája az éhség, fegyver és fogság mellett említi. Ezékiel jelképes számadata szerint Jeruzsálem egyharmada fog döghalállal elpusztulni. A 78. zsoltár az Isten által elvégzett történelmi tettek között sorolja fel az egyiptomi 5. és 6. csapást, a döghalált. Jób a gonosz ember utódai büntetései között említi. A Septuaginta pedig, amely a héber biblia görög fordítása, a héber dögvészt egyszerűen halálnak (thanatosz) fordítja.

Dr. Gaal György

Pestis és kolera

Kis kolozsvári járványtörténet

A mai nemzedéknek úgy tűnt, hogy a világjárványok kora lejárt. Legalább is Európában nincs miért tartanunk ilyen vésztől. Nincsenek háborúk és éhínségek, amelyek mindig a nagy járványok előkészítői voltak, s az orvostudomány ma már olyan szintre jutott, hogy az esetleg felbukkanó járványt is rövid időn belül felszámolja. Legfeljebb Ázsia, Afrika, Dél-Amerika egy-egy elmaradott vidékén bukkan fel valamilyen járvány, de az csak alig-alig érintheti Európa, Észak-Amerika lakosságát. 2020 most erre rácáfolt. S ha Európa régebbi történetét kutatjuk, rájövünk, hogy a mostanihoz hasonló helyzetek még sokszor előfordultak, de az akkori közlekedési viszonyok közt sokkal lassabban terjedtek a kórok, s megelőzésükre, gyógyításukra sokkal kevesebb lehetőséget találtak.

Régente sok súlyos fertőző betegség terjedt hosszabb-rövidebb ideig, de többségüket már évtizedek óta sikerült kordában tartani. Ilyenek a lepra, a (fekete) himlő, a tífusz, a vérhas, a szifilisz, a tuberkulózis, vagy a főleg a gyermekek közt pusztító skarlát, kanyaró és a diftéria. De most nem ezekre vetjük figyelmünket.

Az alábbiakban a két legrettegettebb, legrégebbtől dokumentált járványos betegségnek, a pestisnek és a kolerának a kolozsvári előfordulásaival, pusztításaival foglalkozunk.

PESTIS

A középkortól kezdve a 18. század végéig a pestis volt a világ legelterjedtebb járványos betegsége. Egyes feltételezések szerint már az ókori Rómában is pusztított, s a tájainkon élő honfoglalás előtti népeket is – köztük a hunokat – ez irthatta ki. Szent László király és V. László esetében feltételezik a halál okozójaként, Hunyadi Jánosnál biztosan megállapítható a pestis.

A 19. századig a pestisről nagyon keveset tudtak. Isten büntetésének vélték, füstöléssel, gyógyfüvekkel, kenőcsökkel, ráolvasásokkal próbálták gyógyítani – eredménytelenül. Az egyetlen hatásos eszköz az elszigetelés, a karantén volt. A karantént az elsők között Ragusában alkalmazták 1377-ben, amikor 40 napig elzárták a parti várost a külvilágtól: a quarantana (negyven napos) olasz szóból alakult ki a mai karantén alak. A pestist még dögvésznek, fekete halálnak is nevezték, sőt a – török eredetű – csuma szó is előfordul vele kapcsolatban. Egy Alexandre Yersin nevű svájci francia orvos hong-kongi kiküldetése idején, 1894-ben fedezte fel kórokozóját, amelyet róla máig Yersinia pestis néven tartanak nyilván. Ezután már a terjedését is ki lehetett mutatni:

a patkányok vérében fordul elő, az ezeket megcsípő bolha terjeszti tovább akár háziállatokra, akár emberekre. Három féle variánsa alakult ki. A legismertebb a búbópestis, amikor a baktérium az ágyéki, nyaki mirigyeket támadja meg, s ezek hatalmas csomókká nőnek, idővel kifakadnak, s úgy fertőznek. A másik eset, amikor a baktérium a vérben terjedve vérmérgezést okoz, ez a szeptikémiás pestis, a harmadik típus a tüdőben szaporodó baktérium okozta tüdőpestis, ez cseppfertőzéssel is átadható. Mindegyik magas lázzal jár, gyakran fejfájással, tudatzavarral, s az oxigénhiányos bőr elkékülésével (feketévé válik – fekete halál). A fertőzés után 36 órával már halált okozhat a betegség, de van, akiknél két-három napot lappang. Csak az erős szervezetűek élik túl. Általában 70%-os volt elhalálozása. Az antibiotikumok – idejében adagolva – elpusztítják a kórokozót. Megelőzésére igen fontos a rendszeres patkányirtás. Az országokon végigsöprő járványok tulajdonképpen a természetes szelekciót is elősegítették: a gyengén fejlett gyermekek, a betegeskedő öregek mind elhulltak. A pestis „őshazájának" Közép-Ázsiát tartják, onnan indultak ki időnként a járványhullámok.

Az első nagy középkori pestisjárvány keletkezése egyben a biológiai fegyver alkalmazásának is a kezdetét jelzi. A genovaiak a középkorban a Krími félszigeten az ottani tatárok engedelmével egy erős várat építtettek Kaffa elnevezéssel (ma Feodoszija üdülőváros). Ez a távol-keleti kereskedelem hídfője volt. Egy muzulmán–keresztény konfliktus nyomán a tatárok megostromolták Kaffát, de időközben seregükben kitört a pestis. Parancsnokuk látva, hogy képtelen a várat bevenni, kitalálta, hogy hajítógépekkel a pestisben meghaltak holttestét lőjjék be a várba. Így a falakon belül is gyorsan elterjedt a kór. Végül a védők kénytelenek voltak a várat feladni szabad elvonulás biztosításával. A genovaiak először Konstantinápolyban kötöttek ki, s ott 1347-ben már fellángolt a pestis, aztán tovább hajóztak Ciprus, Genova, Velence irányába, ahol 1348-ban kezdődött a nagy járvány, mely aztán egész Európára kiterjedt, s az akkori lakosságnak körülbelül egy negyedét elpusztította. Ezután tíz-húsz évenként végigsöpört a kontinens egyik-másik részén a vész. Magyarországi bizonyítható jelentkezését Nagy Lajos király idejére teszik, de Mátyás király idejében is dühöngött az 1470-es évek második felében.

Az első nagyobb erdélyi pestisjárvány elindítását a Nándorfehérvár 1456-os ostromát követően hazatérő, a táborban megfertőzött katonáknak tulajdonítják. 1510-ben megint egész Erdélyben dühöngött a pestis, s feljegyezték, hogy Nagyszebennek sikerült ellenállni: Hans Saltzmann városi orvos megszervezte a vesztegzárat, s így a kór nem juthatott be az erős falakkal védett városba. 1554-ben újra tombolt a járvány. 1571-ben a járvány hírére a kolozsvári tanács arról tárgyalt, hogy temetőhelyet kellene nyitni, mert a templomok körüli sírkertek mind beteltek. 1573. február 3-án döntést is hoztak: a várost körülvevő kettős kőfal közötti „várkertek, kőkertek" közül kettőt, a keleti és a nyugati falak mentit jelölik ki temetkezési helyül. Itt nem lehet

A 14. századi fekete halál is a selyemúton haladva érte el Európa keleti szélét, ahonnan tovaterjedve mintegy 50 millió emberrel végzett a kontinensen 1346 és 1352 között.

sírköveket állítani, úgyhogy a közelebbi városfal egy-egy követ csiszolják le, s arra vésik a halott feliratát. Az 1574-es nagy pestisjárvány áldozata lett a szászok plébánosa, az első kolozsvári nyomdász, magyar prózaíró Heltai Gáspár is. Őt még valószínűleg a templomkertben hantolták el.

Ekkoriban írta Európa egyik legtöbbet idézett traktátusát a pestisről a Kolozsvárt született Kolozsvári Jordán Tamás (1540–1585) orvos. Páduai és bécsi tanulmányok után 1570-ben Morvaország főorvosa lett, s Brünnben élt és gyógyított. 1576-ban Frankfurtban jelent meg a pestis jellemzőiről írt latin nyelvű munkája. Egy évvel később ugyancsak ő közölt latin nyelvű kötetet a gall betegségről, vagyis a szifiliszről.

A következő nagy pestisjárvány 1585/86-ban pusztított Kolozsvárt. A megelőző nyáron nagy szárazság volt Erdélyben, s azt éhínség követte. A legyengült lakosság tömegével esett a kór áldozatául. Már tavasszal annyi volt a halott, hogy a kolozsvári tanácsnak új temetőhely után kellett néznie. 1585. május 11-én hozzák a többször emlegetett határozatukat: „Elsőben látván őkegyelmek az istennek ostorát és az halálnak naponként való gyarapodását, a temetőhelynek is alkalmatlan voltát, az sok benne fekvő testek miatt úgyannyira, hogy ahol sírt ásnak, mindenütt eleven testre találnának. Gondolkodva azért őkegyelmek városul […] végezték egyenlő vokssal, hogy a Torda utcai kis ajtón kívül való földben, ahol mostan az dinnyét vetették, egy jó tágas darab helyt szakasszanak temetőhelynek…” Ez az új temetőhely lesz a Házsongárdi temető. Ettől fogva századokon át e sírkert a leghitelesebb, kőbe vésett krónikáját nyújtja a kolozsvári járványoknak. Herepei János történész a múlt század első felében számba vette a temető összes 1750 előtti sírkövét, lemásolta feliratukat, s megállapította, hogy mikor dúltak nagyobb járványok a városban. Szerinte minden 10–12 évben volt egy kisebb-nagyobb pestisjárvány. A nagy járványok idejét az arra az évre eső kövek jóval nagyobb száma is bizonyítja. Ez az 1585/86-os járvány a téli hidegben kissé enyhült, majd a következő év tavaszán újra fellángolt olyannyira, hogy az iskolákból haza kellett küldeni a diákokat, s a Torda (ma Egyetem) utcai kiskapuhoz állandó őrt állítottak, aki csak olyankor nyitott kaput, ha halottat szállítottak ki a temetőbe. A következő járványok idején, amikor hirtelen napi több sírt kellett nyitni, lehetőleg új parcellát vettek használatba, hogy ne kelljen régebbi sírokat megbolygatni. Ezért a temető aránylag gyorsan kúszott fel a domboldalon.

A következő járványok 1618/19-ben, majd 1622/23-ban jelentkeznek a városban. Az utóbbiról Segesvári Bálint készített feljegyzéseket. Szerinte 1622. augusztus 10-én hal meg az első áldozat, Csanádi János uram. Meghal a szász prédikátor és a református esperes is. A járvány eltartott a következő év nyaráig: „Az 1623. esztendőben is Januáriusban grasszált, és nyárban, ugyanakkor is sok ember holt meg ebben az esztendőben az pestis miatt”. Volt nap, hogy 125-öt is temettek. Ez alighanem túlzás!

Az újabb, 1633/34-es járványról szintén Segesvári számol be: „1633 júliusban indultatott egy nagy pestis, mely tartott 1634-ben is. Az kikre számot tartottam bizonyoson: az városból az Torda utcai ajtón kihordottak nro. 1098, az 1634 esztendőn kívül; azon kívül az kiket az Hóstátból odahordtak, és az Szentpéterben és az hídelvi ispotályban temettek.” Tehát csak a falakkal övezett belvárosból vittek ki 1098 halottat, a hóstátiakat a fal külső oldala mellett vitték a temetőbe, s volt a Szentpéteri templom körül és a későbbi Astoria Szálló helyén (a mai Horea út elejének bal oldalán) lévő ispotály mellett is temető. A kb. 8000 lakosú városnak legalább egy negyede meghalhatott. E pestisnek lett áldozata a bibliafordító és szótáríró Szenczi Molnár Albert is.

Megint 1645 augusztusától 1646 áprilisáig dühöng a kór a városban. Ha nagyon hideg a tél, pár hónapig alig van megbetegedés, de aztán tavaszra megint előjön a lappangó betegség, s elviszi, akit eddig megkímélt. 1654-ből egy kisebb járványról is van feljegyzés.

1660 szomorú év Erdély történetében. II. Rákóczi György – lengyelországi kalandját követően – itt esik el Kolozsvár határában. Török-tatár seregek járják a védelem nélkül maradt országot. Kolozsvárt is megostromolják, s ekkor menti meg a várost Linczigh János királybíró. A hadakozás, a seregjárás magával hozza az 1661 tavaszán elterjedő pestist, mely októberig dühöng. Csak az unitáriusok 400 halottat temetnek, a reformátusok is legalább ennyit. Ekkor hal meg egymás után Beke Dániel és Járai János unitárius püspök valamint az említett királybíró szintén Linczigh János nevet viselő céhmester édesapja. A körülbelül 10 000-es lakosságú várost éppen megtizedeli a járvány.

Hosszabb szünet után a kuruc–labanc küzdelmek végén jelentkezik megint a pestis. Nem véletlenül: az ilyen háborús időkben nagy a népmozgás, a város elöljáróinak a hadi eseményekkel kell foglalkozni, nem pedig az egészségüggyel. Ekkorra különben Kolozsvár lakossága 5000 főre esik vissza. A pestis első hulláma 1708-ban éri a várost, aztán 1710 júniusától szeptemberéig szünet nélkül pusztít. A feljegyzéseket készítő Szakál Ferenc röviden így fogalmaz május táján: „Rettenetes döghalál”. Augusztusban aztán szomorúan jegyzi föl, hogy 16 éves Péter nevű fia is elhunyt: „igen nehéz betegen, 4 Augusti, megholt a pestisben, az Úristennek rettenetes ítíletinek idején”. Naponta 75 halottat is temetnek, július 12-én pedig 105 temetésre kerül sor. Jövedécsi András unitárius plébánost is elviszi a kór. Alig tíz év múlva, 1719/20-ban újabb járvány üti fel a fejét. Ekkor hal meg Kolozsvári Dimién Pál, az unitárius főiskola igazgatója, városi plébános, aki különben külföldi tanulmányútjáról orvosi diplomával tért haza, s itt az előző járványok idején gyógyított is. Ekkoriban merül fel először, hogy külön pestiskórházat kellene létesíteni, ennek helyét a Kül-Magyar utca végétől balra a Kétvízközt jelölik ki, a csertörő malom mellett,

nagyjából a későbbi Szentpéter (ma Buftea) utca végén. Mikor nincsen éppen járvány, ide gyűjtik be a leprásokat is.

Az 1723-as kisebb járvány után 1738. szeptemberében tör ki az utolsó nagy pestisjárvány. Ennek történetéről Alexandru Lenghel 1930-ban disszertációt írt, úgyhogy eseménysorát részletesebben ismerjük. Augusztusban Tordán üt ki a kór, a várost karanténba helyezik. Hiába, mert szeptember 27-én már Kolozsvárt is jelentik az első megbetegedést. Még a karantén kihirdetése előtt, főleg a vidéken is házzal bíró nemesek elmenekülnek a városból, mások rokonokhoz költöznek. Szeptember 29-én felállítják az Egészségügyi Bizottságot, melyben kirurgus-orvos mellett egy patikus, beteg-, illetve halottkém, hullaszállítók főnöke stb. vesz részt. Megnyitják a pestis-kórházat a Kőmál aljában, a Szt. Erzsébet ispotálynál (ma a volt Astoria Szálló telke). Mivel itt nincs elég hely, ismét használatba veszik a Szentpéteri templomtól balra eső lazarétumot. Október elsején már 15 fertőzött házat tartanak nyilván, a házakat pirossal jelölik meg. 1739 januárjában az egész város karantén alá kerül. A bevezető utcákhoz sorompókat állítanak, s csak nagyon indokolt esetben lehet kimenni vagy bejönni. Az istentiszteleteket is betiltják. Naponta 8–10 embert temetnek. Augusztus 7-én jár le a szinte egy hónapig tartó járvány, a halottak számát 800-ra becsülik. Ez a 7500 fős lakosság megtizedelését jelentette. A járvány méretét jellemzi, hogy 1739 februárjában a városi tanács a Főkormányszékhez fordult, hogy engedélyezze egy új városi temető megnyitását, mert nincs hova a halottakat eltemetni. A járvány az egész országra kiterjedt, s csak 1741-ben szűnt meg.

Az ekkoriban már Habsburg-uralom alá került Erdélyben is divatba jött a járványtól való megszabadulást emlékezetessé tenni, hálából a megmaradásért vallásos szimbólumokkal díszített fogadalmi oszlopokat, kapukat emelni. Kolozsvár is két ilyen értékes emlékművel gazdagodott. Gróf Kornis Antal főkormányszéki tanácsos és felesége készíttet 1744–1746-ban egy fogadalmi vagy Mária-oszlopot Anton Schuchbauer szobrászművésszel. Ezt a Farkas utca és a mai Egyetem utca találkozásánál akkor kialakult kis barokk téren állították fel, s a város első térszobra volt. Ausztriai hasonló alkotásokból ihletődött. Lépcsőzetes magas hatszögű talapzaton nyugszik az angyalfejekkel és felhőkkel átfont oszloptörzs, ezen egy lendületes Mária-szobor áll. Testét fodros lepel fedi, arca fiatalos. Jobbját drámai mozdulattal mellére teszi, balját egy kerubfejen pihenteti. Az, hogy Mária a földgömbön tekerőző kígyóra tapos, a gonosz legyőzésére utal. Egykor fejét kovácsoltvas csillagkoszorú övezte. Az egyetem főépülete előtti helyen zavarta a kommunista hatóságokat ez a vallásos jellegű emlékmű, úgyhogy 1959-ben lebontatták, s két év múlva a Szentpéteri templom mögé állíttatták fel. Ott aztán teljesen őrizetlenül lévén a külvárosi csőcselék többször megcsúfolta, díszeitől megfosztotta az oszlopot. Jelenleg szó van róla, hogy az oszlop visszakerüljön eredeti helyére, ahol a belváros dísze lehetne.

Mária-oszlop (1744-46)

Bíró János kolozsvári plébános fogadalmi kaput emeltetett 1747-ben a Szent Mihály templom elé, ugyancsak a járvány megszűntére emlékeztetőn. Kivitelezője Johannes König bajor szobrász volt. Mikor a főtéri templom körüli épületeket lebontották, ez a kapu magára maradt, úgyhogy 1899-ben a Szentpéteri templom elé költöztették. Sajnos, az eredetinél kisebb méretre vették a kaput, de a szobrok és a központi szoborfülke hiteles barokk alkotás. Ebben kerek arcú fekvő nőalak látható, fején rózsakoszorú, egyik kezével fejét támasztja, a másikkal ölében koponyát tart. Fölötte, a kapuzat csúcspontján áll a sárkányon győzedelmeskedő Szent Mihály arkangyal római katonának öltözve. Ettől balra és jobbra három-három szobor áll: Borromei Szent Károly (esetleg Assisi Szent Ferenc) karjában feszülettel; fatörzshöz kötve a lenyilazott Szent Sebestyén; Keresztelő Szent János szobra lábánál a báránnyal, jobb keze eredetileg keresztet tartott; Evangélista Szent János kezében könyvvel és kehellyel, lábánál a saskeselyű; Szent Rókus szobra lábánál a kutyával; Nepomuki Szent János kezében feszületet tartó szobra a kapuzat jobb szélén, szinte azonos a bal szélen lévő szoborral. A művész remek komponáló képességét bizonyítja e mű.

Erdélyben még pusztított néhányszor a pestis, de Kolozsvárt már nem érte el. Nagyobb jelentőségű volt még az 1755/56-os járvány, amely Brassóból indult ki, s történetét Filep Gyula, utóbb Kolozs vármegyei főorvos, írta meg 1900-ban. Ezt Havasalföldről titokban érkező két román juhász csempészte be Brassóba, az ottani román közösségbe. Miután a város igyekezett elkerülni a járványállapotot, az Erdélyi Főkormányszék melletti Egészségügyi Bizottság kérésére Mária Terézia a luxemburgi eredetű Adam Chenot bécsi udvari orvost küldte le Erdélybe a tények megállapítására. Ő aztán diagnosztizálta a pestist, s megszervezte a hatásos védekezést is. Így 1756 júniusától egész Erdélyre vesztegzárt hirdettek, kirendelték a katonaságot a betartatására.

A pestis világviszonylatban nem szűnt meg, minduntalan egyik-másik ázsiai, afrikai közösségben felüti fejét, s amíg felismerik, s a védekezést, gyógyítást nemzetközi összefogással beindítják, jó néhányan meg is halnak. Legutóbb, 2017 nyarán Madagaszkáron pusztított a kór, 2348 fertőzöttből 202-en haltak meg.

*

KOLERA

A 19. század első évtizedeiben már úgy hitték, hogy a kontinens megszabadult a legrettegettebb kórtól, legfeljebb háborúzások zavarhatják meg a polgári életet. S akkor az 1820-as években egy újabb, hasonlóan vészes járványos betegség tűnt fel, igaz egyelőre csak a távoli Orosz Birodalomban. Ez volt a kolera. Eleinte tehetetlennek bizonyult vele szemben az orvostudomány, legfeljebb a pestis ellen már használt védekezési módszereket vetették be, mindenek előtt a karantént. A kolerát is egy baktérium terjeszti, melyet csak 1884-ben fedezett fel Robert Koch, a Nobel-díjjal is kitüntetett világhírű német bakteriológus: Vibrio cholerae-enek nevezték el. Idővel kitűnt, hogy a kolerát nem az emberek vagy állatok adják át egymásnak, hanem főleg vízzel, nedvességgel terjed, a mosatlan nyers gyümölcsök, kihűlt ételek, valamint a fekália és a hányadék továbbítja. Tehát első sorban a köztisztasági viszonyok javítása járulhat hozzá felszámolásához. A baktérium többnyire a gyengébb egyedeket (gyermekek, idősek) sújtja, s akár egy nap alatt is halált okozhat, de rendszerint két-három nap után jelentkeznek a vészes tünetek: hasmenés, mely idővel vízszerű székletet eredményez, hányás, görcsös rohamok (amikor már nincs mit hányni), állandó szomjazás, végül az eszmélet elvesztése. Ha idejében kellő mennyiségű folyadékhoz, sóhoz, cukorhoz jut a beteg, megmenekülhet. Régebbi időkben 60%-os volt a halálozási arány. Napjainkban a hidratálás mellett alkalmazott antibiotikum sikeres gyógymódot biztosít. A kolera ázsiai meleg területeken egész évben pusztít, európai variánsa csak a nyári meleg idején okoz járványt. A betegség régi magyar neve az epemirigy volt.

A kolera őshazája India, a Gangesz mocsaras vidéke. Ott századokon át ismert kórképnek számított. De sokáig úgy tartották, hogy hidegebb éghajlatú tájakon nem okozhat járványt. Aztán az 1810-es években kissé mutált a baktérium, s alkalmazkodott a hűvösebb környezethez is. 1817-től kezdve egész Ázsiában elterjed a kolera. Az 1826-ban kitört orosz–perzsa háború során átterjed az orosz katonákra is, akik aztán hazaviszik az ország európai részére. 1829-ben már Moszkvában is felüti fejét. Aztán az 1829/30-as hideg tél mintha végét vetné a járványnak, de 1830 tavaszán már az egész Orosz Birodalom a fertőzéstől szenved. Az 1830/31-es orosz–lengyel háború nyomán Lengyelország szintén fertőzötté válik. Galícián át jut be a kór a Habsburg Birodalomba. Akkoriban gyakran a vándorló cigányokat, görögöket és zsidókat vélték terjesztőnek. 1831 nyarán eléri a betegség Pest-Budát, ahol július 14-től szeptember 24-ig végez nagy pusztítást. A 4296 megbetegedett közül 2370-en halnak meg. Júliusban Magyarország tíz vármegyéjében jelentkezik a ragály.

Erdély akkoriban a Habsburg Birodalmon belül külön állam, nagyfejedelemség volt. Itt a Főkormányszék vagy Gubernium képviselte a végrehajtó hatalmat, tehát ennek kellett a védekezést is megszerveznie. Minthogy júniusban már Moldovában, kiváltképp Jászvásáron tombol a vész, s rövidesen Havasalföldre is átterjed, az erdélyi keleti és déli határokat sorompóval zárják le, s az Oroszország és Moldova felől érkezőket 20 napos karanténba helyezik. Királyi biztosokat neveznek ki a védekezés megszervezésére. Minden vásárt, sokadalmat betiltanak. Magyar és német nyelvű nyomtatványban közlik a kolerával kapcsolatos főbb tudnivalókat, a megelőzés módozatait.

Az óvintézkedések ellenére a kolera Erdélyben is terjedni kezd. A kolozsvári városi tanács július 11-én foglalkozik a védekezés megszervezésével. Így a városba vezető fő utakra sorompót állítanak, s állandó őrséget biztosítanak, itt csak a passzussal rendelkezők léphetnek a városba. A többi utca végét karókkal rögzített tövissel zárják el, s naponta ellenőrzik, hogy nem tettek-e kárt a torlaszban. A pásztorokat kötelezik, hogy minden gyanús csellengő személyről értesítsék a városvezetést. A város minden fertályába egy-egy centumpátert (a százas tanács tagját) küldenek ki a védekezés megszervezésére. A papokat utasítják, hogy a templomban a hívekkel ismertessék a védekezés módozatait. Augusztus 2-án gróf Degenfeld Ottó guberniumi titkár mint a városért felelő kormánybiztos jelentkezik a városi tanácsülésen és ismerteti a teendőket. Így például Egészségügyi Bizottságot állítanak fel, amelybe a kormányszéki két kiküldött mellett a tanács három tagja (Veszprémi Elek rendőrkapitány, Szentkirályi Mihály és Lukács György tanácsosok) valamint a városi főorvos, Barra Imre vesz részt. Két ispotályházat állítanak fel 30–30 beteg számára, a várost tizedekre osztják, s minden tized élére egy tanácsost küldenek ki, akinek naponta jelentést kell tennie az esetleges megbetegedésekről.

Szeptemberben az idő lehűlésével a járvány is csendesedni látszik. De a hideg tél elmarad, s november végén megint terjed a kór.

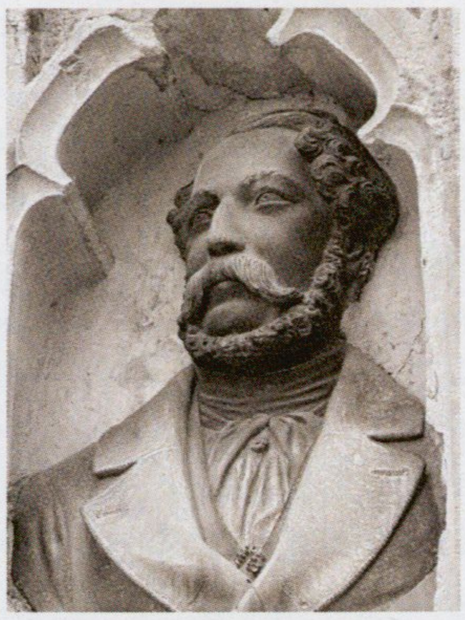

Barra Imre

Kolozsvárt december 2-án egy Belső Közép (Deák Ferenc, ma Hősök) utcai házból jelentik az első esetet. A városvezetés a gyógyító munka hatásosabb megszervezésére hazahívja a Bécsben éppen diplomát szerzett Pataki Dániel orvosdoktort, hogy a koleraorvosi teendőket lássa el Barra doktor mellett. Két képzett kirurgus is segítségükre van. A betegség december 17-től 22-ig tombol, napi 30 körüli a megbetegedések, 10 a halottak száma. A két koleraház már nem is elegendő, úgyhogy újra megnyitják a Magyar utca végétől balra fekvő régi lazaretumot, ahol korábban a pestiseseket és leprásokat kezelték. December 24-től tapasztalható a betegség intenzitásának csökkenése. Január 16-án jelenti Barra Imre a Főkormányszéknek, hogy Kolozsvárt megszűnt a kór. A 15 000 fős lakosságú városban 509 megbetegedést jegyeztek fel, közülük 92-en hunytak el. Pataki Dániel jelentésében hangsúlyozza, hogy a járvány aránylag gyors, kevés áldozatot követelő lefolyása a hatásos guberniumi intézkedéseknek és a lakosság fegyelmezettségének tulajdonítható. Barra főorvos a betegeket az általa kikevert Barra-cseppekkel gyógyította, s ezzel hírnevet szerzett. A járvány után a bécsi udvar aranyéremmel tüntette ki. 1854-ben bekövetkezett halála után díszes, neogótikus, mellszoborral ellátott síremléket állítottak neki a Házsongárdi temetőben. Tőle nem messzi nyugszik Pataki Dániel, a későbbi országos főorvos, aki kis füzetet tett közzé a betegség lefolyásáról: A cholera Kolosvárt (1832). Erre is alapozva írta meg a járvány erdélyi történetét annak századik évfordulóján, 1931-ben unokaöccse, az orvostörténész Pataki Jenő.

Csak másfél évtizednek kell eltelnie, hogy újból felbukkanjon a kolerajárvány veszélye. 1846/47-ben egész Európa retteg a kórtól. 1848 nyarán már Moldovában és Havasalföldön pusztít a betegség. Valószínűleg ezúttal is Brassónál lép be Erdély területére 1848 őszén. Ekkoriban azonban a forradalom és az azt követő szabadságharc eseményei annyira lefoglalják az államvezetést és a közvéleményt, hogy a járvány egészen háttérbe szorul. Még a forradalom idejét tárgyaló nagy munkákban is csak a hadikórházakról lehet olvasni, esetleg mellékesen említik, hogy volt kolerás eset is. Két évvel ezelőtt Gál Edina is hiába kereste az erdélyi sajtóban a kolera nyomait, alig talált adatokat rá nézve. Nem jelzi, milyen forrásból vette, hogy 1848-ban 77-en, 1849-ben 241-en haltak meg Kolozsvárt kolerában. A járvány 1849 januárjában, a hideg idő beköszöntével kissé lanyhult, de aztán 1849 tavaszán még jobban terjedt. Az országra törő orosz seregekben is sok volt a kolerás megbetegedés.

A következő, kisebb kolerajárvány 1854/55-ben pusztított Erdélyben is, de Kolozsvárt nem érintette. Annál jobban megviselte a várost az 1873-as „utolsó nagy" koleravész. Ennek történetét a kolozsvári sajtóra alapozva 2015-ben Szamos Mariann, 2018-ban Gál Edina írta meg (dolgozataik az interneten elérhetők). Bár adataik nem mindenben egyezőek, jól kirajzolódik belőlük a járvány mérete.

A járvány kolozsvári beköszöntését hónapokkal megelőzte a híre. A sajtó csak ritkán írt a várható vészről, hogy ne keltsen pánikot. 1873 júniusában már nyilvánvaló volt a baj elkerülhetetlensége. Június 18-án aztán konstatálják az első beteget. Ekkor sebtében megalakul a helyi kolerabizottság, mely nyilván tartja az eseteket, vezeti a védekezést. Habár ekkor már tizenegy orvossal működik az egy éve megnyitott egyetem orvosi kara, mégis szükségessé válik három alorvos alkalmazása a főorvos mellé. A Dolgozóházat (a mai Caragiale-park helyén) gyorsan átalakítják kolerakórházzá, a benne folyó munkát az Országos Karolina Kórház orvosai irányítják. Bevezetik az éjjel-nappali orvosi ügyeletet. Július 18-án 48 esetet, 19-én 35-öt regisztrálnak, az utóbbi napon 14 a halálesetek száma. Augusztusban 20–30 a napi diagnosztizált beteg, 15–20 az elhunyt. A korábbi Barra-cseppeket most a Jónás-féle cseppek helyettesítik. Elhalasztják a tanév kezdését, betiltják a sok temetés miatti állandó harangozást és a gyászzenét is. A járvány szeptember első napjaiban szűnik meg. A kolerabizottság október 5-én adja ki utolsó jelentését. A kolozsvári összesítés szerint 587-en betegedtek meg, s közülük 285-ön hunytak el. Ez a 25 000 fős lakossághoz viszonyítva is jelentős veszteség.

Az utolsó kolerajárvány 1893-ban tört ki. Az eltelt húsz évben Kolozsvár igen sokat fejlődött. Nem csak a kutakból vagy éppen a Szamosból vették a vizet, a város egy részén már vízvezeték volt, s a csatornázás is épült. Az újabb épületekben már fürdőszobát is terveztek, s a pöcegödrös árnyékszékeket apránként felváltotta a vízöblítéses illemhely. A lakosok iskolázottsága is lényegesen magasabb szintre emelkedett, tehát inkább megértették az intézkedések lényegét és fontosságát.

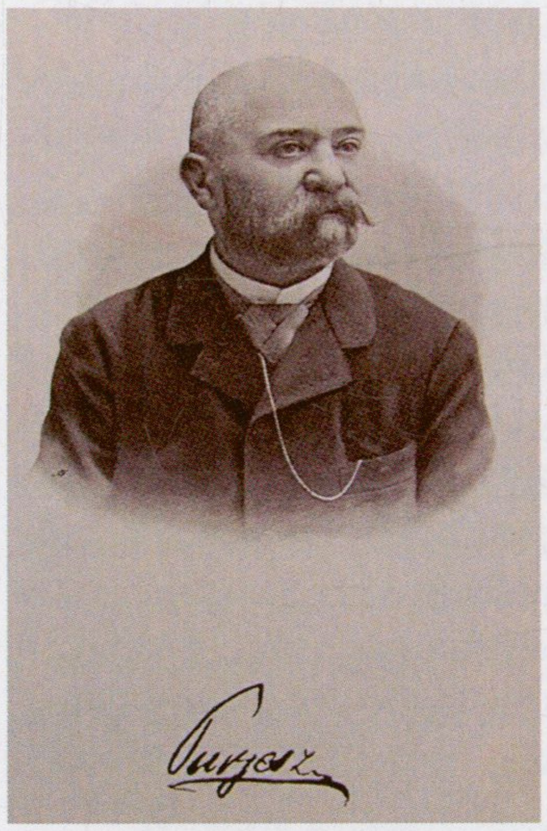

Purjesz Zsigmond

Magyarországon már 1892-ben pusztít a járvány, októbertől Budapesten is sok a megbetegedés. Kolozsvárt még szeptemberben az Önkéntes Mentőegylet tikára, Pataky Leó doktor egy kis füzetet tesz közzé Rövid tájékoztató a koleráról címmel. Ebből mindenki megismerheti a bacilus által terjesztett kórt, terjedési módját, s az ellene való védekezés lehetőségét. Október 7-én a kolozsvári városi Közegészségügyi Bizottság átalakul Járványbizottsággá, így nem csak javaslatokat tehet, hanem végrehajtó hatalma lesz. Elnöke Albach Géza polgármester. A kolerabetegek szállítását az Önkéntes Mentőegylet lovaskocsija fogja végezni 2 gyakorlott ápoló kíséretében. Ezek földig érő gumiköpenyt kapnak. A város területét 11 kerületre osztják, mindegyik kerülethez kirendelnek egy fertőtlenítő kocsit 1 munkással, akik az utcákat fertőtlenítik, emellett egy szekeret 2 munkással, akik az útról a szemetet, mocskot gyűjtsék be. Az árnyékszékek emésztőgödrét a város takaríttatja ki. A telefonszolgálatot ezután nem szüntetik be éjfélkor, hanem éjjel-nappal működni fog. Minden orvos házát piros lámpával kell kivilágítani éjjelente, s az orvos hívásra köteles segítséget nyújtani. (A félreértés elkerülésére betiltják, hogy „más intézmény” is kitegyen piros lámpást.) Ha szükséges lesz, népkonyhákat fognak felállítani.

1893 január-februárjában a hideg megfékezi a járvány terjedését, de aztán a melegebb időben újra felüti fejét, s gyorsan harapódzik el. Július elején már Désen is van eset. Kolozsvárt felállítják az új barakk-rendszerű járványkórházat az Árpád út végén, a Szamos mellett, közel a pályaudvarhoz. Itt 25–30 személyt tudnak elhelyezni. (A telken ma is kórház – pszichiátria – működik.) A kormány a belgyógyászat professzorát, Purjesz Zsigmondot küldi ki miniszteri megbízottként a járvány leküzdésére. Egyben közlik, hogy a minisztérium a fővárosban bakteriológiai laboratóriumot állított fel, mely minden beküldött leletet diagnosztizál. Július 21-én jelenik meg az első kolozsvári eset. Ettől fogva napról napra a sajtóból és a városháza hirdetőtáblájáról értesülhetnek a járvány állásáról. Augusztus 31-én 11 megbetegedést és 7 halálesetet, szeptember 1-jén 4 betegedést és ugyanannyi elhunytat regisztrálnak. Ekkor közlik, hogy az iskolai tanévkezdést elhalasztják, de az egyetem megnyílik. Szeptember 5-én már arról írnak, hogy nincs több kóreset. Szeptember 7-én ki is tűzik a fehér zászlót a kórházra, jelezve, hogy nincs betegük. Aztán szeptember 9-én mégis akad 3 új beteg. Végül 11-én jelzik, hogy vége a járványnak. Hivatalos összesítést nem találtunk, de nagyjából 100 alatti a halálesetek száma. Ez a már 33 000 fős lakossághoz viszonyítva jó eredménynek számít. Purjesz Zsigmondot hatásos szervezőmunkájáért III. osztályú vaskoronarenddel tüntetik ki, utóbb megkapja Kolozsvár díszpolgári címét is.

A kolera a civilizáció terjedésével a 20. századra kiszorult Európából. Más kontinenseken azonban még a nagyon primitív lakáskörülmények miatt, háborúzások vagy más katasztrófák idején felüti fejét. S mivel késve diagnosztizálják, a segítség megérkezéséig sok a haláleset. Az elmúlt tíz évben két nagyobb járvány is kitört. Haitin a 2010-es földrengést követően jelentkezett a vész, 30 000 megbetegedettből 4500-an haltak meg. A 2015 óta fennálló jemeni polgárháborús körülmények között 2017-ben tört ki kolerajárvány. Több mint egy millióan betegedtek meg. A helyi egészségügyi rendszer nem működik, a nemzetközi szervezetek képviselői sem juthatnak el a szenvedőkhöz. Még a tiszta ivóvíz is hiánycikk az országban. Az áldozatok számát felbecsülni sem lehet.

Az emberiség már számos járványt legyőzött, másokat évtizedek óta lappangó helyzetbe kényszerít. Az orvostudomány hihetetlen fejlődésen ment keresztül. A természet azonban minduntalan kitermel valamilyen új baktériumot, vírust, ami ellen még nincs védekezés, ami új feladatot ad a gyógyászatnak. Csak az a kérdés, hány hónap kell az ellenszer kidolgozásához, s ki éli túl addig a betegséget.

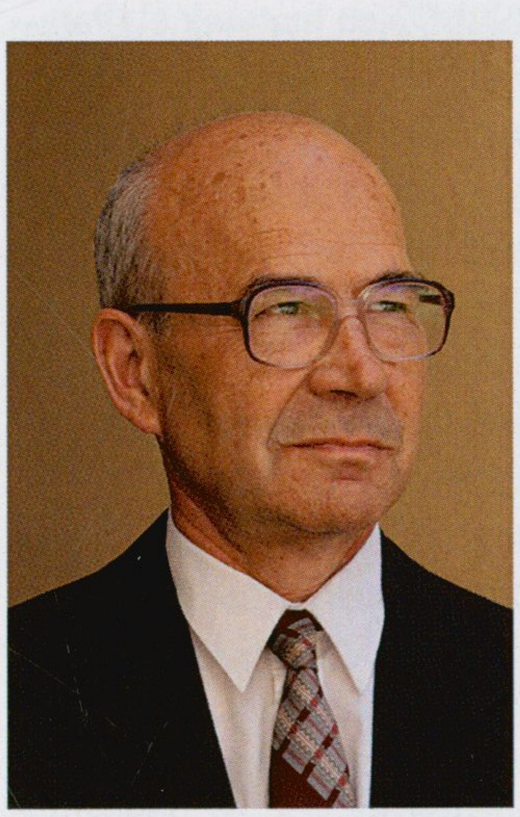

Gaal György 1948-ban, Kolozsváron született. A Babes-Bolyai Tudományegyetemen 1971-ben tanári diplomát szerzett. Angol és latin nyelvet tanított különböző középiskolákban, majd a Kolozsvári Protestáns Teológia magyar tanszékén adjunktus. A Korunk, Utunk, A Hét, Tanügyi Újság, Könyvtári Szemle, Művelődés, 2006-ban a Magyar Kultúra Lovagja lett. Művelődéstörténeti könyveket, helytörténeti tanulmányok hosszú sorát adta ki. Az itt közölt Pestis és kolera című Kis kolozsvári járványtörténetét először a Szabadság napilap 2020. május 12-i és 13-i számaiban közölte először.

Gondolatok, lelki morzsák

A Covid 19 coronavírus-járvány megjelenésével 2020 március közepétől istentiszteleteink tartását kényszerű módon szüneteltettük, de élő igehirdetések helyett prédikáció-vázlatokat, elmélkedéseket küldtünk egyházi honlapunk internetes felületére. Molnár-Veress Pál különféle alkalmainkkal, egyházi ünnepeinkkel és nemzeti évfordulóinkkal kapcsolatos gondolatait, míg Dr. Pőcze István Lelki morzsák című lélektől lélekig szóló elmélkedéseit osztotta meg olvasóinkkal. Isten áldása legyen igéjének olvasásán, hallgatásán és befogadásán, hogy sok jó gyümölcsöt teremhessünk általa. Ámen.

„ÚRRÁ TETTED ŐT KEZED ALKOTÁSAIN, MINDENT A LÁBA ALÁ VETETTÉL”

Gondolatok és kérdések 2020. június 4-e, Trianon századik évfordulója után

Boldog vagyok, hogy megérhettem az űrhajózás korszakának kezdetét, a holdra szállást megelőző expedíció emlékezetes pillanatait. 18 éves voltam, amikor az Apollo-8 űrhajója 1968. december 21-én útnak indult, és pontosan december 24-én, karácsony napján Hold körüli pályára állt, hogy a terv szerint tízszer megkerülje kísérő égitestünket, megfigyelje és fényképezze annak felszínét, különösképpen a Nyugalom Tengerét, az Apollo-11 leendő leszállóhelyét. A nyolcadik kör után, a hazatérő manőver előtt tévénézők százmilliói történelmi pillanatnak lehettek tanúi: Szenteste lévén, Bill Anders holdkomp-pilóta a családjának és egyben az egész emberiségnek karácsonyi üzenetként felolvasta a Biblia első könyvének, a Teremtés könyvének első sorait:

„Kezdetben teremté Isten az eget és a földet. / A föld pedig kietlen és puszta vala, és setétség vala a mélység színén, / és az Isten Lelke lebeg vala a vizek felett. / És monda Isten: Legyen világosság: és lőn világosság. Isten látta, hogy a világosság jó. Isten elválasztotta a világosságot a setétségtől.”

Majd Jim Lowell, a parancsnoki modul pilótája vette át tőle a szót az azt követő négy szakaszt olvasva fel, végül Frank Borman parancsnok négy további vers után így búcsúzott a tévénézőktől: Jó éjszakát, jó szerencsét és boldog karácsonyt kívánva – az Isten áldjon meg mindannyiótokat ott a gyönyörű Földön!”

Az azóta eltelt fél évszázadban expedíciók egész sora gyönyörködött a mélyfekete űrben kékben-zöldben tündöklő barátságos bolygónkon, ama „gyönyörű Földön” és a csillogó, vagy színeikben alig pislákoló égitestek látványában. Még sokszor és sokan idézték a Bibliát, legtalálóbban a nyolcadik zsoltár feledhetetlen szavait:

„Ó, Urunk, mi Urunk! Mily felséges a te neved az egész földön, az égen is megmutattad fenségedet!
Ha látom az eget, kezed alkotását, a holdat és a csillagokat, amelyeket ráhelyeztél,
micsoda a halandó – mondom –, hogy törődsz vele, és az emberfia, hogy gondod van rá?”

Valóban, látva a mindenség végtelenségét, oly nagyon sokszor elgondolkodtunk azon, hogy ugyanbiza mennyire a semminél is semmibbek, a porszemnél is milliárdszor apróbbak vagyunk, s mégis, rácsodálkozva az ugyancsak végtelen Isten mindenekfeletti hatalmasságára, érthetetlenül kérdezzük: mik vagyunk, kik vagyunk, hogy az Istennek gondja van mireánk?! Hogy egyáltalán egy olyan világot teremtett, amelyben ő is gyönyörködik, s örömét leli abban, ha mi magunk is észrevesszük, sőt elbűvölten csodáljuk az ő teremtő nagyságát. S mindezeken túl és felül érthetetlen számunkra, hogy a nyolcadik zsoltár folytatása szerint az embert

„Kevéssel tetted kisebbé Istennél, dicsőséggel és méltósággal koronáztad meg.
Úrrá tetted kezed alkotásain, mindent a lába alá vetettél;
Ó, Urunk, mi Urunk! Mily felséges a te neved az egész földön!”

Lelkészi hivatásom során nagyon sok helyen megfordultam, rengeteget utaztam, és gyakran rajtakaptam magamat, hogy szinte tátott szájjal rácsodálkozom a teremtett világ hihetetlenül sok szépségére és végeláthatatlan gazdagságára. S visszapörgetve az időt, az eltelt évtizedeket, döbbenettel állapítom meg, mi minden volt, mit megértem! Mennyi szépséget és jót, mennyi szívet melengető élményt és lelket gyönyörködtető pillanatot kaptam ajándékba a Mindenhatótól! És megismétlem: mi minden volt, mit megértem!

És itt már Radnóti Miklós szavait veszem kölcsön:

„Megértem azt is, ezt is, / súlyosnak érzem a levegőt,
neszekkel teljes, langyos csönd ölel, / mint születésem előtt.”

Neszekkel teljes langyos csönd, születésem előtt... 1950 decembere, amikor világra jöttem.
S való igaz, születésem előtt alig hat évvel még „honvéd állt a Hargitán!?” S születésem előtt tíz évvel 22 évnyi idegen uralom és szenvedés után milliókban szabadult föl az akkor költ ének, az

„Ott, ahol zúg az a négy folyó, / Ott, ahol szenvedni jó,
Ott, ahol kiömlött annyi drága vér, / Egy ezredévről mond regét a szél,
Zúg a kürt az ősi vár fokán, / Honvéd áll a Hargitán.
Kárpát szent bércére zúgva száll, / Visszaszáll a magyar Turulmadár!”

S amikor nagyobbacska gyermekekként már mi is dúdolgattuk-énekeltük az ismert dalt, még nem tudtuk, mit is jelentett átélt valójukban, édesapánknak, édesanyánknak, nagyapánknak és nagyanyánknak, mit jelentett számukra, hogy 22 évnyi szenvedés után újból

„Szebb lett a nyár, szebb lett a tél, szebben hull a hó.
Kolozsváron piros, fehér, zöld a lobogó.”

Sokszor elgondolkodtam azon, hogy mit akart Isten azzal, hogy megengedte oly sok minden szépségét látnunk szülőföldünknek, s oly sok csodálatos emberrel találkoznunk, akik szent hittel vallották, hogy Isten, te „úrrá tetted az embert

(Folytatása a 28. oldalon)

újkéve

A MAGYAR SZ. KORONA ORSZÁGAINAK

ETHNOGRAPHIAI TÉRKÉPE

az 1880 ik évi népszámlálás adatai alapján

szerkeszté

RÉTHEY FERENCZ

POSNER KÁROLY LAJOS és FIA

térképészeti intézetének kiadása

Budapest.

A magyar szent korona országainak lakossága anyanyelv és megyék szerint.

Sz.	A megye neve	Magyar	Német	Tót	Román	Ruthén	Horvát-Szerb	Egyéb hazai nyelvek
1	Abaúj-Torna	109176	11891	51247	15	547	15	788
2	Alsó-Fehér	25818	6972	92	135439	5	14	3378
3	Arad	67613	30931	2938	185241	97	2131	2378
4	Árva	359	2213	75901	—	2	2	62
5	Bács-Bodrog	234352	162894	24761	469	7294	177051	332
6	Baranya	147474	97475	999	478	3	32328	1967
7	Bars	42118	16863	79108	4	—	2	381
8	Békés	152877	6611	53517	5347	38	49	210
9	Bereg	64880	8719	931	122	73797	16	236
10	Beszterecze-Naszód	3540	23113	79	62048	70	5	3021
11	Bihar	233195	4305	4554	186284	466	62	2095
12	Borsod	174900	2250	10462	17	455	10	169
13	Brassó	23948	26579	64	29250	4	26	555
14	Csanád	75844	1111	12438	11099	88	3186	198
15	Csik	92502	411	10	12836	—	1	645
16	Csongrád	214885	2289	668	125	26	355	111
17	Esztergom	55180	8373	5546	59	3	22	240
18	Fehér	170485	23396	3648	4	2	2591	39
19	Fogaras	2694	3850	16	75050	1	4	876
20	Gömör	83235	5714	72432	4	6	15	1803
21	Győr	102533	3244	155	3	3	103	24
22	Hajdu	164320	2788	468	56	35	9	144
23	Háromszék	104607	430	20	15448	1	6	281
24	Heves	196724	1671	1107	3	3	57	81
25	Hont	49170	7952	54484	55	7	16	368
26	Hunyad	12278	6968	180	217414	57	67	2848
27	Jász-N.-K.-Szolnok	263994	1962	690	64	14	38	34
28	Kis-Küküllő	21604	16976	11	44372	—	1	5876
29	Kolozs	63006	7687	155	112827	80	31	5945
30	Komárom	123854	11690	10277	2	2	26	761
31	Krassó-Szörény	7201	57833	6247	289849	320	18686	2963
32	Liptó	1438	2775	67554	—	1	8	233
33	Marmaros	23819	31718	497	57059	106221	131	508
34	Maros-Torda	86497	6274	45	53650	1	4	6411
35	Mosón	12991	54957	463	2	—	8464	21
36	N.-Küküllő	12026	57398	12	51632	3	106	7004
37	Nográd	118188	4747	59650	3	6	54	1343
38	Nyitra	54294	36503	263409	64	2	84	1946
39	Pest-Pilis	683655	193135	55420	662	75	8722	474
40	Pozsony	108918	54370	133580	13	7	2081	1794
41	Sáros	4226	10699	115470	4	30898	17	1538
42	Somogy	261349	22061	445	290	9	11167	304
43	Sopron	109788	97677	250	16	2	27691	87
44	Szabolcs	186529	1781	13087	1665	1698	7	163
45	Szatmár	167284	13948	1035	90099	969	170	1649
46	Szeben	2998	40723	21	90809	88	4	2268
47	Szepes	3526	48169	96274	5	16158	5	1382
48	Szilágy	58224	819	2133	103307	26	1	2140
49	Szolnok-Doboka	31559	4604	255	146135	229	6	4882
50	Temes	259551	137239	3328	148928	139	55520	7328
51	Tolna	150087	72420	776	110	—	1072	196
52	Torda-Aranyos	30472	426	58	96809	79	2	4428
53	Torontál	78278	158077	12218	78102	28	169006	11064
54	Trencsén	2576	10634	222786	68	33	1	961
55	Túrócz	1066	8988	33951	3	1	3	184
56	Udvarhely	94311	2322	29	3099	—	—	1788
57	Ugocsa	22664	2409	75	8183	29976	6	190
58	Ung	39479	3614	36920	63	42095	28	367
59	Vas	169904	118065	247	70	2	16189	41772
60	Veszprém	165553	33356	1717	—	—	26	315
61	Zala	252500	7340	226	164	3	68104	18563
62	Zemplén	119656	12977	102730	19	30207	8	970
63	Zólyom	2664	3007	92621	4	—	55	523
I.	Magyarország	6165088	1798373	1790476	2323788	342351	605725	162099
II.	Fiume város és ter.	367	859	9	6	3	7669	11099
III.	Horv.-Szlav.-ország							
a)	polgári	36854	60868	4337	906	2533	1054506	21009
b)	volt határőrvidék	4563	22271	4741	1188	300	657847	5557
	A magyar szent korona országai együtt	6,206,872	1,882,371	1,799,563	2,325,838	345,187	2,323,747	199,734

Mérték 1:1.152.000.

0 5 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120 130 140 150 Kilometer.

Az anyanyelvi különbözetek a városokban 5—10, a nagy és kis községekben 15—20%-ban vannak kiüntetve.

Szinek magyarázata.

Magyar	Német	Tót	Román	Ruthén	Bolgár	Szerb	Horvát-Vend.	Horvát-Szerb	Olasz
Magyaren	Deutsche	Slovaken	Rumänen	Ruthenen	Bulgaren	Serben	Kroaten-Wenden	Kroaten-Serben	Italiener

Minden jog fentartatik.

Rajzolta Kogutowicz Manó.

(Folytatás a 25. oldalról)
a te kezed alkotásain, és mindent a lába alá vetettél." Egyes embereket egyenesen az Éden kertjébe plántáltál, aztán volt, hogy kiűzted őket „Édentől keletre", hogy majd megint másokat Keletről Nyugatra vezessél?!

„Őseinket felhozád / Kárpát szent bércére, /
Általad nyert szép hazát / Bendegúznak vére.
S merre zúgnak habjai / Tiszának, Dunának, /
Árpád hős magzatjai / Felvirágozának."

Mit akartál Isten azzal, hogy
„Értünk Kunság mezein / Ért kalászt lengettél,
Tokaj szőlővesszein / Nektárt csepegtettél", hogy aztán

„Elsújtád villámidat / Dörgő fellegedben", s
„Most rabló mongol nyilát zúgattad felettünk,
Majd töröktől rabigát / Vállainkra vettünk."

És miért segítettél minket ezer éven át, miért hagytál Mohács után újból talpra állnunk, hogy mikor a kuruckor után a „Nagymajtényi síkon letörött a zászlónk", újból egy dicsőséges ´48 következzen, s rögtön utána Világos, és Arad 13 vértanúnkkal?! És miért kellett egy „kiegyezés" és utána félszáz éves „boldog békeidő" ahhoz, hogy aztán jöjjön „a nagy háború", s a vég.

Egy ezredéves szentistváni állam vége.

Egy olyan vég, melyre száz év után sem lehet mást mondani, mint: NEM, NEM, SOHA!

Nem lehet elhinni, nem lehet elfogadni, és soha nem lehet belenyugodni, hogy azt a Tündérkertet, a Kárpátok gyémántkoszorújával ékes országunkat úgy szabdalták szét és osztogatták szét egymás között, mint saját tulajdonukat, és úgy rabolták szét minden kincsét, mint útonállók a szerzett prédát.

Hatalmas Istenünk, miért mutattad meg nekünk, hogy te igazságos vagy és nagykegyelmű.?! Miért hagytad hinnünk, hogy nem véletlenül vezettél e földre, s árasztottál el megannyi kinccsel és gazdagsággal. Miért hittük, hogy „úrrá tettél minket a te gyönyörű alkotásodon, s kezed alkotásain mindent a lábunk alá vetettél?!" Miért hagytál hinnünk Tőled kapott erőnkben, s hinnünk azt, hogy a Tőled kapott örökséget megtartanunk, megvédenünk, ápolnunk, gyarapítanunk, gondoznunk és utódainknak továbbadnunk Tőled kapott szent kötelességünk, s ebbéli igaz ügyünkben mellettünk állsz.

De már száz éve, hogy hagytad mindezt rajtunk bekövetkezni!?

Emlékszem, volt egy míves berakású intarziás faládikónk, s abban őriztük a család legféltettebb fényképeit, egy jó harmadfél század képbe örökített emlékeit. Ezeket nézegetve, a megállított időben megelevenedtek barázdált arcok, díszkardot viselő kackiás bajuszú tisztiegyenruhás felmenők, százéves ükanya ölébe helyezett újszülöttel, stúdióban készült esküvői kép menyasszonnyal és másnap frontra induló vőlegénnyel. A képek mellett beszélni kezdtek levelek, melyeket Galíciából, vagy Doberdóból indított útjára a tábori posta. És megérkezett a levél a mezőségi Szentgotthárdra vagy Czegébe, Eperjesre vagy Kolozsvárra, Munkácsra és Beregszászra, bárhova, ahonnan emberek indultak el hívó szóra, megvédeni azt a földet, melyet hitük szerint a te kezed alkotott, Isten, s adtad örökül nemzedékről nemzedékre. Elődeink lába alá vetetted a földet, hogy birtokolják, hogy éljenek vele és rajta, hogy szaporodjanak és sokasodjanak, s töltsék be a földet!"

Százéves képeket és leveleket kavar föl az emlékezés, egyesek kiélesednek, majd elhalványulnak, mint ahogyan a filmszalag egyik kockája a másikba átúszva álom és valóság mezsgyéjén lebeg. Elálmélkodva jut eszembe egy versfoszlány: „Tajtékos égen ring a hold, / csodálkozom, hogy élek. / Szorgos halál kutatja ezt a kort /s akikre rálel, mind olyan fehérek." Kik emlékeimben előjönnek, mind olyan fehérek. Én pedig csodálkozom, hogy élek.

Az Apollo 8 legénysége láthatta először a Hold-közeli távolból a ránk bízott gyönyörűséges Földet, s miután karácsony szentestei üzenetüket is elmondták, oly jó volt tudniuk, hogy még két kör, s következik a hazatérés. Láttak valamit a távolból, a gyönyörű Földet. De azt is tudták, hogy helyük és dolguk holnap és holnapután is ott lenn, a Földön van. Elmúlt szinte nyomtalanul a százéves évforduló, s mi tudjuk, hogy vissza kell térnünk oda, ahol elhajlott az út.

S már nem kérdem, mit akart Isten azzal, hogy annyi mindent hagyott megérnünk. Hagyta, hogy három hónapnyi kényszerpihenő után a magam vesztegzárja is holnap véget érjen, s a lassan újra ébredező körülöttem lévő világban felismerjem, meglássam és megértsem, mit akart ezer év után és száz esztendő után, és mit akar ma és holnap megcselekednem, s a mának még homályos körvonalai után milyen jövőt akar nekünk megrajzolni, s hova helyez el benne minket, és mit bíz mireánk? Egyelőre oly jó dolog a Rákóczi imájaként ismert énekünkkel így imádkoznunk:

„Győzhetetlen én kőszálom, Védelmezőm és kővárom!
A keresztfán drága áron, Oltalmamat tőled várom.
Sebeidnek nagy voltáért, Engedj kedves áldozatért,
Drága szép, piros véredért, Kit kiöntél e világért.
Mutass, Jézus, kies földet, Lakásomul adj jó helyet,
Ez életben csendességet, Jövendőben üdvösséget."
Ámen.

(Molnár-Veress Pál karanténban írt gondolatai, miközben kint fájón kondultak aTrianonra emlékező harangok.)

Lelki morzsák - 1

A BÖLCSESSÉG KEZDETE AZ ÚR FÉLELME

„A bölcsesség kezdete az ÚR félelme. A józan eszűek mind eszerint élnek. (Zsoltár 111; 10)

A világméretűvé vált járvány megannyi kérdést ébreszt bennünk, melyekre őszintén keressük a választ. Miért engedi ezt az Örökkévaló, mi a célja vele akár személyes akár közösségi életünk vonatkozásában. Meggyőződésem, hogy erre nincs és nem lesz egyetemes, mindenkire érvényes és mindenkit egyformán megnyugtató válasz.

Ugyanakkor különös, hogy mindez böjtben történik velünk. Egy olyan időszakban, ami a lelassulásnak, befelé fordulásnak, elmélyülésnek és bűnbánatnak az ideje. Ez a járvány most kikényszerít egyfajta böjtöt. Kikényszerít egyfajta értékrendbeli átrendeződést. Kikényszeríti a figyelmet, önmagunk és az embertársaink vonatkozásában. Kikényszeríti az alázatot. Most nincs helye és ideje a nagy megmondásoknak, a sekélyes szavaknak vagy a kedélyeskedő okoskodásoknak. Helye van viszont az imádságnak és a hallgatásnak, az Örökkévaló felé fordulásnak. Akit most nem ölelhetsz át a kezeddel, átölelheted az érte is mondott imáddal.

Álljanak itt Luther Márton ma is érvényes gondolatai, melyeket járvány idején mondott:

> „Ezért arra kérem az Istent, hogy könyörüljön rajtunk, és óvjon meg bennünket. Orvosságot osztok, és én is beveszem. Tartózkodom a fertőzött személyektől és helyektől, ha nincs ott rám szükség, így vigyázva a saját egészségemre, nehogy én mérgezzek és fertőzzek meg másokat, és így hanyagságból okozzam mások halálát. Ha az Isten meg akar találni, akkor meg is talál, de így mindent megtettem, amit megtehettem, és így sem a magam, sem pedig mások haláláért nem vagyok felelős. Ha a felebarátomnak szüksége van rám, nem fogom elkerülni sem a helyet, sem a személyt, hanem önként odamegyek hozzá, és segítek neki, ahogy arról fentebb volt szó. Nézd, ez igazi, istenfélő hit, amely nem vakmerő, nem pimasz és nem istenkísértő." (Luther: Elmenekülhetek-e a halál elől? Luther Válogatott Művei 5, 546.)

Imádkozunk azért, hogy mielőbb múljon el ez a járvány, ugyanakkor kívánjuk, hogy ha elmúlik, bölcsebben és felelősségteljesebben éljünk, jobban megbecsülve egymást, és keresve az Örökkévaló akaratát.

(Dr. Pőcze István, 2020. március 20.)

Gondolatok Virágvasárnap jöttén

ÁLDOTT, AKI JŐ AZ ÚRNAK NEVÉBEN

„Jeruzsálem, Jeruzsálem, ki megölöd a prófétákat, és megkövezed azokat, akik tehozzád küldettek, hányszor akartam egybegyűjteni a te fiaidat, miképpen a tyúk egybegyűjti kis csirkéit szárnya alá; és te nem akartad! Ímé, pusztán hagyatik néktek a ti házatok. Mert mondom néktek: Mostantól fogva nem láttok engem mindaddig, mígnem ezt mondjátok: Áldott, aki jő az Úrnak nevében!"

„Nem látjátok-é mindezeket? Bizony mondom néktek: Nem marad itt kő kövön, mely le nem romboltatik."

„Mikor pedig az Olajfák hegyén ül vala, hozzá menének a tanítványok magukban mondván: Mondd meg nékünk, mikor lesznek meg ezek? és micsoda jele lesz a te eljövetelednek, és a világ végének? És Jézus felelvén, monda nékik: Meglássátok, hogy valaki el ne hitessen titeket (...) Hallanotok kell majd háborúkról és háborúk híreiről (...) De még ez nem itt a vég. Mert nemzet támad nemzet ellen és ország ország ellen; és lésznek éhségek és döghalálok és földindulások mindenfelé. Mindez pedig a sok nyomorúságnak kezdete. (...) És mivelhogy a gonoszság megsokasodik, a szeretet sokakban meghidegül. De aki mindvégig állhatatos marad, az idvezül."

(Részletek Máté evangéliuma 23–24. fejezeteiből)

Vörösmarty Mihály *Előszó* című versében az 1848-49-es forradalom és szabadságharc leverése után tekint vissza a reménységgel és bizakodással teli reformkorra, aamikor még semmi jel nem utalt arra, hogy a helyzet rosszra fordulhat:

> „Midőn ezt írtam, tiszta volt az ég. / Zöld ág virított a föld ormain.
> Munkában élt az ember, mint a hangya: / Küzdött a kéz, a szellem működött...
> Ünnepre fordult a természet, ami / Szép és jeles volt benne, megjelent.
> Öröm- s reménytől reszketett a lég, / Megszülni vágyván a szent szózatot,
> Mely által a világot, mint egy új, egy /Dicsőbb teremtés hangján üdvözölje;
> Hallottuk a szót. Mélység és magasság / Viszhangozák azt.
> S a nagy egyetem / Megszünt forogni egy pillanatig.
> Mély csend lőn, mint szokott a vész előtt. / A vész kitört."

2020 márciusában is tiszta volt az ég, ünnepre fordult a természet... Aztán a vész kitört.

Nem titkolom, zavarodottá tesznek a naponta érkező képtelennél képtelenebb hírek, s zavaromat csak fokozza, ha egyikről vagy másikról bebizonyosodik, hogy nem beteg agy szüleménye, hanem valóság az. Előbb csak meglepett, amikor e hónap elején kiderült, hogy a fejét Kínában felütő, de napok alatt a távoli Európában is megjelent és egyre gyorsabban terjedő vírus okozta járvány miatt törölnünk kell a március 13-14-15-én Borås, Helsingborg, Malmö, Halmstad és Göteborg gyülekezeteiben esedékes istentiszteleteket. Majd kezdtük komolyabban venni, hogy elmarad a nemzeti ünnepünkről, március 15-ről való megemlékezés. Két napra rá már április végéig is törölnünk kellett minden zárt körű rendezvényt, istentiszteleteinket is. Egy hét alatt világméretűvé vált a repülőjáratok tízezreinek törlése, soktízmillió utas szembesülése a teljes lebénulással, majd az országhatárokon átívelő közúti közlekedés korlátozása és teljes leállítása. Megjelent a karantén, azaz vesztegzár, majd a részleges vagy teljes kijárási tilalom kötelezettsége, egyetemek és iskolák, gyárak és üzemek bezárása, minden tevékenység takaréklángra csökkentése vagy megszüntetése, tízkilométeres hosszúságú kamionsorok, harminc kilométernyi személygépkocsisor feltorlódása a határokon, a mindennapi élet megállása, az egészségügyet, de az egész világgazdaságot is érintő összeomlás rémének megjelenése.

„És folyton folyvást ordított a vész, Mint egy veszetté bőszült szörnyeteg.
Amerre járt, irtóztató nyomában Szétszaggatott népeknek átkai
Sohajtanak fel csonthalmok közől."

Igen, amerre járt a Covid 19, százezrek fertőződtek meg és tízezrek haltak meg.

Az a legmegdöbbentőbb, hogy mindez gyakorlatilag néhány nap, egy-két hét alatt fikcióból realitás, elképzelhetetlenből nyers valóság lett. Távoktatás, távmunkavégzés, távelőadások és távkonferenciák, üres templomokban tartott virtuális istentiszteletek, s mellettük a kérdés: mindezek után még mi várható? Mintha a végső idők apokaliptikus szcenáriói kezdenének kirajzolódni szemünk előtt. S az ember hajlamos megijedni és a fanyar viccet idézve a pesszimista hangján megszólalni: Ennél rosszabb már nem lehet! S az optimista rátromfol: Dehogy nem! És megszólal az Ige is: „De még ez nem itt a vég!" A Jeruzsálemet sirató Jézus is szól: „Ímé, pusztán hagyatik néktek a ti házatok." S hozzáteszi a végszót: „Nem marad itt kő kövön, ami le nem romboltatik."

Sokan vannak, akik meggyőződéssel vallják, hogy ami velünk történik most, az egy globális terv része, és pontosan az a cél, hogy minden leálljon, tönkremenjen, leértékelődjön! A vírus csak eszköz. Remekül megtervezett, briliáns munka! Pont olyan, mint amilyennek lennie kell! Egy egészséges felnőtt viszonylag gyorsan átesik rajta, vagy meg sem betegszik, de a 70+ korosztályból és a legyengült betegekből szedi áldozatait, akikre gazdaságilag semmi szükség nincs!"

Hogy minden leálljon, tönkremenjen és leértékelődjön? Hát lehetséges és elérhető, egyáltalán megtehető? – Persze hogy igen! Minden leértékelhető ott, ahol mindennek alapja a pénz és a hatalom, s a mindent felülíró érdek. Ott minden, ami nem pénz és nem hatalom, értéktelenné tehető. Ott, ahol a „kelléktárból" mint szükségtelen, kikerült az Isten!

Ugyan mit változott volna a világ Vörösmarty korától, aki a Gondolatok a könyvtárban című versében intő szóval így szól:

„Hová lépsz most, gondold meg, oh tudós, / Az emberiségnek elhányt rongyain
Komor betűkkel, mint a téli éj, / Leírva áll a rettentő tanulság:
Hogy míg nyomorra milliók születnek, / Néhány ezernek jutna üdv a földön."

Mintha Jeruzsálem fölött sírna Jézus, és mintha a megakasztott reformkor fölött kesergő Vörösmarty írná:

„Most tél van és csend és hó és halál. / A föld megőszült;
Nem hajszálanként, mint a boldog ember, / Egyszerre őszült az meg mint az Isten,
Ki megteremtvén a világot, embert, / A félig istent, félig állatot,
Elborzadott a zordon mű felett / És bánatában ősz lett és öreg."

Képzeletben most mi is az Olajfák hegyén ülünk, és megkédezzük Mesterünket: Mondd meg nékünk, mikor lesz mindennek vége? Mikor fog a „zordon mű" láttán bánatában megőszült és megöregedett Isten újból atyai szeretetével mifelénk fordulni?

Böjt időszakában vagyunk. Az elcsendesedésnek, Jézus szenvedésének, töviskoszorúval való megkoronáztatásának idején. Koronás időkben élő, magunkat oly kiszolgáltatottaknak érző törékeny, kicsiny emberekként fájdalommal gondolunk mindazokra, akiknek a kegyetlen kór nyomán akár idős korban, vagy éppen idejekorán búcsúzniuk kellett e földi élettől. És mélységes együttérzéssel vagyunk egy megfogyatkozott kis család tagjai iránt is, akik e napokban kísérik ki utolsó földi útjára azt a feleséget és édesanyát, akinek már csak hang nélkül és egy koszorú szalagjára írva üzenhetik: „A szeretet soha el nem fogy!"

Hittel és reménységgel tekintünk a nagypéntek sötétje után fénnyel és diadalommal érkező húsvétra, a feltámadottra, kinek jöttén szívünk mélyéből csendül fel a szózat: Áldott, aki jő az Úrnak nevében! Ámen

(Molnár-Veress Pál, 2020. március 29.)

Egy Dsida-vers margójára, nagycsütörtöki sötétben

Péter aludt, János aludt, Jakab aludt...

„Ekkor arra a helyre értek, amelynek neve Gecsemáné, és így szólt tanítványaihoz: „Üljetek le itt, amíg imádkozom." Maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, azután rettegni és gyötrődni kezdett, majd így szólt hozzájuk: "Szomorú az én lelkem mindhalálig: maradjatok itt, és virrasszatok." Egy kissé tovább ment, a földre borult és imádkozott, hogy ha lehetséges, múljék el tőle ez az óra. És így szólt: „Abbá, Atyám! Minden lehetséges neked: vedd el tőlem ezt a poharat; mindazáltal ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem amint te."

Amikor visszament, alva találta őket, és így szólt Péterhez: „Simon, alszol? Nem voltál képes egyetlen órát virrasztani? Virrasszatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek: a lélek ugyan kész, de a test erőtlen."

Újra elment, és ugyanazokkal a szavakkal imádkozott. Amikor visszatért, ismét alva találta őket, mert szemük elnehezült; és nem tudták, mit feleljenek neki. Harmadszor is visszatért, és így szólt hozzájuk: „Aludjatok tovább és pihenjetek! Elég! Eljött az óra!" (Márk 14, 32–41.)

Mandulavirágos tavasz volt, s a vásárhelyi Főtér sarkán álló kis evangélikus templomból kijőve átszellemülten énekeltük Zinzendorf dalát: „Vezess Jézusunk, s véled indulunk. Küzdelemre hív az élet, hadd kövessünk benne téged; Fogjad a kezünk, míg megérkezünk..." Virágvasárnap volt, orgonavirág illatú, s mi fiatalok, frissen konfirmáltak. Így rögzült emlékeimben az ünnep.

Aztán gimnázium, érettségi, teológia következett. Egyetemista évek. Indulások és érkezések, Marosvásárhelyről Kolozsvárra, majd Vásárhelyről Nagyszebenbe, és mindig átszállások – Székelykocsárdon. Átszállások, vagy várakozások abban a váróteremben, amelyben egy félszázévvel korábban *Dsida Jenő* gondolatai kergették egymást válasz nélkül hagyott kérdések, félelmek és hit mezsgyéjén. Virágvasárnap után, húsvét előtt.

Nagycsütörtök

Nem volt csatlakozás. Hat óra késést / jeleztek és a fullatag sötétben /
hat órát üldögéltem a kocsárdi / váróteremben, nagycsütörtökön.
Testem törött volt, és nehéz a lelkem, / mint ki sötétben titkos útnak indult,
végzetes földön csillagok szavára, / sors elől szökve, mégis szembe sorssal
s finom ideggel érzi messziről / nyomán lopódzó ellenségeit.
Az ablakon túl mozdonyok zörögtek, / a sűrű füst, mint roppant denevérszárny,
legyintett arcul. Tompa borzalom / fogott el, mély állati félelem.
Körülnéztem: szerettem volna néhány / szót váltani jó, meghitt emberekkel,
de nyirkos éj volt és hideg sötét volt, / Péter aludt, János aludt, Jakab
aludt, Máté aludt és mind aludtak...
Kövér csöppek indultak homlokomról / s végigcsurogtak gyűrött arcomon.

Igen találóan jellemezte valaki, hogy Székelykocsárd a nyugati keresztény Európát a Kárpátokon túli ortodox Balkánnal összekötő vasútvonal egyik csomópontja, (akkor még) kikerülhetetlen átszállási hely a Székelyföld felé. A idegen hatalom szándékosan gondoskodott arról, hogy Erdély magyar tájegységei között soha ne legyen közvetlen járat, és Kocsárdon menetrendszerűen legyen rossz a csatlakozás. Ennek tudatában máris érezzük, hogy Dsida versében nem csupán a Gecsemáné kertjében mennyei Atyjához imádkozó Jézust látjuk elszenderedő, őt vigyázni képtelen tanítványaival, hanem a többség és kisebbség, a két világszemlélet és szellemföldrajzi félteke között kirajzolódó törésvonalat is látjuk.

A Nagycsütörtök jelentését csak az előbbiek ismeretében értheti meg az újszövetségi történetet szemlélő hívő ember. A vers az úrvacsora szereztetésének estjére, az utolsó vacsorára utal, amely után Jézus a Gecsemáné kertjében imában felkészül a keresztáldozatra, de imádkozása közben tanítványai elalszanak, s át kell élnie az Atyától való végső magárahagyatottság érzését.

Mindez viszont a feltámadás bevezetője is. Csütörtökön a harangok elcsöndesednek, a harangok Rómába mennek, és csak nagyszombaton szólalnak meg újra. Amint Jézust, úgy Dsidát is gyötri a világmagány gondolata, az egyedüllét félelme, a halál fenyegetése. Jézus nemcsak az „Atya csendjét" szenvedi el, hanem híveinek, saját tanítványainak közönyét is.

Kocsárdon, közönséges utazóként, kényszerű várakozásban, nagy batyúikkal mindig úton levő, soha nem tudni honnan jövő, hova menő, mit akaró idegenek, rejtett mozdulatok mögé bújó, gyilkos tekintetű sunyi alakok között sokszor éreztem magamban a teljes kiszolgáltatottság félelmét. S ilyenkor, végzetes földön, Erdély földjén, oly sokszor szerettem volna magam is néhány szót váltani jó, meghitt emberekkel, de „Péter aludt, János aludt, Jakab aludt, Máté aludt és mind aludtak..."

Hát ezért, csillagok szavára, sors elől szökve, mégis szembe sorssal, Svédországba is került sorstársaim hosszú sorával együtt most, 2020-ban is oly jó volna néhány szót váltani, jó, meghitt emberekkel, Veletek, s megkérdezni egymást, érzitek-e, hiszitek-e, hogy nagycsütörtök után, nagypénteki idők után, számunkra is felragyoghat még húsvét hajnala, új életet adó fénye?!

Mert, ha már szembe sorssal sikerült eljönnünk, megszöknünk a velünk szemben mindig bizalmatlan, bennünk mindig ellenséget látó, alattomos és lopódzó ellenség elől, lelkünknek meg kell éreznie küldetését is, egyúttal mennyei kihívásunk nem visszautasítható, kötelező jellegét is, a Parancsot:

„Virrasszatok és imádkozzatok, hogy kísértésbe ne essetek:
a lélek ugyan kész, de a test erőtlen."

Húsvét hajnalán a vártán lélekben is, testben is erős ébrenállókként szeretnénk boldogan meglátni és bizonyossággal szertekiáltani: Krisztus feltámadott! Valóban feltámadott! Ámen

(Molnár-Veress Pál, 2020. április 5.)

Húsvéti elmélkedés

Félelemmel és nagy örömmel

„És ímé, nagy földindulás lőn; mert az Úrnak angyala elhengeríté a követ a sír szájáról, és reá üle arra. (...) Megszólalván, monda az asszonyoknak: Ti ne féljetek; mert tudom, hogy a megfeszített Jézust keresitek. Nincsen itt, mert feltámadott. (...) És menjetek gyorsan és mondjátok meg az ő tanítványainak, hogy feltámadott a halálból. És gyorsan eltávozván a sírtól félelemmel és nagy örömmel, futnak vala, hogy megmondják az ő tanítványainak." (Mt 28:2-8)

„Amit láttunk és hallottunk, azt hirdetjük nektek is, hogy nektek is közösségetek legyen velünk: a mi közösségünk pedig közösség az Atyával és az ő Fiával, Jézus Krisztussal." (1Ján 1,3)

Félelem és öröm együtt szólal meg Igénkben, 2020 húsvét ünnepében.

Mind a négy evangélista hírül adja azt, amit ők maguk és sokan mások láttak és tapasztaltak, de húsvét rejtélyére, a feltámadás csodájára két évezred távlatából sem sikerült fényt deríteni. S mert hihetetlen és felfoghatatlan, ami történt, egyúttal félelmetes is, mert magában hordozza a bármi történhetett és ezek után bármi következhet is lehetőségét.

Ma sem tudjuk, valójában honnan támadt a wuhani kór, s hogyan tudott robbanásszerűen elterjedni az egész földön. Ma sem tudjuk, kit hogyan érint; utána új élet terem, vagy a halál arat? S mert teljes a bizonytalanság, ezért teljes a félelem is. Mert, ha nem tudjuk, mi hogyan és miért következett be, ugyanilyen homályból holnap bármikor és bármi következhet. A félelem valós.

Az üres sírról elhengerített kövön ülő angyal első szava: Ti ne féljetek! Nincsen itt, mert feltámadott/ És menjetek gyorsan és mondjátok meg az ő tanítványainak...

Hogy mi lesz a karanténba zárkózott világ jövője, közülünk senki sem tudhatja. És vajon meghalljuk-e és elhisszük-e, amit az üres sírtól jövők mondottak?

Közel kétszáz évvel ezelőtt Vörösmarty a Szózatban vizionálja „a sírt, hol nemzet süllyed el..." – de hite minden sírgödör partján és nemzethaláltól való félelme ellenére nemcsak reméli, de hittel hiszi, hogy

„Még jőni kell, még jőni fog / Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez / Százezrek ajakán."

Az országunk és nemzetünk száz évvel ezelőtt megásott sírjának partján, a Szózat szavait idézve bizonyságot tudunk tenni arról, hogy

„Megfogyva bár, de törve nem, / Él nemzet e hazán!"

És az üres templomokban, az emberi elme kitalálta technika lehetőségeit megtaláló Ige hangján 2020 húsvétján is megszólal a bizonyságtevők kara:

„Nincsen itt, mert feltámadott! (...)
És menjetek el és mondjátok meg..."

Mert mi is, a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségében szolgáló lelkészek és világi vezetők a közösségeinkbe tömörült, de minden reménységre és bizakodásra vágyó híveink felé mondjuk:

„Amit láttunk és hallottunk, *azt* hirdetjük nektek is, hogy nektek is közösségetek legyen velünk:
a mi közösségünk pedig közösség az Atyával és az ő Fiával, Jézus Krisztussal."

Ezért tudjuk hittel és boldogsággal énekelni Händel örökérvényű húsvéti énekét:

Győzelmet vettél, ó, Feltámadott! / Dicsőséggel fényes a diadalod!
Magas égből szállt le angyali követ, / Hogy elhengerítse a nehéz követ.
Győzelmet vettél, ó, Feltámadott! / Dicsőséggel fényes a diadalod!

Lásd, ott az Jézus, az Üdvözítő! / Ne kételkedj többé: ő jelent meg, ő!
Ujjongj, Isten népe, Hirdesd szüntelen, / Jézusé a végső, döntő győzelem!
Győzelmet vettél, ó, Feltámadott! / Dicsőséggel fényes a diadalod!

Mért félne szívem? Él az én Uram, / Békesség Királya, Benne nyugta van,
Ő a diadalmam, pajzsom, életem, /Szívemben már nincsen semmi félelem.
Győzelmet vettél, ó, Feltámadott! / Dicsőséggel fényes a diadalod!

Ezzel az igei üzenettel, Veletek együtt mondott sok-sok imádsággal, Isten megtartó kegyelméért mondott hálaadással, minden félelmet legyőző nagy örömmel kívánunk Mindannyiatoknak ünnepi fényben tündöklő Húsvéti Ünnepeket!

(Molnár-Veress Pál, 2020. április 10.)

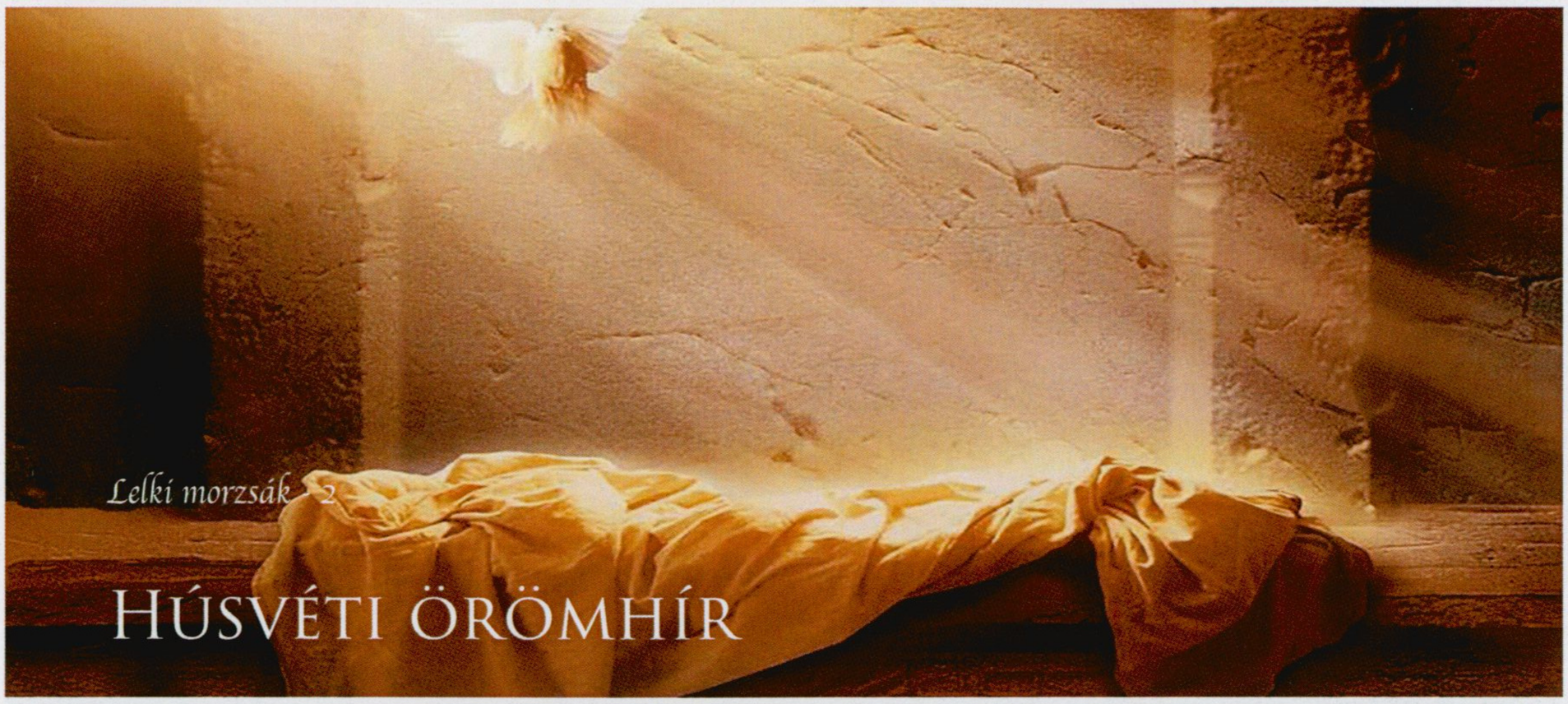

„Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él” - János evangéliuma 11, 25

Márk evangéliumának tanúsága szerint egy fehér ruhás ifjú ajkáról indult el az a hír, mely kétezer év távlatában is elér emberi szíveket és megajándékoz egy minden értelmet meghaladó reménységgel. (Márk 16,5) A sírhoz zarándokló asszonyok balzsamos szelencéiket szorongatva indultak el, hogy a kor szokása szerint Jézus testét bebalzsamozzák, majd fehér gyolcsba tekerve a végtisztességet megadják. Szívük telve volt a veszteség feletti keserűséggel és fájdalommal. Lassan mentek, mert halogatni akarták a percet, amelyben szembesülnek szomorúságuk okával és tényével, a halál valóságával, szeretett Mesterük elvesztésével. Útközben a fájdalmas hallgatást csak tanakodó szavaik törték meg: ugyan „ki hengeríti el nekünk a követ a sírbolt bejáratáról?” (Márk 16,3) Érthető hát a döbbenet, amely úrrá lesz rajtuk, mert megérkezve tetem helyett nyitott sírt, halál helyett az élet leheletét találják. Érthető a döbbenet, mert olyanban van részük, ami nem fér bele addigi élettapasztalataikba és felülír minden emberi elképzelést. Megrémülve halják a szavakat: „Miért keresitek a holtak között az élőt? Nincsen itt, feltámadt!” (Lukács 24,5-6)

Mikor írom e sorokat, végtelenül szomorú érzések tolulnak fel szívemben, hiszen oly közel van térben és időben a saját személyes veszteségem, a halálra dermedt szeretett és kedves arc emléke oly elevenen él még bennem. Talán mások lelkében is megjelenik elhalt kedvese, szerette, kit elragadott a halál. De húsvét ténye kihívja lelkünket a húsvét előtti szomorúság sötétjéből a pirkadó fény üres sírjához, ahol felénk is hangzik: Jézus él, feltámadott! O maga így mondta: „En vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is él!”

Jézus nem feltámadottnak nevezi önmagát, hanem feltámadásnak. Nem azt mondja csupán, hogy ő a feltámadott, hanem hogy ő maga jelenti a feltámadást mindazok számára, akik hisznek őbenne. A mi keresztény hitünk ezen a nyitott húsvéti síron, Jézus feltámadásának valóságán vet gyökeret. Olyannyira, hogy Pál apostol így vall erről a korinthusiakhoz írt levelében. „Ha pedig Krisztus nem támadt fel, akkor hiábavaló a mi igehirdetésünk, de hiábavaló a ti hitetek is.” (1Kor.15,14) Feltámadáshit nélkül nincs keresztény reménység, ezért örvendez a lelkünk a húsvéti örömhír hallatán: Krisztus feltámadt! Valóban feltámadt!

Valljuk meg, egyáltalán nem magától értődő, korántsem természetes ennek az elfogadása és csatlakozunk a tanítvány Tamáshoz, aki a maga becsületes kételkedését nyíltan megfogalmazza és kimondja: „Ha nem látom kezén a szegek nyomát, és ujjamat a szegek helyére nem teszem, és kezemet az oldalába nem helyezem, én nem hiszem!”(János 20,25) Aki számára a kétségnek ez a mondata nem ismerős és becsületesen még nem küzdött meg vele, annak még nagyon törékeny a hite, mely tovatűnő köddé válik, gyöngének bizonyul ott, ahol mi magunk is gyöngék vagyunk, ahol a leginkább szükségünk lenne rá: a temetői sír partján, a halál valóságának megtapasztalásában.

Tamást nem győzte meg, hogy tíz tanítványtársa egybehangzóan állítja: „Láttuk az Urat”. Bár bizonyára szívesen engedte volna magát vigasztalni ez a komoly gondolkodó és tépelődő ember, de semmiféle emberi szó nem adhatott számára bizonyosságot és támaszt a tapasztalattal szemben, amit Jézus halálának valósága jelentett. A tapasztalást csak a tapasztalás győzheti le, amint oly sokszor elhangzik világunkban: „hiszem, ha látom”! Jézus tudja: itt a hinni akarásnak és a hinni nem tudásnak a valósága áll előtte. Tamás akart hinni, de nem tudott, miközben lelkében csillapíthatatlan volt a személyes bizonyosság utáni vágy.

Jézus nem hagyta és ma sem hagyja magára a bizonyosságot keresőt, hanem belép övéi aggodalmaskodásába és lelkének békétlenségébe e szavakkal: „Békesség néktek!” Majd megnyílik Tamás előtt a minden kétséget kizáró megbizonyosodás, amint kezeivel érintheti a feltámadott sebeit és immár tudja: szabad hinnem és kell hinnem, amint elhangzik: „Ne légy hitetlen, hanem légy hívő”. Megérti, és minden mai megbizonyosodást kereső megértheti, nem az az igazán fontos, hogy ő megláthatta a feltámadottat, hanem hogy Jézus megkereste és megajándékozta őt a személyes látás és megtapasztalás ajándékával. Számunkra, mai bizonyosságot keresők számára pedig hirdeti: „Boldogok, akik nem látnak, és hisznek” és boldogok, akik válaszul elmondhatják és vallhatják: „Én Uram és én Istenem!”

Húsvéti örömhírnek, drága reménységnek megélői lehetünk előre ment szeretteink és önmagunk felől is, hordozva az ígéretet: „Mert ha hisszük, hogy Jézus meghalt és feltámadt, az is bizonyos, hogy Isten az elhunytakat is előhozza Jézus által, vele együtt.”

Áldott Húsvétot Kívánok!

(Dr. Pőcze István, 2020. április 10.)

Isten kezében más távlatot kapott gondolatok

Consummatum est

> A János evangéliuma szerint Jézus kereszten mondott utolsó szava ez volt: *„Elvégeztetett! És lehajtva fejét, kibocsátá lelkét.”* Lukács szerint: *„Kiáltván Jézus nagy szóval, monda: Atyám, a te kezeidbe teszem le az én lelkemet. És ezeket mondván, meghala.”*

Immáron lehetetlen rekonstruálni, hogy a két evangélista közül melyik a hitelesebb, de ez teljességgel lényegtelen is. Annak viszont van relevanciája, hogy miután elvégeztetett, lelkét Jézus az Atya kezébe tette le. Ennek fényében a történésnek máris más mondanivalója van. Nevezetesen: ha valami emberi dimenzióban elvégeztetett, az az Atya, az Isten kezébe letéve, azt az ő kezében tudva más megvilágításba kerül, másként láthatjuk. Az tehát, ami elvégeztetett, Isten kezében más távlatot kap.

Van két téma, amely a sok-sok kérdés között minket különösen is foglalkoztat jelen időnkben. Az egyik, amely a mindennapjainkat meghatározó járvány kapcsán az utóbbi napokban egyre nyíltabban a felszínre került: krízishelyzetekben miként gondolkodik és gondoskodik egy társadalom saját tagjairól, egyedeiről? Alkalmaz-e különbséget a különböző korcsoportok között? Részesül-e elsőbbségben, azaz van-e prioritása egyiknek a másikkal szemben? Lehet-e gazdasági, hasznossági szempontból fontossági sorrendet felállítani valamelyiknek a javára, ezzel együtt és nyilvánvalóan a másiknak a kárára? Szabad-e egyáltalán akár csak gondolatban is felvetni azt, hogy az idősebb korosztály számára a földi élet *„elvégeztetett”*, sok a fóka, kevés a hal, s ennek alapján döntsön a társadalom arról, hogy kinek hagy esélyt a túlélésre és a jövőre? A fiatalabb, a még életerős, a köz számára hasznot hajtó egyedei számára, vagy azok számára is nyújt még reménysugárt, akik felépítették számunkra a jelent?!

Súlyos etikai kérdések ezek, amelyekkel könyvtárnyi irodalom foglalkozott eddig is, de most, amikor sok szempontból beszűkülni látszik a tér, s a lehetőségek korlátozottak, egyre inkább úgy tűnik, a kérdést újból napirendre kell vennünk. S hívő ember számára most különösen fontos valamiféle fogózkodót, egyfajta eligazítást, legalább is kiindulópontot találni. És ha már kiindulópontot keresünk, miért ne fordulnánk ahhoz a kereszten a végső stációba eljutott Jézushoz, aki kimondta: Elvégeztetett!

Sokunk számára bizony időszerű elgondolkodni a kilencvenedik zsoltárba foglalt megállapításon is:

> „A mi esztendeinknek napjai hetven esztendő, vagy ha feljebb, nyolcvan esztendő,
> és nagyobb részük nyomorúság és fáradság, amely gyorsan tovatűnik, mintha repülnénk. (...)
> Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk.”

S a bölcs szív szerint a leghelyesebb válasz az, ha „Atyám, a te kezeidbe teszem le az én lelkemet.” És nem én próbálok akár egy fél világgal szemben hadba szállni, akár körmönfont magyarázatokat, érveket felsorakoztatni, egy ördögi körbe kerülve mindent elkövetni, hogy abból győztesen *én* kerüljek ki... Ehelyett jobb arra tekintenem, aki nagypéntek kilátástalansága, majd húsvét ragyogó fénye után ezt mondta: „Én élek, ti is élni fogtok!”

Az Elvégeztetett-re másodikként aktualitást az a dátum ad, mely megállít a megdöbbenés gyászában, amint száz esztendővel ezelőtt is, amikor 1920. június 4-én a Párizs melletti Versaille Trianon-palotájában nemzeti történelmünk legnagyobb tragédiája megpecsételtetett. Padányi Viktor történész így emlékezik erre a napra:

> „14 éves negyedikes gimnazista voltam akkoriban. 10 órakor növénytan óra kezdődött és Kovách Demjén tanár úr magas, szikár alakja pontosan jelent meg az ajtóban, mint mindig. Felment a katedrára, beírta az osztálykönyvet, de nem kezdte el a feleltetést, mint szokta, hanem lehajtott fővel meredt maga elé egy hosszú percig... És akkor megkondultak a harangok. Kovách Demjén tanár úr odament a térképtartóhoz, kivette a térképet, amelynek felső sarkában akkor még ez a név állt: *A Magyar Szent Korona Országainak Politikai Térképe*, és felakasztotta a térképállványra, s mindezt egyetlen szó nélkül, aztán megállt előtte, kissé oldalt, hogy ne takarja el előlünk, és nézte, olyan arccal, olyan leírhatatlan, lágy kifejezéssel, amílyt mi még sohasem láttunk száraz és örökké szigorú arcán. Mi halálos csendben néztük a térképet, és az előtte álló, szürkülő hajú ciszterci papot, amint feje egyre lejjebb esett a mellére, és a kívülről behallatszó harangzúgás által méginkább kikeményített csendben inkább magának, mint nekünk, ennyit mondott:
> „Consummatum est”.
> Ötvennégyen voltunk, ötvennégy 14 éves magyar fiú. A Golgotha utolsó szavai után nem bírtuk tovább, leborultunk a padokra és elkezdtünk sírni. Odakint kongtak a harangok. Nagymagyarország keresztre feszítésének napja volt. 1920. június 4-e. Péntek...”

Elvégeztetett! Atyánk, sorsukat a Te kezedbe helyezték le elődeink, s mi tudjuk, hogy sorsunk száz esztendő múltán is a Te kezedben van. S ha Kovács Demjén tanár úr osztályából e földön immár soha senkivel nem találkozhatunk, amint azokkal a drága barátokkal sem, „kik eltemetetlen, távoli erdőkben s idegen legelőkön alusznak”, dolgunk, tartozásunk, felelősségünk van velük szemben, kikről a század így tanúskodott:

> „Volt, ahová önként mentek, fegyverrel a kézben, némán, mert tudták, az a harc, az az ő ügyük ott lenn, - s most a szabadság angyala őrzi nagy álmuk az éjben.”

Kérünk Istenünk, őrködj nagy álmukon az éjben, s minket és utódainkat pedig serkents fel egy igazabb jövő meglátására, s annak felismerésére, hogy ami akkor az ő ügyük volt, ma az a mi ügyünk „ott lenn”. Ámen.

(Molnár-Veress Pál lelkész, 2020. április 19.)

„Én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet, és az enyéim ismernek engem, ahogyan az Atya ismer engem, én is úgy ismerem az Atyát, és én életemet adom a juhokért." (János evangéliuma 10, 14-15)

Kinek-kinek talán fenyvesektől körülölelt kies hegyi tájak, tisztások és legelők elevenednek meg lelki szemei előtt az Ige olvasásakor, melyek felidézik ifjúkorának kedves emlékeit és helyeit. Így jelenik meg előttünk, amolyan idilli képként a pásztor és a nyáj képe, amint a csendben, békében, friss levegőn, a tiszta hegyi forrás nyugtató csobogása mellett, mintha az idő változatlanságába merülve élnék meg életüket. A pásztor és a nyáj sorsa mindig közös. Együtt szenvedik az időjárás változásait és viszontagságait, együtt örvendeznek az esőnek és a simogató napsugárnak. A jó pásztor egyenként ismeri nyájának minden tagját, mert csak így tudja megőrizni és megvédeni, a nyáj pedig ismeri és követi az ő pásztorát.

Boldogító tudat, hogy a mi pásztorunk az a jó Pásztor, aki valóban életét adta az ő juhaiért. Boldogok vagyunk, hogy ránk az visel gondot, aki azért jött a földre, hogy senki az övéi közül el ne vesszen. Ennek a boldogságnak azonban kötelezései is vannak számunkra.

Azt mondja az Úr: Én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet és az enyéim ismernek engem. Milyen nagy erő és milyen vigasztalás a hívő ember számára, hogy vallhatja, tudhatja: ismer engem az Úr! Olyannak ismer, amilyen valójában vagyok. Milyen megnyugtató azt tudnunk, hogy van, aki bennünket igazán ismer, aki megérti a sóhajtásunkat, meglátja a szívünk bánatát, ismeri a lelkünk igazságra törekvését, beletekint gondolatainknak és érzéseinknek azokba a mélységeibe és titkaiba, amelyekig hatolni sem a szerető családtag, sem a megértő barát, sem a gyűlölködő ellenség nem tud! Milyen jó tudnunk, hogy az a jó Pásztor, akit életében helytelenül ítéltek meg, és aki maga is méltatlanul szenvedett ezen a világon, jól ismer bennünket és tudja, hogy félreértett szándékaink és félremagyarázott szavaink mögött valójában mi is lakozik.

A vigasztalásnak is kimeríthetetlenül gazdag forrása az a tudat, hogy ismer bennünket az Úr. Gyakran mi magunk is félreértjük és félreismerjük önmagunkat, de az Úr igazán ítél, mert ő nem azt nézi, ami a szem előtt van, hanem azt, ami a szívünkben. Véghetetlenül megnyugtató, hogy az Úr nemcsak kies helyeken van velünk és mellettünk, nem csak a kellemes hegyi legelők idilljében, hanem szívszaggató göröngyök és szakadékok között is jelen van és pásztorol!

Azonban amilyen jóleső érzés az, hogy ismer bennünket az Úr, épp olyan kemény ítélet is van ebben. Általa ismertnek lenni azt is jelenti, hogy embereket elámíthatunk, de az Urat nem ámíthatjuk el sohasem. Magunk is becsaphatjuk önmagunkat, de a jó Pásztort soha. Hiába bármilyen kegyeskedés, hiába a kereszttel való büszkélkedés, hiába a tetszetős és ájtatos szertartás, az Úr belelát a lelkünkbe, és jaj nekünk, ha azt mondja rólunk: „sohasem ismertelek titeket" (Máté 7, 23)

Csak akkor megnyugtató és boldogító igazán, hogy a jó Pásztor ismer bennünket, ha mi is ismerjük őt. Mert ezen fordul meg a Jézushoz való egész viszonyunk. Ezen fordul meg keresztyénségünk. És mi kitörő örömmel adhatunk hálát azért, hogy az evangéliumban megismerhettük Őt, a világ Megváltóját, az emberiség jóságos pásztorát, az Úr Jézus Krisztust. Nekünk naponként buzgó hálaadást kell zengenünk az Isten szent nevének, mert boldog hallgatói és örökösei lehetünk az Úr beszédének! Krisztus szava igazság és békesség, erő és boldogság örök forrása. Aki nem ismeri Krisztus szavát, az nem az ő nyájának juha. Aki nem hallgatja szívesen az Ő beszédét, azt hiába váltotta meg az örök életre. Aki nem hallgat az Ő szavára, az sétálgathat virágos mezőkön, de nem éli meg a jó Pásztorhoz tartozás örömét.

Azt mondja az Úr, hogy „az enyéim ismernek engem." A tetszetős szavak mindig kedvesek voltak az emberek előtt és a világ bölcsessége mindig csábító volt az emberek szemében. A keresztyén ember azonban a Krisztus szavát teszi beszédje központjává és ékességévé. Mert ahol Krisztus szava nem hangzik fel, ott nincs jelen a Krisztus. Az ő beszéde hívei életének vezérlő fonala. Szólhatnak pásztorok és főpásztorok ékes szózatokban, de e szózatok csak akkor éltetőek és vigasztalóak, ha maga a jó Pásztor szólal meg bennük és általuk. Az a jó Pásztor, aki életét adta övéiért, és aki azt ígérte búcsúzásakor a tanítványainak, hogy „én veletek vagyok minden napon a világnak végezetéig." (Máté 28, 20.)

Imádkozzunk!

Mindenható Istenünk, aki feltámasztottad és Urunkká tetted az eltévedt juhok pásztorát, Jézust: add, hogy igédből mindenkor meghalljuk az ő kereső és megtérésre hívó hangját, mellyel az örök élet felé vezetsz minket és segíts, hogy megmaradjunk pásztori szeretetedben. - Ámen

(Dr. Pőcze István, 2020. április 25.)

„Fülöp így szólt hozzá: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, és az elég nekünk!" Jézus erre ezt mondta: Annyi ideje veletek vagyok, és nem ismertél meg engem, Fülöp? Aki engem lát, látja az Atyát." (János evangéliuma 14, 8-9)

Az egyházi tradícióban a húsvét utáni harmadik vasárnap az istentiszteleti liturgiát bevezető 66. Zsoltár első szaváról kapta az elnevezését: Jubilate, vagyis az örvendezés vasárnapja. Szívesen kérdeznénk vissza. Örvendezni? Ugyan minek örvendjek vagy örvendjünk? Annyi minden nyomaszthatja a szívünket, életünket, hogy valóban elmondhatjuk az apostollal: „kívül harcok, belül félelmek" szorításában élünk (2Kor.7,5). Azonban a vasárnap zsoltára nem általánosságban hív az örvendezésre, hanem az Úrban való örvendezésre hív. Ennek az örvendezésnek pedig az Istenhez illeszkedő, Őt látni akaró, Vele közösségben lévő lelkület a feltétele.

Ez a vágy fogalmazódik meg a tanítvány Fülöpben is, amikor a hit szomjúságával Jézushoz fordul: Uram, mutasd meg nekünk az Atyát és mi megelégszünk.

Nincsen ép lélek, amely ne vágyódnék az Isten után. Megismerni az Örökkévalót az áldásokban, mint a jóság örök szent Istenét; megismerni, mint az élet minden tiszta örömének ajándékozóját; megismerni, mint a gondviselés kegyelmes Urát, aki nemcsak áld és boldogít, hanem a szenvedéseken át is a megnyugvás és a békesség felé vezető utat mutatja. Ez a vágy az emberi lélek természetes és ösztönös megnyilvánulása.

Mikor Fülöp azt kérte Jézustól, hogy mutassa meg nekik az Atyát, akkor Krisztus közelségének a hatása még nem nyitotta meg a szemét és a szívét az Isten befogadására. Azért mondta neki Jézus: Olyan régóta vagyok veletek és mégsem ismertél meg engem, Fülöp?

Velünk is milyen régóta van együtt az Úr! Itt él bennünk evangéliumi hitünkben, itt él a megváltás bíztatásában, az ősök nemes példáiban és itt él a krisztusi szeretet és szelídség életet nemesítő szellemében. De vajon megismertük-e, és milyennek ismertük meg Őt?

Egyes anyagokat mesterségesen „fárasztanak", koptatnak, hajlítgatnak, gyűrnek-gyötörnek speciális gépekkel és módszerekkel azért, hogy megvizsgálják tartósságukat, szakítószilárdságukat és ellenálló képességüket. Ebben a folyamatban az anyag gyorsan „öregszik", de kiderül, hogy milyen a minősége. Mi is kerülhetünk váratlanul „koptatóba" az életünk során, amikor nyilvánvalóvá válik, hogy milyen a hitünk minősége és szakítószilárdsága. Akkor derül fény arra, hogy jól ismertük-e meg Őt, az Örökkévalót.

Szeretnénk Fülöphöz hasonlóan megtalálni az Atyát? Jézus azt mondta, hogy aki Őt ismeri, az az Atyát is ismeri, mert aki Őt látja, az az Atyát is látja. Ez azt jelenti, hogy Jézusban valósult meg és élt a földön emberi alakban az Istennek minden igazsága, teljes akarata, minden bölcsessége és egész kegyelme. Aki az Istent ismerni akarja, annak Krisztust kell megismernie és befogadnia. Azt a Krisztust, Aki által a hívő ember nem csak horizontálisan látva értelmezi élete dolgait, hanem arra az Atyára tekintve, aki többre tartja megedzésünket akár „koptatások" révén is, mint gyermeteg jajgatásunkat. Hiszen erősíteni akarja hitünket és általunk másokét is.

Ez a perspektíva, ez a látás és életértelmezés teszi és teheti lehetségessé a mindenek ellenére és dacára való „mégis" örvendező életet nemcsak Jubilate, az örvendezés vasárnapján.

(Dr. Pőcze István, 2020. április 30.)

Gondolatok Mennybemenetel ünnepe előtt

EGY MÁS VILÁGBA INDULÓBAN

"Kivivé pedig őket Bethániáig; és felemelvén az ő kezeit, megáldá őket. És lőn, hogy míg áldá őket, tőlök elszakadván, felviteték a mennybe. Ők pedig imádván őt, visszatérnek nagy örömmel Jeruzsálembe;" (Lukács evangéliuma 24,50–52)

Próbáljuk most magunkat belehelyezni az egykori tanítványok helyzetébe, s csak annyit tudni, hogy a történtek után semmi bizonyosság nincs afelől, hogy Isten Fia, az Úr, Jézus a Krisztus itt marad-e a földön, vagy elbujdosik az őt halálra juttatók elől, vagy visszamegy abba a más világba, melyről Pilátus előtt csak annyit mondott: „Az én országom nem e világból való." Tanítványokként még nem tudjuk, hogy e földi valóságba feltámadottként visszatért Úr néhány nap múlva ismét, de most már végleg – kétezer éve végleg! – eltűnik ebből az általunk érzékelhető világból, hogy aztán ismét néhány nap múlva Pünkösdkor egy egészen új formában, kettős lángnyelvecskék, Szent Lelke formájában jelenjék meg közöttünk!?

Annyit tudunk, hogy ama negyven napból, amennyit feltámadása után még tanítványai és követői között töltött a földön, már csak néhány nap maradt hátra, hogy Mennybemenetel ünnepén megnyíljon egy pillanatra az ég titka, a túlvilág, a mennyország misztériuma. Mert nagy jelentősége van a mennynek a földi élet szempontjából. Mert, ha hiszek abban, hogy van egy láthatatlan világ, van egy mennyország, akkor ennek tudatában bizonyára másképp fogok élni a földön is.

Mai emlékezők számára, a mi számunkra van még egy kérdés: Az rendben van, hogy Jézus elszakadt tanítványaitól Bethániában, az Olajfák hegyén, és felviteték a mennybe, de miért mentek vissza a tanítványok a búcsúvétel után „*nagy örömmel*" Jeruzsálembe? Talán éppen fordítva, szomorúan kellett volna visszatérniük, hiszen megint „volt s nincs"!? A „nagy örömöt" talán az magyarázza, hogy a tanítványok megérzik: egy új idő vette kezdetét: egy tapasztalás, hogy kézzel fogható jelenlét nélkül, fogózkodók nélkül, mankók nélkül nemcsak kell, de lehet is ezután élni e világban. Élni látás nélkül, hinni vakon, vakon hinni!

A mennybemenetel óta problémáikkal, kérdéseikkel nem fordulhatnak a tanítványok Jézushoz segítségért, válaszért. Akiben hittek, azt nem láthatják többé szemükkel. Látszólag teljesen egyedül kell járják utukat. Védtelen kis embercsoport lett a tanítványok közössége, akiket gyanúsít, vádol, üldöz a világ. Amint ma is, ebben az új időszámításban, a benne hívők és élők még tudják, hogy kétezer évvel ezelőtt még itt élt, közöttünk, s azután hirtelen és örökre eltűnt...

A tanítványok megéreztek valamit abból a titokból, ami pünkösd után teljessé vált bennük: az, hogy Jézus most közelebb került hozzájuk, mint volt eddig. Közelebb azért, mert a mennyben van. Egy láthatatlan világban van, melyet „felhő fogott el szemeik elől", de amely világ attól, hogy nem látszik, mégis van, és mindenütt jelen van! Mert a föld és a menny között lényegi különbség van. A mennyország egy másik létforma, az életnek egy magasabb rendű minősége, amelyet sem mikroszkóppal, sem távcsővel, sem technikai, sem logikai, sem semmiféle módon kutatni nem lehet.

Milyen sokszor éltem át én is azt, hogy én voltam az induló. A meginduló vonatban ülőként én voltam, aki elszakadtam a pályaudvaron maradóktól. És elindult a vonat, s egymás számára láthatatlanokká lettünk. S a más világ, amerre én indultam el, „a mennyország" felől már csak jelek indultak hazafele, egyfajta jelentések arról, hogy vagyok, itt vagyok vagy amott, így élek meg amúgy, s otthonról jött a távoli világ felé is az üzenet, hogy igen, mi is még élünk, még vagyunk, még számontartunk, még szeretünk titeket.

Egy csodálatos világba enged bepillantanunk Balázs Lajos néprajzkutató, aki egy ősi szokásvilágát és rítusait megőrzött felcsíki nagyközség, a római katolikus lakosságú Csíkszentdomokos életét tanulmányozta éveken át, s megfigyeléseit több kötetben gyűjtötte össze, bölcsőtől a koporsóig, a születéstől a házasságkötésen át a halálig.

A faluközösség úgy tekint a halálra, mint létváltoztatásra, egy új, nem evilági életformára. Amint Krisztus mennybemenetelében sem a helyváltoztatásnak volt döntő jelentősége, hogy a földről a mennybe emeltetett, hanem annak, hogy lényében, a tanítványokhoz, egyáltalán az emberekhez, így mi hozzánk való viszonyulásában is más lett. Az addigi, földi törvényekhez kötött állapotából visszalépett abba a világba, abba az állapotba, ahol részesült Isten mindenhatóságában és mindenütt-jelenvalóságában. S úgy hiszik, hogy ezzel a láthatatlan és mindenütt jelenvaló Jézussal bárhol lehet találkozni. Az emberi gondolat és az emberi imádság Őt bárhol utolérheti.

Csíkszentdomokoson a közös imádságnak hihetetlenül nagy fontossága és ereje van. A haldoklót a közösség elsősorban abban segíti, hogy megnyugvással és bizakodással tudjon búcsúzni a földi élettől. A „megkerítés" rítusával a lelket jelképező gyertyával többször körbejárják, megkerítik a ravatalon fekvőt, és lángját feje felé fújva átkísérik a kialvó földi világból egy más létbe. Imádsággal, különféle rítusokkal hozzásegítik, hogy a másvilágra menetelésében érezze a körülötte levők támaszát, s reménységük szerint az eltávozó befogadtassék a mennyei Atya otthonába.

Jézus nem ment el. Amint Joó Sándor egykori lelkész fogalmaz: mint azelőtt, most is ugyanúgy tanít, szól, gyógyít, segít, vígasztal, találkozik az Övéivel, szeret, vezérel, mint azelőtt, csak mindezt láthatatlanul. Ebben a pillanatban is közelebb van mindegyikünkhöz, mint az, aki fizikai valóságában ül mellettünk.

A Krisztus közelsége, mellettünk-létének tudata örömmel tölt el, de félelemmel is, mert előle nem lehet elmenekülni, sem elbújni. Öröm vagy rettegés, biztatás vagy fenyegetés ez? A tanítványok ekkor kezdik érezni, hogy most, a mennybemenetel után, nyílik lehetőségük Krisztust-követő, keresztény életet élni.

„Felemelvén az ő kezeit, megáldá őket." A búcsúzás pillanatában látott mozdulat, egy tekintet, egy utolsó szó vagy ölelés kitörölhetetlenül beleivódik az ember emlékezetébe. Ezért van olyan óriási jelentősége, és főleg fontossága az utolsó képnek. Jézusról az utolsó kép az, ahogyan áldásra emeli kezeit. Nekünk is így kell látnunk, áldásra emelt kézzel Urunkat.

Mit jelent az áldás? Mit jelent egy édesapa vagy édesanya áldása a halál pillanatában, amikor áldólag emeli kezeit valaki fejére? Az ember egy életen át érzi a szülői áldást. Mert egy ilyen áldásban hihetetlen erő van! A szülői áldás, lehet, hogy valami rossz lépéstől vagy cselekedettől tartja vissza az idegenbe szakadt gyermeket, máskor meg segít neki hordozni a terhet, ha már túl nehézzé válik. Az áldás láthatatlan és lemérhetetlen valami, de mégis valóságosan létező valami, ami nagyon sokat tud számítani az ember életében, és nagyon, de nagyon tud hiányozni, ha nincsen...

Hát még Krisztus áldása, a Jézusról a szemtanúk által ránk hagyott utolsó földi képe?! Az átszegezett kéz, az Ő kezének megváltó sebeivel, melyekbe belehalt, s ez a halál lett a mi váltságunk!? Az Ő megváltó kegyelmének és irgalmának a felmutatása!? A megváltás drámájának mintegy utolsó filmkockája, mely hadd rögződjék emlékezetünkbe kitörölhetetlenül, hogy ilyen Krisztusunk van a mennyben!?

Ez a Jézus nem hagyott el minket, hanem áldó keze által egybekapcsolt bennünket magával, felfele, őfele húzó erejével. Az az erő, mely áldó kezéből árad, az bátorít, gyógyít és vigasztal, az tart vissza a bűntől, segít a jóra, könnyíti a terhet rajtunk. Ezzel az áldással az ember itt és most bármivel szembeszállhat. Ez az áldó kéz alatt a keresztény ember egy pusztuló világrend közepette is el tudja mondani, hogy közössége van a jövővel, egy eljövendő és örök élettel. Ennek az áldásnak az erejével magunk is áldássá válhatunk a világban. Krisztus életünkön nyugvó áldása áldássá tudja tenni mindennapi életünket. S így van minek örülnünk!

A tanítványok visszamennek Jeruzsálembe, oda, ahol Urukat megfeszítették. Visszamenni annyi számukra, mint belemenni újból a küzdelembe, a szenvedésbe, a meg-nem-értésbe.

Kérjük hát mi is Urunkat, segítsen, hogy megújult erővel tudjunk visszamenni a mi Jeruzsálemünkbe, oda, ahol naponként dolgoznunk, küzdenünk, járnunk-kelnünk, ahol élnünk kell!

Még mindig nem tudjuk, hogy Mennybemenetel ünnepén vagy Pünkösdkor hol és mikor találkozhatunk Családunkkal, Gyülekezeteinkkel, Közösségeinkkel, de egy dolgot tudhatunk: a mennybe felemeltetett Urunk tőlünk el nem szakasztatott, hanem velünk van, és nekünk mondja ma is: „Én élek, ti is élni fogtok!" Ámen! Úgy legyen!

(Molnár-Veress Pál, 2020. május 2.)

KELL MÉG EGY SZÓ – az 1996-ban, a honfoglalás millecentenáriuma alkalmából bemutatott Honfoglalás című magyar történelmi film betétdala. Szövegét és zenéjét Koltay Gergely szerezte. Az utóbbi néhány évtizedben sok ezer idegenbe szakadt magyar barátunk hordja útitársként, szülői áldásként ezeket a verssorokat, melyek egyúttal szerető biztatással üzenik: Ez a föld a tiéd, ha elmész, visszavár!

Kell még egy szó, mielőtt mennél,
Kell még egy ölelés, ami végig elkísér,
Az úton majd néha, gondolj reám,
Ez a föld a tiéd, ha elmész, visszavár.

Nézz rám, és lásd, csillagokra lépsz,
Nézz rám, tovatűnt a régi szenvedés.
Hol a fák az égig érnek, ott megérint a fény,
Tudod jól, hova mész, de végül hazatérsz.

Szállj, szállj, sólyom szárnyán,
Három hegyen túl!
Száll, szállj, ott várok rád,
Ahol véget ér az út!

Úgy kell, hogy te is értsd, nem éltél hiába,
Az a hely, ahol élsz, világnak világa,
Az égigérő fának, ha nem nő újra ága,
Úgy élj, hogy te legyél virágnak virága.

Szállj, szállj, sólyom szárnyán,
Három hegyen túl!
Száll, szállj, én várok rád,
Ahol véget ér az út!

Nézz rám, s ne ígérj,
Nézz rám, sose félj,
Ha nincs hely, ahol élj,
Indulj hazafelé!

„Énekeljetek az Úrnak új éneket; énekelj az Úrnak te egész föld!" (Zsoltár 96,1)

Szent Ágostontól maradt ránk az ismert mondás, miszerint: „Aki szeret, az énekel. És aki énekel, az kétszer imádkozik". Reformátorunk Luther Márton pedig ekképpen vallott a zenéről: „A zene Isten ajándéka, nem emberi dolog. Ugyanis elűzi az ördögöt és megvidámítja az embert. Hallatára az ember elfeledkezik a haragról, erkölcstelenségről, gőgről és minden szenvedélyről. A teológia után a zenét becsülöm a legtöbbre. A Szentírásban is azt látjuk, hogy Dávid és Isten többi szent embere is Istenre irányuló gondolataikat versben, rímekben és énekben fejezték ki."

Luther jól tudta, mit jelent a biztatás: „Énekeljetek az Úrnak új éneket." Az általa írt énekek kiválóan alkalmasak voltak arra, hogy az evangéliumi hit gyorsan elterjedjen a nép körében. Így lett az „Erős vár a mi Istenünk" kezdetű zsoltárfeldolgozása a lutheránusok himnusza szerte a világon. Valóban az ének az egyik leghatásosabb eszköz arra, hogy a lelki igazságokat a szívbe vésse. Gyakran fakadnak fel a bűnbánat és a hit forrásai egy-egy szent ének szavaitól. A szorongatott, a kétségbeesés határán álló hívőnek eszébe jut Isten néhány Igéje vagy egy régen elfelejtett gyermekkori ének és a fájdalom elveszti erejét felette. Élete új jelentőséget nyerve új célkitűzéseket, bátorságot és örömöt tud adni.

Mit jelent a kifejezés, hogy „új ének"? Mitől új? Talán attól, hogy addig ismeretlen volt? Korántsem! Inkább arról van szó, hogy megújult szívvel énekeljünk. Olyan lélekkel, melyet átjár az Úrhoz tartozás öröme, a megváltottság felszabadító tudata. Annak a hitből fakadó reménynek a megélése, miszerint „sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket Isten szeretetétől".

Az emberi életnek vannak periódusai. Nem azok és nem olyanok vagyunk a jelenben, mint voltunk a múltban és valószínűleg nem leszünk azok a jövőben, mint akik vagyunk a jelenben. Az élet szép és gazdag korszakait száraz- szomorúak váltják, melyeket nem lehet egyszerű visszatéréssel újrakezdeni. Ha ugyanazt akarjuk visszaállítani a jelenben, ami volt a múltban, csak rontunk a dolgon és nem fejlődünk. De ha valami mélyebbet és igazabbat keresünk és építünk fel, akkor új rétegeit, új örömét ismerjük fel a hitből fakadó életnek.

Fáj a szívem, amikor különböző rendezvényeken, ünnepségeken bejelentik, hogy most hallgassuk meg a Himnuszt. Hallgassuk? Miért nem énekeljük?! A magyar mentalitáshoz hozzátartozott, hogy szerettünk énekelni, ahogy gyönyörű evangélikus énekünk soraiban is megfogalmazódik: „Énekeltem búban, örömben...".

Cantate vasárnapja helyezze újra a szívünkbe a megújult lélek énekét. Nem adatik meg mindenkinek, hogy jó énekhangja legyen, de a zsoltáros szavai nem is a hang minőségére, hanem a szív új vallomására bíztatnak. Erre biztat az új református énekeskönyv 690-dik, alant következő éneke is.

Aki nem tud örömmel énekelni és imádkozni, kérje az Úrtól szíve megújulását. Akinek pedig adott Isten új szívet, az engedje, hogy annak a tartalma megnyilvánuljon, megszólaljon az éneklésben is.

Új szívet adj, Uram, énnekem, / Új szívet adj, én Istenem,
Amely csupán csak teérted ég, / S véled jár szüntelen, / Csak véled szüntelen.

Nyájas, vidám, szelíd, jó szívet, / Mely, Jézusom, te lakhelyed,
Hol egyedül a te hangod szól, / Mely véled van tele, / Csak véled van tele.

Jézus, a te gyógyító kezed / Megfogta már a szívemet,
S én is tudom, bűntelen leszek / Majd nálad odafenn, / A mennyben odafenn.

(Dr. Pőcze István, 2020. május 10.)

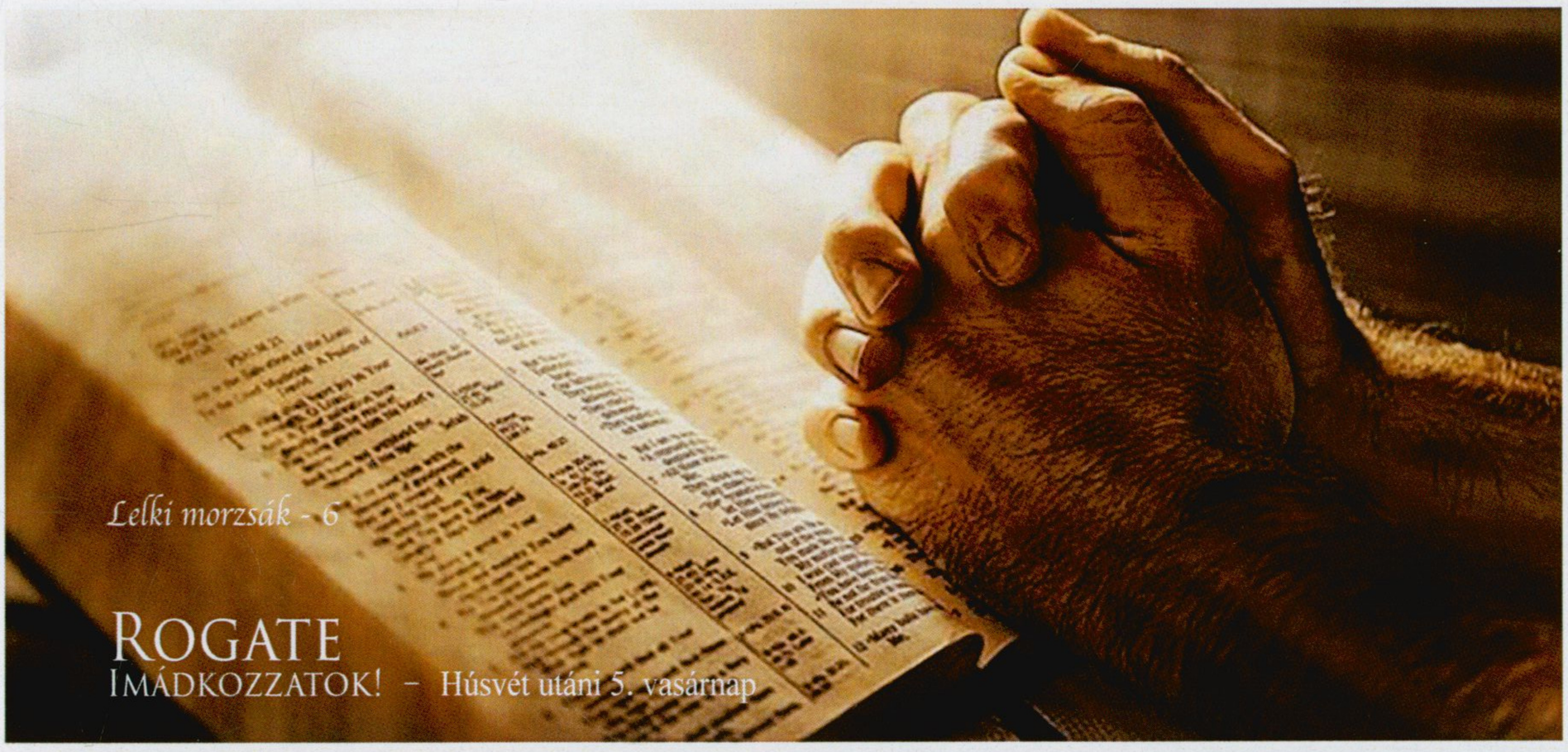

„Az imádkozásban legyetek kitartóak, és legyetek éberek: ne szűnjetek meg hálát adni.”
(Kolossébeliekhez írt levél 4,2)

Az egyházi esztendő rendjében hagyományosan a Húsvét utáni ötödik vasárnapot Rogate vasárnapnak nevezzük. Az elnevezés a 4. századra nyúlik vissza és a Rómában bevezetett könyörgő körmenetekre, processziókra utal. A vasárnap központi tartalma az imádság, így lett a húsvét utáni 5. vasárnap a történelmi egyházak gyakorlatában az imádság vasárnapjává.

Az Egyház, mint a Krisztus követőinek földi zarándok közössége abban a reménységben halad a beteljesedés felé, hogy egykor majd szemtől szembe találkozhat Urával és Őt a színről-színre látás valóságában ismerheti meg. Az addig hátralévő időben azonban ahhoz, hogy a szükséges irányt tartani tudjuk, imádkoznunk kell. Pál arról ír, hogy ebben az imádságban nem szabad megfáradni: „legyetek kitartóak, és legyetek éberek”. Korunk emberének nem igazán sajátja a kitartás. Ugyan csodáljuk a sportolókat, akik szívós munka árán állítanak fel világcsúcsokat, nyernek versenyeket, de a hétköznapokban nagyon sok a kényelmes ember. Amiért egy kicsit harcolni kell, lemondani valamiről, esetleg tenni is valamit, arra sokan mondanak hamar nemet.

Az Igéből kiderül, hogy már Pál korában is helye volt a buzdításnak: „legyetek kitartóak, legyetek éberek”, már akkor is megvolt a hajlam a hívő emberekben az ellanyhulásra az imaélet terén. Abból, hogy Pál a keresztyén család életéről szóló tanítás után azonnal erre a buzdításra tér rá, az is kiderül, hogy az imádkozásnak ő a mindennapi élet menetrendjében ajánlott helyet. Ne csak egy ünnepi, bizonyos napokra, esetekre fenntartott lehetőség legyen az imádkozás, hanem a napi rutin része, de semmi esetre sem gépies rutin: „legyetek éberek”.

Az imádkozásra nézve további fontos buzdítás, hogy „ne szűnjetek meg hálát adni”. Ránk, magyarokra mondják, hogy nagyon pesszimista, borúlátó nép vagyunk. Történelmünket, mindennapjainkat ismerve ez sajnos indokolt, azonban a nemzet életében a reménytelenség sok baj forrása is lett/lehet. A keresztyén egyházra ebben a tekintetben nemzetmentő feladat hárul: folyamatosan figyelmeztetnünk kell honfitársainkat arra, hogy keressék, és tartsák számon, mi mindennek lehet örülni, mi mindenért tartozunk őszinte, szívből jövő hálával az Úrnak, és azt köszönjük is meg Neki rendszeresen.

Az élet útján csak úgy lehet eredményesen nekivágni az új kihívásoknak, ha nem feledkezünk meg azokról a múltbeli eseményekről, melyek Isten vezetésére, irgalmára és csodákban is megvalósuló gondviselésére emlékeztetnek. „Ne szűnjetek meg hálát adni”. Ezt az a Pál írja a címzetteknek, és most köztük nekünk is, aki a levél írásakor éppen börtönben volt, ráadásul úgy, hogy nem volt bűnöző. Ebben a helyzetben Pálnak igazán lett volna oka a borúlátásra, a panaszkodásra és felháborodásra. Sőt, ha az egész életét emberileg végignézzük a Szentírásban, nem mondhatjuk, hogy sikertörténet lett volna a szolgálatban eltöltött apostoli élete. Nem érezzük úgy, hogy a sok hányattatáson, meg nem értésen és szenvedésen vezető életével szívesen cserélnénk el a saját életünket. Ő azonban másként tekintett az evangéliumért való szenvedésre, és az egész életét más nézőpontból szemlélte. Ami nem sikerült, azt az Úr kezéből alázattal elfogadta. Arra viszont mind magát, mind követőit rá akarta nevelni, hogy a megköszönnivalókról ne feledkezzenek meg. Ráadásul Pál még azokat a kellemetlenségeket is hálaadásra méltónak tartotta, amelyek neki ugyan fájdalmat okoztak, de általuk terjedhetett az evangélium: „most örülök a tiértetek elviselt szenvedéseimnek”.

Az imádság által kifejeződik, hogy a hívő ember nem a saját ügyességében, a szerencsében vagy éppen a véletlenben bízik, hanem jelenét, jövőjét Isten kezébe teszi le. Ezért van jelentősége annak, hogy a gyülekezet is imádkozó közösség legyen. A rendszeresen, szívből gyakorolt imádság egyben hitvallás is: Isten kezében van az életem, a múltammal, jelenemmel és jövőmmel együtt. De Isten kezében van mások élete, az egész emberiség élete is. Ha szeretnénk valamit, akkor Őhozzá érdemes fordulni, és ezt nem szabad elmulasztani, vagy legvégső lehetőségként kezelni, vagy csupán akkor gondolni rá, amikor már minden mást megpróbáltunk, és semmi sem segített. Ez az első lehetőség, a legfontosabb, a legjobb: a hívő ember imádsággal indítja el a napját és imádkozik azok sorsáért is, akik felé semmi más tevékeny szolgálatot nem tud kifejteni. Az imádság a hívő ember lélegzetvétele, nem pótlása, hanem hitbeli erőforrása a szolgáló cselekvésnek.

(Dr. Pőcze István, 2020. május 15.)

Gondolatok Pünkösd szombatján

„OLYAN VOLT, MINT EGY GALAMBECSKA"

„És lészen azután, hogy kiöntöm lelkemet minden testre, és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok; véneitek álmokat álmodnak; ifjaitok pedig látomásokat látnak." (Jóel 2, 28)

Gyermeki szívünkben mindig volt valami különös érzés, amikor évről évre elhangzott a templomban a visszatérő pünkösdi történet, amikor „lőn, nagy hirtelenséggel az égből mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése eltelé az egész házat", „és megjelentek előttük kettős tüzes nyelvek, és üle mindenikre azok közül." Képzeletben máris a fejünk fölött pislákoltak a kis kettős tüzes nyelvecskék, s a templomot csupa ragyogás töltötte be, meleggel és mélységes jósággal övezve.

Magasztos, felemelő és ünnepi hangon folytatta a pap, jó apánk, az igeszakaszt, és olvasta számunkra akkor még ismeretlen népek, országok és tartományok neveit:

> „Párthusok és médek és elámiták, és kik lakoznak Mezopotámiában, Júdeában és Kappadóciában, Pontusban és Ázsiában, Frígiában és Pamfiliában, Egyiptomban és Líbiának tartományiban", római jövevények, zsidók, prozeliták, krétaiak és arabok... hallják, amint az ő nyelvükön szólják az Istennek nagyságos dolgait!

És a Lélek, mintha egy hatalmas nagy madár volna, száll a magasságos egekben hegyeken és völgyeken át, s alant az utcákon, tereken és folyók mentén emberek bámulják, aztán mintha már együtt szállnának vele, de mintha már a mi udvarunk fölé is ért volna az a nagy madár, és óriási szárnyainak suhogása, meg a levegőég zúgása közepette magával ragad minket is... Felemelő és magasztos, félelemmel és mégis oly biztonsággal eltöltő érzés fog el, s nem tudnánk megmagyarázni, mi az, ami velünk történik, csupán annyit tudnánk elmondani, hogy mintha éreznénk: eltöltött, minket is betöltött valami csodálatos erő, pünkösd csodája, Istennek Szent Lelke. Aki megígértetett, aki eljött, s aki velünk együtt is, de egyenként és külön-külön is itt van, velünk van mindenkoron.

Ez volt gyermeki lelkünket elragadó átélésünk, ünneplésünk és örömünk. Azóta sok-sok évtized elmúlt, és átélések, ezernyi élmény, emlékek, megtörtént vagy csak megérzett dolgok egymásra rakódott hosszú során túl még mindig nem értünk mindent a pünkösdi történetből. Nem tudjuk, mi az hogy lélek, s azt aztán egyáltalán nem, hogy mi, vagy inkább ki a Szent Lélek? Istent, mint Atyát el tudjuk képzelni, hiszen ő mondta: Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra. Akkor tehát az ember olyan, mint az Isten! Jézusban sem, vagy őbenne hinni sem nehéz, hiszen emberi formában élt a földön; itt volt, velünk volt, s hogy elment? ... Olyan sokan elmentek közülünk, s fel sem vetődik bennünk, hogy megkérdőjeleznénk egykori valóságukat, s az elmondottaikban, a ránk bízottakban való hitünket.

S ha már a Szentháromságról, s benne harmadikként a Szentlélekről beszélünk: - hinni benne? Az mi? Vagy ki? Vagy csak egyszerűen az emberben lakozó lélekben hinni, melynek helyét sem tudnánk meghatározni testünkben?! Szerintem sokkal egyszerűbb kérdésre keresem magam a választ: Egyáltalán kell-e „*hinni*" benne?

Pünkösd ünnepéhez még ma is annyi kedves és kellemes érzés és emlék fűződik: virágba borult és megbolondult természet, a fürge diákot a hegyre kicsaló kacagó napsugár, a Rákóczi-lépcsőn a Művészeti felé szökdécselő kisfiú, Somostető, kirándulások a Kelemen- és Fogarasi-havasokban, aztán néhány legyintés az élettől, búcsúzó nagyapa, titkolózásra és elhallgatásra ítélt múlt, fiók mélyébe bújtatott nemzeti színű kokárda, családi címer, indexre tett könyvek, Duna-csatornánál raboskodó rokonok, aztán egy betelepített és agresszív idegenektől „megvadult ország"... Majd az Intézet kapuját átlépő, hitet kereső, és rövid idő alatt kiábrándult fiatal, tiszta szívvel indult házasság, gyönyörű gyermekek, majd félbetört, zátonyra futott élet. Menekülés... Idegen földön az első karácsony, az első húsvét, az első pünkösd, harminchét évesen az első, az Igét ismét ajakra vevő prédikáció szabadon megvallott félelemmel és keserűséggel: „Oly korban éltem én e földön..."

Svédországban, az első istentiszteletek után a szokásos kávézással egybekötött további együttlét és beszélgetés során rájöttem, hogy protestáns istentiszteleteinkre sok római katolikus hívőnk is eljön. Rájöttem, hogy itt kevés a jelentősége a felekezeti hovatartozásnak, hogy ki református, ki evangélikus, ki unitárius, ki neo-protestáns, netán ki görög-keleti vagy görög-katolikus, netán ki nem-keresztény, vagy hit nélküli, de hitet kereső érdeklődő... Annak sincs jelentősége, hogy ki honnan és mikor érkezett. A legfontosabb mindig az egy nyelvet beszélők együttléte volt, s ez, kegyességi irányzatoktól függetlenül egyaránt boldogsággal, örömmel, erővel, Szent Lélekkel töltött el mindannyiunkat. Olykor hitünkkel, ünnepeinkkel – így pünkösd ünnepével kapcsolatban is – szóba került azok eredete. Most is ezt tesszük, – érdemes most erről is néhány szót ejtenünk:

Lássuk előbb a magyar „pünkösd" szó eredetét. A görög „pentekosztész" szóból ered, melynek jelentése „ötvenedik". És miből adódik az az ötven? Hétszer hét az negyvenkilenc, s ami utána van, az ötven, az egy ünnepnap, melynek kétféle jelentése is van. De menjünk egy még távolabbi múltba.

Az első jelentés a zsidó történelem legnagyobb ünnepével, az Egyiptomból való szabadulás, a *pészáh* ünnepével függ össze. A fáraó ugyanis nem akarta elengedni a rabszolgáiként dolgozó zsidókat, ezért Isten tíz csapást hozott Egyiptomra, melyből az utolsó csapás az elsőszülött gyermekek halála volt. Aki viszont házát, kapuját egy bárány vérével megjelölte, azt a házat a halál angyala elkerülte. Az így cselekvő zsidók gyermekei életben maradtak, az egyiptomiak elsőszülöttei viszont elpusztultak. Megszabadulásuk napját a zsidók az elkerülés ünnepe (hág hápészah) kifejezéssel illették.

A pészah ünnepe – a zsidó húsvét – egyúttal a tavasz beköszöntével, s a jó termés reményében való áldozat bemutatásával is egybeesett. Az áldozat bemutatásával megkezdődött a napok, a hetek számítása is, tudván, hogy hét hét múlva beérik és aratásra kerül az árpa. Úgy számolták a napokat (és heteket), hogy naponta egy-egy kalászt félretettek, s ha hét kalász összegyűlt, kévébe

fonták, s amikor a hét kéve, azaz hétszer hét = 49 kalász összegyűlt, avagy 49 nap elmúlt, a következő (az ötvenedik) napon megtartották az új kenyér ünnepét. Pészáh (azaz a zsidók húsvétja) után a hetedik hét elmúltával (hetek, azaz *sávuot* ünnepén) ettek először új kenyeret. Így függ össze az Egyiptomból való szabadulás, a zsidó húsvét, a pészah (innen a görög *pászka*) ünnepe az ötven nappal (görögül pentekosztész) későbbi ünneppel, amelyből a mi pünkösd szavunk származik.

És itt jön elő a pünkösd (a görög pentekosztész) előzménye, a hetek (héber sávuot) másik jelentése: a törvény, az esküvés, mely egyúttal a Sínai-hegyen történt törvényadásra és esküvésre emlékeztet. Amikor ugyanis Isten Mózesnek átadta a Tízparancsolatot, két eskü hangzott el: Mózes „azután vevé a szövetség könyvét, és elolvasá a nép hallatára; azok pedig mondának: Mindent megteszünk, amit az Úr parancsolt, és engedelmeskedünk!" A másik eskü Isten részéről hangzott el Mózes és népe, a választott nép felé: „És lesztek ti nékem papok birodalma és szent nép. Ezek azok az igék, melyeket el kell mondanod Izráel fiainak!"

Az ókeresztények kezdettől fogva a húsvéthoz kötötten tartották meg az ötvenedik napot. A Krisztus utáni háromszázas években, tehát a IV. század elején már egyre több említés történik az ünnepről. Pünkösd ünnepi napján három fontos esemény történt: a Szentlélek eljövetele, mint Krisztus megváltó tettének gyümölcse és beteljesítője; az Egyház alapítása, valamint az egész világra kiterjedő Missziós munka kezdete. Ezek az események Urunk, Jézus Krisztus ígérete alapján történtek. Ezt tükrözi a katolikus egyház e napra szóló antifónája is:

> „Ma teljessé lett a Pünkösd ünnepe, alleluja; / ma megjelent a Szentlélek az apostoloknak a tűzben,
> és karizmatikus ajándékokat osztott nekik; / elküldte őket az egész világra, hogy hirdessék az igét,
> és tanítsák: Aki hisz, és megkeresztelkedik, üdvözül, alleluja."

A Szentlélek kiáradását, kitöltetését Jóel próféta jövendöli meg könyvében. Előbb egy nagy történelmi tablót fest az országról, melyet a sáskajárás pusztít, majd idegen nép tör rá az országra. Aztán elhangzik a könyörülő Isten szava népe iránt, majd örvendezést és vigadozást hirdet, s végül elhangzik a próféta jövendőmondása Isten lelkének kitöltetéséről:

> „Amit a sáska meghagyott, megette a szöcske, amit a szöcske meghagyott, megette a cserebogár, és amit a cserebogár meghagyott, megette a hernyó. (...) Egy nép jött fel az én földemre... Pusztává tette szőlőmet; összetörte fügefámat, mezítelenre hántotta és széllyelhányta...
>
> Egy nép jött fel az én földemre. Betörnek a városba, futkároznak a kőfalon, felhágnak a házakra, betörnek az ablakokon, mint a tolvaj. (...)
>
> És megzendül az Úrnak szava... De még most is így szól az Úr: Térjetek meg hozzám teljes szívetek szerint; bőjtöléssel is, sírással is, kesergéssel is. És szíveteket szaggassátok meg, ne ruháitokat, úgy térjetek meg az Úrhoz, a ti Istenetekhez; mert könyörülő és irgalmas ő; késedelmes a haragra és nagy kegyelmű, és bánkódik a gonosz miatt. Ki tudja, hátha visszatér és megbánja, és áldást hagy maga után... (...)
>
> Erre buzgó lőn az Úrnak szeretete az ő földje iránt, és kegyelmezett az ő népének. (...) Ne félj te föld! Örülj és vigadozz, mert nagy dolgokat cselekszik az Úr! Ne féljetek! Ti is, Sionnak fiai! örvendezzetek és vígadjatok az Úrban, a ti Istenetekben; mert megadja néktek az esőt igazság szerint... És megtelnek a csűrök gabonával, és bőven öntik a sajtók a mustot és az olajat.
>
> És lészen azután, hogy kiöntöm lelkemet minden testre, és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok; véneitek álmokat álmodnak; ifjaitok pedig látomásokat látnak. Sőt, még a szolgákra és szolgálóleányokra is kiöntöm azokban a napokban az én lelkemet." (Részletek Jóel könyve 1–4. fejezeteiből)

Félmilliónyi, háromnegyedmilliónyi ember indul el minden évben a csíksomlyói búcsúra. Pünkösd szombatján a Kis-Somlyó és a Nagy-Somlyó közötti nyeregben szent fegyelemmel és mindent átjáró, az együtt éneklés, az együtt imádkozás, az együvé tartozás örömmel, boldogsággal, büszkeséggel ékeskedő érzésével vannak együtt. A csíksomlyói búcsú a székelyek középkori eredetű fogadalmi zarándoklata, amely mára már az összmagyarság legjelentősebb keresztény eseménye. Pünkösd vasárnapjának hajnalán, a moldvai csángók a Szenvedő Jézus-kápolnánál gyülekeznek, ahol arccal kelet felé fordulva várják a napfelkeltét. Napvárás közben a Jöjj, Szentlélek Úristen kezdetű éneket éneklik:

> Jöjj, Szentlélek Úristen, / áraszd reánk teljesen /mennyből fényességedet, / mennyből fényességedet!
> Jöjj el, jöjj el, / jöjj el, jöjj el, / jöjj, Szentlélek Úristen!
>
> Jöjj el, árvák gyámola, / jöjj el, szívünk orvosa, / oszd ki égi kincsedet, / oszd ki égi kincsedet!
> Jöjj el, jöjj el, / jöjj el, jöjj el, / jöjj, Szentlélek Úristen!
>
> Jöjj el, lelki vigaszunk, / testi, lelki gyámolunk, / érezzük bőségedet, / érezzük bőségedet!
> Jöjj el, jöjj el, / jöjj el, jöjj el, / jöjj, Szentlélek Úristen!

A Csíki-havasok fölött felbukkanó Napban, a moldvai csángók a Szentlelket vélik felfedezni. Szerintük, aki arra érdemes, más szent dolgokat is láthat. A lujzikalagori Csernik Antal így vall erről:

> „Látnak sok mindent a Napba. A nap mutissa a Szentlelket. Láttom a Szentlelket, láttom a Golgota hedzsit három keresztvel. Láttam, hodzs a Krisztus ment fel a Golgota hedzsén. Emelte a keresztet, esett le. Még kőt fel, még ment a nadzs magos hedzsre. Láttam osztmánd es, hodzs a Napból szakadott lang. S akkor megláttam a Szentlelket, uljan vot mind egy galambecska."

Jóel próféta jövendölése Krisztus mennybemenetele után teljesedett be, úgy, ahogyan azt az Apostolok cselekedeteiről szóló könyvből ismerjük. A Jóel könyvében leírt történelmi tablót - ha sokkal későbbi időkben, de - sokkal igazibb, hús-vér valóságban tapasztalták legfőképpen nagyszüleink, dédszüleink nemzedékei, s az ő közvetlen átéléseik és elbeszélések nyomán mi magunk is, ma élő utódok, emlékezők. Jóelt parafrazálva: Egy nép, több nép jött fel a mi földünkre. Pusztává tették szőlőinket; összetörték fügefáinkat, mezítelenre hántották és széjjelhányták... / Egy nép, sok nép jött fel a mi földünkre. Betörtek városainkba, futkároztak a kőfalakon, felhágtak a házakra, betörtek az ablakokon, mint a tolvajok...

> Kereken száz év telt el azóta, s oly jó volna a prófécia folytatását áthallani mai korunk zajos zsibvásárán, nékünk szólón:
> Térjetek meg hozzám teljes szívetek szerint; bőjtöléssel is, sírással is, kesergéssel is. Térjetek meg az Úrhoz, a ti Istenetekhez; mert könyörülő és irgalmas ő; késedelmes a haragra és nagy kegyelmű, és bánkódik a gonosz miatt. Ki tudja, hátha visszatér és megbánja, és áldást hagy maga után... Mert buzgó az Úrnak szeretete az ő földje iránt, és kegyelmez az ő népének. Ne félj te föld! Örülj és vigadozz, mert nagy dolgokat cselekszik az Úr! Ne féljetek! Ti is, örvendezzetek és vígadjatok az Úrban, a ti Istenetekben; mert megad néktek mindent igazság szerint...
> Mert kiöntöm lelkemet minden testre, és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok; véneitek álmokat álmodnak; ifjaitok pedig látomásokat látnak.

Igen, nekünk is vannak véneink, akik oly sok mindent láttak és megértek, s vénekként talán majd mi is megláthatjuk a Napból kiszakadott lángban a Szentlelket, „mely uljan volt, mint egy galambecska".

Azt kérdeztem, hogy kell-e hinni az egykor pünkösdkor az apostolokra kiáradó Szent Lélekben? Válaszom egyszerű: a Szent Lélekben nem hinni kell, hanem nap mit nap megérezni és átélni ezernyi formában megnyilvánuló jelenlétét. Úgy, amint Istennek hálát adva sokatokkal átélhettem, átélhettük a sokszor záporozó esőben, majd felragyogó napban, sokszázezer földinkkel, sorstársunkkal, a hazalátogató és hazajött, a nagyvilágba szétszóródottakkal együtt, s énekbe foglalt imádságban tettük, és tesszük lélekben most is:

> Ó én édes jó Istenem, / oltalmazóm, segedelmem, /
> vándorlásban reménységem, / ínségemben lágy kenyerem.
>
> Vándorfecske sebes szárnyát, / vándorlegény vándorbotját,
> vándor székely reménységét, Jézus áldd meg Erdély földjét.
>
> Vándorfecske hazatalál, / édesanyja fészkére száll.
> Hazajöttünk, megáldott a / Csíksomlyói Szűz Mária.

Kérjük hittel és esdő szívvel 2020 Pünkösd ünnepében: Békés, kegyelemteljes Pünkösd szent ünnepén áldjon meg mindannyiunkat kegyelmes Istenünk, vezérlő Krisztusunk, s a bennünk lakozó, s utunkban minket tovább kísérő Szent Lélek. Ámen

(Molnár-Veress Pál, 2020. május 30.)

Csíksomlyó – metszet – 1856

Lelki morzsák - 7

Pünkösd Ünnepe

„Mindnyájan megteltek Szentlélekkel, és különféle nyelveken kezdtek beszélni; úgy, ahogyan a Lélek adta nekik, hogy szóljanak." (Apostolok Cselekedetei 2,3)

Pünkösd sokak számára az Egyház homályos és érthetetlen ünnepe. Karácsony, nagypéntek vagy húsvét eseménye közelebb áll a legtöbb emberhez, de a pünkösdről szóló tudósítás megfoghatatlannak tűnik és sokszor a hívő emberek is nehezen tudnak mit kezdeni ezzel a mondattal: „... hiszek Szentlélekben".

Ma a keresztény világ, ezt az értelem számára felfoghatatlan különös csodát ünnepli. Mégpedig azt, hogy a pünkösdi lélek kiáradásából kibontakozott és jelen van Krisztus anyaszentegyháza, Isten népének földön vándorló serege. Ez a megtapasztalható történelmi valóság önmaga is igazolja a szentlélek kitöltetésének megtörténtét, melynek titka és magyarázata ebben az egyszerű megállapításban szólal meg: Mindnyájan megteltek Szentlélekkel, és különféle nyelveken kezdtek beszélni.

A lélek nyelvének csodás erejét igazolja az egyház története. Míg a test nyelve megannyiszor hiábavalóságokon koptatja az erejét és hosszúra nyúló fecsegésre használja a hangját, addig a lélek nyelve a lélek látásait és a szív érzéseit tárja föl. Akik megteltek a lélekkel más nyelven beszéltek, mint a világ szerint gondolkodók. Nem tetszetős okoskodást, nem színes szavak özönét, nem nyájaskodóan hímes mondatokat szólt a nyelvük, hanem örökkévaló igazságokat, a megtartó hitet, az erősítő vigasztalást és a boldogító reménységet szólták.

Pünkösd az Egyház születésének ünnepe nem egy befejezett ünnep. A 2000 évvel ezelőtti történet ma is folytatódik, hiszen nemzedékről-nemzedékre újra született és születik a Krisztusban hívők közössége. Azok, akik akkor tanúi és átélői voltak az első Pünkösd csodálatos eseményének, réges-régen befejezték már földi vándorlásukat. Ugyanakkor az Egyház ma is él, mert a Szentlélek újra és újra megszólít és hitet ébreszt emberi szívekben, megváltoztatva és megújítva életeket. A hitet mindig a Szentlélek ébresztette és ébreszti ma is, akár nagy tömegeket, akár egy-egy embert érve el. Az első Pünkösd csodája egy egyedi és megismételhetetlen esemény, de az a folyamat, ami akkor és ott több ezer emberben végbement, milliószor lejátszódott már a történelem során.

Pünkösd azzal a kérdéssel szembesít minket, hogy vajon bennünk és velünk megtörtént-e már a Szentlélek megújító, megelevenítő munkája? Jézus befejezve földi szolgálatát, felemeltetése előtt az ígérte tanítványainak, hogy nem hagyja őket egyedül, nem maradnak magukra, hanem eljön a Szentlélek, aki nem engedi elfeledni az Ő szavait. Ma is erre a Lélekre van szükségünk. Ha nagy rajtunk a teher és nehéz a kereszt, csak annál buzgóbban imádkozzunk Istenhez: Szabadíts meg engem ellenségeimtől, Uram, én hozzád menekülök!

A pünkösd szent ünnepe ébressze fel mindnyájunkban a hívő bizonyosság erejét, hogy az Isten közel van azokhoz, akik benne bíznak, és őt segítségül hívják. A Szentlélek nemcsak a bízó hitnek, hanem a megszentelésnek és a megtisztulásnak is lelke. A zsoltáríró a nyomorúság idején magába szállva elismerte, hogy azért került bajba, mert helytelen útra tévedt. Mint a gyermek, aki elkalandozott a szülői háztól és visszasírja magát, úgy fohászkodik a zsoltáríró: Mutasd meg nékem az utat, amelyen járjak, mert hozzád emelem lelkemet! Taníts meg engem a te akaratodat teljesítenem, mert te vagy Istenem, a te jó lelked vezéreljen engem az egyenes földön!

A tanítványokat egyszerű emberekből az Isten pünkösdi lelke változtatta apostolokká. Elhagyták a régi utakat és új ösvényre tértek. Pünkösd minket is magunkba szállásra, megtisztulásra és megszentelődésre kötelez. Nekünk is el kell ma mondanunk: Mutasd meg nekem az utat Uram, amelyen járjak, mert hozzád emelem az én lelkemet! Ha pedig Istenhez emelkedett a lelkünk, nem jöhet onnét vissza a régi bűnökkel és a régi gyengeségekkel, hanem csakis megújult hittel, élő reménnyel és cselekvő szeretettel. Ezt adja meg kegyelméből nekünk az Örökkévaló!

Imádkozzunk!

Mindenható, örök Isten! Áldunk téged, hogy elküldted Szentlelkedet ígéreted szerint, és megteremtetted a hívők közösségét, amely Jézus Krisztust vallja Urának és Üdvözítőjének. Áraszd ki Szentlelkedet reánk is, hogy élő hittel valljuk Jézus Krisztust Urunknak, és bizalommal ragaszkodjunk hozzá életünkben és halálunkban. Vezesd egyházadat az igazság lelkével, hogy tisztán felismerje és bátran hirdesse evangéliumod igazságát. Téríts meg bűneinkből, igazítsd helyre tévedéseinket, és egyesíts minket az egy igaz hitben és a testvéri szeretetben. Ajándékozd meg a bölcsesség lelkével mindazokat, akik felelősséget hordoznak népünk és az emberiség sorsáért. A békesség lelkét add nekünk, hogy a béke eszközei legyünk: tudjunk érte becsületesen dolgozni és áldozatot vállalni. A Te lelked vigasztalását és erejét add mindazoknak, akik az élet gondjaival, a betegség terhével, az egyedüllét reménytelenségével, a gyász fájdalmával és a halál félelmével küzdenek. Szentelj meg minket Szentlelkeddel, hogy szívünk, szánk és életünk a Te végtelen szeretetedet magasztalja az Úr Jézus Krisztusért. Ámen

(Dr. Pőcze István, 2020. június 1.)

MEDGIVANDE

till avgiftshjälp
till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige
(Egyházi járulékról szóló BELEEGYEZÉS a Svédországi
Magyar Protestáns Egyházi Közösség javára)

Härmed ger jag mitt medgivande till avgiftshjälp till Ungerska Protestantiska Samfundet i Sverige att genom Skatteverket från och med nästa år och tillsvidare dra av 1 % kyrkoavgift beräknad på min kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomst.
(Ezennel beleegyezésemet adom a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösségnek, hogy a kommunális adóköteles jövedelmemre számított 1% -os egyházi járulékot a jövő évtől kezdődően és a továbbiakban az Adóhivatal útján vonja le.)

Namn: _____
(Név)
Personnummer: _____ - _____
(Személyi szám)
Adress: _____
(Cím) Gata (Utca) / nr (Házszám)

Postadress: _____ _____
(Postai cím) Postnr (Irányítószám) Ort (Város)

_____ _____
Datum (Dátum) Underskrift (Aláírás)

Skicka medgivandet till (A beleegyezést az alábbi címre kell elküldeni):
Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136
För att gälla kommande inkomstår måste medgivandet vara insänt **senast 31-e oktober året innan.**
(Ahhoz, hogy a következő évtől érvényes legyen, a beleegyezést **legkésőbb folyó év október 31-ig** kell beküldeni.)

Medgivandet är giltigt till det återkallas. Blankett för återkallelse
begärs från och sändes in till Pastorsexpeditionen:
A beleegyezés visszavonásig érvényes. Visszavonási nyomtatványt
a Lelkészi Hivataltól lehet kérni és oda visszaküldeni:
Ungerska Protestantiska Samfundets Pastorsexpedition, 523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136.

Information om statligt stöd i form av avgiftshjälp från Skatteverket, 1% avgift till trossamfund

Kyrkolagen föreskriver skyldighet för medlemmar i Svenska Kyrkan att betala församlingsavgift. Avgiften dras tillsammans med kommunalskatten av utbetalaren av lön, pension eller annan ersättning.

Den som är medlem i ett annat trossamfund kan betala församlingsavgift till detta trossamfund, vilka bestämmer avgiftens storlek och inbetalningssätt. Skatteverket kan hjälpa till med att ta in avgift. Denna kallas för avgiftshjälp.

Rätten till avgiftshjälp ansöks hos regeringen och fattas av regeringen. Hjälpen får endast lämnas till ett registrerat trossamfund som är stabilt, har egen livskraft och bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället villar på. Fr.o.m. år 2000 upphörde ungerska prästens anställning hos Svenska Kyrkan och i denna rådlösa situationen beslutade den dåvarande ungerska rikskyrkorådet att kyrkoavgiftens storlek och inbetalningssätt blir helt och hållet frivilligt. I denna femton års period bevisades att det var fel att basera samfundets ekonomi på en inte förutseddbar inkomst.

Ungerska Protestantiska Samfundet har ett datoriserat medlemsregister som omfattar ca. 5500 medlemmar, men bara en mindre del av dessa betalar kyrkoavgift direkt till samfundet. Det är många som fortfarande betalar avgiften till Svenska Kyrkan, eller till ett annat trossamfund, men flertalet betalar samtidigt avgift även till Ungerska Protestantiska Samfundet. Men det är många som inte betalar någon kyrkoavgift alls.

Lagen i Sverige säger också att man inte behöver vara medlem i något trossamfund utan man kan stå utanför.

Den som har bestämt sig för medlemskap i vårt samfund och vill delta i vår gemenskap samt använda tjänsterna har också skyldighet att även ekonomiskt bidra till samfundets verksamhet.

Enligt § 10 i våra stadgar kan alla boende i Sverige vara medlem i vårt samfund om ”vederbörande efter sina förutsättningar deltar i samfundets aktiviteter och bidrar ekonomiskt till samfundets försörjning samt att den lämnar ett skriftligt medgivande om detta med namnunderskrift”.

På grund av ovannämnda har vi i likhet med andra trossamfund ansökt om stöd i form av avgiftshjälp. Regeringens beslut 2012-06-14: Regeringen bifaller ansökan.

När börjar avdraget av avgift till trossamfundet att göras?

”Medgivande till avgiftshjälp” skall sändas in till pastorsexpeditionen som lämnar vidare till rikskassören senast den 31 oktober. Rikskassören meddelar till Skatteverket en datoriserad förteckning över de medlemmar som har lämnat medgivande till avgiftshjälp. Skatteverket höjer sedan uppgiften om vilket skatteavdrag medlemmens arbetsgivaren skall göra kommande år med 1%.

Hur påverkas medlemmarna?

För den enskilde medlemmen fungerar avgiftshjälpen på så sätt att storleken på det skatteavdrag som arbetsgivaren gör varje månad ökas med avgiften till trossamfundet. Detta registreras automatiskt hos Skatteverket i och med att trossamfundet skickar in sin datoriserad förteckning innan det aktuella inkomståret när avgiftshjälpen skall träda i kraft. Arbetsgivaren hämtar sedan uppgift om rätt skattetabell från Skatteverket där avgiften till trossamfundet är inräknad. Viktigt! Det är förhållandena den 1 november året innan det aktuella inkomståret som avgör om avgift till trossamfund skall betalas. Även om ett medgivande återkallas under året är personen fortfarande avgiftsskyldig för hela året.

Avgiften beräknas på den till kommunal inkomstskatt beskattningsbara förvärvsinkomsten (inkomsten minskad med avdrag t.ex. avdrag för resor till och från arbetet, pensionsparavdrag, grundavdrag).

När upphör avgiften till trossamfundet att dras?

Ett lämnat medgivande om avgiftshjälp är giltigt till dess att återkallelse görs. Om man bestämmer sig för att återkalla detta ska en blanket för återkallelse begäras från pastorsexpeditionen som ska skrivas under med namn och personnummer. Återkallelsen bör ske skriftligt och skickas vidare till rikskassören. Återkallelsen gäller från och med nästa års ingång om återkallelsen görs senast den 1 november året före det kalenderår som avses. Återkallelsen påverkar inte själva medlemskapet.

Avgiftshjälpen avslutas också när någon har bestämt sig för att träda ut ur samfundet, och får en skriftlig bekräftelse för detta.

Den som har återkallat sitt medgivande till avgiftshjälp eller träder ut ur samfundet före den 1 november kommer inte att betala kyrkoavgift fr o m det följande kalenderåret.

Tájékoztatás az 1%-os egyházi járulék bevételezéséhez nyújtott állami segítségről

A törvény előírja a Svéd Egyház tagjainak kötelezettségét, hogy gyülekezeti járulékot fizessenek. A járulékot a kommunális adóval együtt a fizetést, nyugdíjat vagy más jövedelmet folyósító intézmény vonja le.

Más egyházak tagjai járulékukat az illető (más) egyházhoz fizetik, mely maga állapítja meg a járulék mértékét és a befizetés módját. Az Adóhivatal segítséget nyújthat a járulék bevételezéséhez. Ezt nevezik járulékbevételezési segélynek .

A járulékbevételezési segélyre jogosultságról a kormány dönt. Ezt a jogosultságot csak olyan bejegyzett egyházi közösség kaphatja, mely stabil, saját életerővel bír, és hozzájárul a társadalom pillérét jelentő alapvető értékek fenntartásához és erősítéséhez. 2000-től a Svéd Egyház nem alkalmaz magyar lelkészt. Tanácstalanságában az akkori egyházvezetés úgy döntött, hogy az egyházi járulék mértékét és befizetési módját teljes egészében önkéntességi alapra helyezi. Tizenöt évnyi időszak tapasztalata bebizonyította, hogy téves volt az egyház anyagi gazdálkodását egy megjövendölhetetlen bevételre alapozni.

A Magyar Protestáns Egyházi Közösség számítógépes tagjegyzéke mintegy 5500 tagot tart nyilván, de ezeknek csak egy kisebb része fizet közvetlenül a mi egyházunknak járulékot. Sokan vannak, akik járulékukat továbbra is a Svéd Egyházhoz vagy más egyházhoz/felekezethez fizetik, némelyek egyúttal a Magyar Protestáns Közösséget is támogatván. De sokan vannak, akik sehová, semmiféle egyházi járulékot nem fizetnek.

Svédországban a törvény kimondja azt is, hogy nem szükséges valamely egyházhoz tartozni, hanem lehet kívülállónak is maradni.

Aki viszont elszánta magát hogy egyháztagunk legyen és részt kíván venni közösségünkben s annak szolgáltatásaival is élni kíván, annak kötelessége az egyház tevékenységéhez anyagilag is hozzájárulni.

Alapszabályzatunk szerint: 10.§. Az Egyházi Közösség tagja lehet minden svéd-országi lakos, „ha lehetőségei szerint részt vállal az Egyházi Közösség tevékenységében; ha rendszeres anyagi hozzájárulás formájában részt vállal a közös teherviselésből; ha mindezt nyilatkozat aláírásával is kifejezi.”

A fentiek alapján, más egyházakhoz hasonlóan mi is kérvényeztük ezt az állami segítséget, melyet a 2012-06-14-i kormányhatározat értelmében jóváhagyták.

Mikor kezdődik az egyházfenntartási járulék levonása?

Az „Egyházi járulékról szóló beleegyezést” legkésőbb október 31-ig a lelkészi hivatalhoz kell beküldeni, mely azt a főpénztároshoz továbbítja. A főpénztáros számítógépes jegyzéket küld az Adóhivatalnak azon tagokról, akik a járulék ily módon történő bevételezésébe beleegyeztek. Ezután az Adóhivatal 1%-kal megemelt mértékű adólevonásra utasítja a munkaadót a következő évben.

Miként befolyásolja ez a tagokat?

Az egyéni tag számára ez úgy működik, hogy a munkaadó által havonta levonandó adórész nagysága megemelődik az egyházi járulék mértékével. Azzal együtt, hogy az egyház beküldi a következő adóévre vonatkozó „beleegyezők listáját”, az Adóhivatalnál ezt automatikusan bejegyzik. A munkaadó megszerzi az Adóhivataltól az illető munkavállalóra alkalmazandó helyes adótáblázatot, amelyben már benne foglaltatik az egyházi járulék is. Fontos tudni: Azt, hogy egy adott évben sor kerül-e egyházi járulék fizetésére, azt az előző év november 1-én fennállt állapot dönti el. Ha ezt követően, év közben vonná is vissza valaki beleegyezését, az a következő évben még adóköteles marad.

A járulék a megadózandó keresetből kalkulált kommunális bevételi adóra számítódik (a kereset, csökkentve a levonásokkal, pl. levonás a munkahelyre oda-vissza tett utazásokra, nyugdíjtakarék utáni levonás, alapvető levonás stb).

Mikor szűnik meg az egyházi járulék?

Egy leadott beleegyezés addig érvényes, amíg visszavonásra nem kerül. Ha valaki a visszavonás mellet dönt, erre vonatkozó nyomtatványt kell kérnie a Lelkészi Hivataltól, amit névvel és személyi számával kitölt és aláír. A visszavonásnak írásban kell történnie, melyről a főpénztáros értesítést kap. A visszavonás a következő év elejétől lép érvénybe, ha a visszavonás legkésőbb a vonatkozó naptári év előtti november 1-ig megtörtént. A visszavonás maga nem érinti az egyháztagságot.

A járulék ily módon történő bevételezése akkor is megszűnik, amikor valaki kilép magából az egyházból és erről írásbeli megerősítést kap.

Az, aki egy adott év november 1-e előtt visszavonta beleegyezését, hogy egyházi járulékát így bevételezzék, vagy kilépett az egyházból, a következő naptári évtől nem fizet egyházi járulékot.

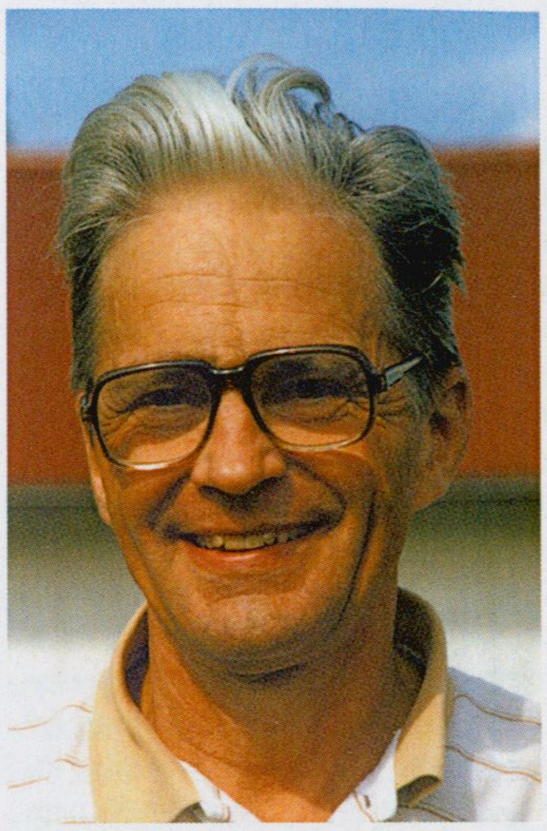

Dr. Ványky Farkas
1931–2020

„Kisváros, ódon és derűs, / nem csillog mint Bécs, Prága, Varsó, / de vén házak közt tiszta, hűs / csermelyekben csobban / a magyar szó" – írja Jánosházy György Székelyudvarhelyről, a legendákkal övezett székely anyavárosról, mely az Erdélyi-medence délkeleti szegletén, a Székelyföld kellős közepén, a Nagy-Küküllő felső folyása mentén fekszik, ahol a vulkanikus Hargita délnyugati fennsíkja találkozik a Küküllőmenti-dombvidék alacsonyabb dombsorával. Itt született tizenegy évvel Trianon után, 1931. július 3-án Ványky Farkas, négy testvér közül másodikként. Az ő nemzedéke volt az első, mely „beleszületett" a kisebbségi sorsba, anélkül, hogy azt érzékelni tudta volna, lévén szülővárosának legutolsó lakója is színmagyar! Mert olyan volt a város szelleme is, hogy a messze többséget adó reformátusok mellett az arra vetődött római katolikus vagy a csak egy az Istent hívő unitárius is büszkén érezhette magát vastagnyakú kálvinistának, úgy, mint színmagyarnak Ványky Farkas legjobb gyermekkori barátja és padtársa, a cigány Halász Laji! Mert ezt az igaz emberséget és kölcsönös tiszteletet, belülről fakadó szeretetet élték mindennapjaikban az ott lakó emnberek, és vitték magukkal talizmánként a nagyvilágba is az onnan elszármazottak. Ezért mondhatta és vallhatta Ványky Farkas tiszta szívvel, hálás lélekkel, hogy vidám és boldog gyermekkora volt! Ugyanezt a szellemet oltotta beléjük a cserkészet is, mely hívő és magyar nemzedékek sorát nevelte. Udvarhelyi iskolájának a későbbi években is hűséges támogatója maradt. Mert sokminden megváltozott körülötte, de a hűség maradt. A második háború végén Erdély magyar lakosságának egy része újból menekül, mert a bitorló visszatért, s az álom helyett a rútság valóság lett újra. Nyugatabbra menni nincs miért. Fordulás vissza, s az otthagyott helyett a kifosztott, üres házat találják. Van, aki az újrakezdést bírja, és van aki nem. A szülők elválnak. A kitűnő eredménnyel érettségiző diákot származása és szülei vagyoni helyzete miatt 1950-ben nem veszik fel az orvosi egyetemre. S miután egy évig egy vasipari szakiskolában nevelőként lerója a rászabott időt, felvételt nyer a marosvásárhelyi orvosi és gyógyszerészeti egyetemre. Bár tanulmányi eredményei kitűnőek, nem kap ösztöndíjat; – végig éhezi a 6 évet; – az apjától kapott támogatás csak a nyomorúságos albérletre futja, kosztra nem. Mivel érdemdiplomával végez, orvosi körzetet választhat: Kányádra kerül, ahol a körzethez 12 falu tartozik. A körzetben nincs villany, sem vezetékes víz. Busz hetente kétszer jár be Udvarhelyre – 14 km. Máskor csak gyalog, lóháton, szekéren lehet közlekedni. Öt éven át nagy lelkesedéssel és adakozásból építette a falu közösségével a korszerű beteggondozót. Versenyvizsgával Marosvásárhelyre került, ahol 1963–1969 között ortopéd szakorvosként dolgozott. Nem lett párttag, nem engedett a rábeszélésnek, közben a szekuritáté zaklatja, berendeli, be akarja szervezni, nem áll kötélnek, egy idő után abbahagyják. 1969-ben családjával együtt kitelepedési kérvényt nyújtottak be Magyarországra, amit a magyar hatóságok elutasítottak, s döntésüket nyílt levélben hozták tudomásukra. Mivel kitudódott szándékuk, a román hatóságok szemében Ványky Farkas ellenséggé vált. Immár nem is tagadta: célja Svédországba, a Karolinska Intézetbe jutni. Hosszas utánajárás után, baráti meghívásra, véletlen szerencse folytán útlevelet kapott, 3 hónapra szólót, s zsebében tíz dollárral útnak indult. Stockholmba érkezve aztán megvalósíthatta régi álmát, hogy daganatkutatással foglalkozzék, ezen belül is a daganatok elleni sejtes immunitással. 1969-től a Karolinska Intézet Tumorbiológiai osztályán dolgozott, ahol 1978-ban docensi fokozatot nyert el. 1969-től 1997-ig, összesen 28 éven át mint kutató dolgozott e világhírű intézetben. Svédországba érkezésétől kezdve bekapcsolódott a svédországi magyar protestáns gyülekezetek munkájába: két évtizeden át annak főgondnoka is volt. Mindvégig támogatója volt a stockholmi magyar életnek is. Felkérésre évekig a SMOSZ Etikai Bizottságának összehívója volt. Minden magyar ügyet felkarolt. Feleségével, Anikóval együtt számtalan erdélyi és magyarországi előadót hívott meg és látott vendégül otthonában. Segítette, munkához juttatta erdélyi menekültek egész sorát. A rendszerváltoztatás után kórházi segélyszállítmányok szervezésében és megvalósításában tevékenykedett. Feleségével és gyermekeivel: Eszterrel, Farkassal és Péterrel a svédországi magyar cserkészmozgalom hűséges munkatársa, kirándulások és csónaktúrák szervezője volt. Feleségével együtt megalapítója, szervezője, alapembere volt a Stockholmi Ökumenikus Önképzőkör nyári táborainak. Tagja és támogatója volt a Magyar Ház Közösségnek, a Katolikus Körnek, az azóta megszűnt Tömörülésnek és az Erdélyi Könyv Egyletnek, az EKE-nek. Ove Berglund svéd költő és műfordító számára nyersfordításokat készített Kányádi, Radnóti és Weöres Sándor verseiből. Szerette és ismerte Erdély tájegységeit, vidékeit, magyar népművészetét, a népzenéjét, népi táncait, és együtt az egész magyar irodalmat. Amikor gyermekei még kicsik voltak, nem ért rá velük úgy foglalkozni, mint a svédek szoktak gyermekeikkel, de hétvégeken, s főként a nyarakon aztán igen! Mondta is, hogy az unokáknál aztán bőségesen bepótolta és még bepótolja a „mulasztást". Nyugdíjas éveit nagyon élvezte, gyakran mondta: „Milyen jó dolgunk van!" Unokái mindig emlékezni fognak arra, hogy az énekesmadarak a nagytata kezére szálltak csipegetni. Szerette az állatokat, s kiváltképpen a szépséges virágokat, melyekkel háza tele volt, s melyeket barátai oly gyakran megcsodáltak. Mindenkinek segített. Betegei hálával gondolnak majd arra a segítő-gyógyító kézre, mely számukra gyógyírt jelentett. Különösképpen szívén viselte a rászoruló, árva gyermekeket, s ismerőseit és barátait is arra kérte, hogy támogassák a Lencse Tibor Baráti Társaság rászorulóit, a Pg: 680902-4 számlaszámon. Dr. Ványky Farkas ortopéd szakorvos és daganatkutató 2020. február 7-én, Stockholmban tért vissza Teremtő Urához. Emlékét nagy tisztelettel és szeretettel őrizzük, s kérjük Istent, adjon neki örök békességet!
(Összeállította: Szentkirályi Csaga)

Tángagárde – Cserkésztábor1974. Középen fent Ványky Farkas, lent a gyermekek gyűrűjében Koltai Rezső

Samu-Szűcs Hajnal
1953–2019

Szűcs Hajnal 1953. november 19-én született Marosvásárhelyen, Dr. Szűcs Kálmán és neje, Ilona elsőszülött gyermekeként. Húga, Tünde hét évre rá, 1960-ban született. Orvosi körökben Szűcs Kálmán elmegyógyász neve nemcsak ismert, de nagyrabecsült is volt, hiszen ő még a patinás Nagyenyedi Református Kollégium diákjaként nagytudású tanárok örökségét hordozta magában. Ezt a szellemet oltotta bele gyermekeibe, és mindazokba is, akik életük során kapcsolatba kerültek vele. Szűcs Hajnal szülővárosában végezte a gimnáziumot, majd 1973-1978 között az Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem fogorvosi szakát. A városban pezsgő kulturális élet is folyt, melynek sokszínűségét a századelőn a Bernádi György polgármestersége idején épített toronyórás Városháza és a mellette szépségével hivalkodó Kultúrpalota fémjelezte. A nyári szünidőben vásárhelyiek ezrei húzódtak fel a Maros-kanyar völgyeibe, a Görgényi- és Kelemen-havasok gerinceire és tisztásaira, feltöltekezni, és kikapcsolódni, Az egyetem utolsó évében, 1977-ben Szűcs Hajni férjhez ment az ugyancsak Marosvásárhelyen született, és a neves Bolyai gimnáziumban végzett Samu Lászlóhoz, akivel akkori szokás szerint kölcsönösen felvették egymás családnevét. Samu-Szűcs Hajnal, miután fogorvosi oklevelét 1978-ban kézhez kapta, Sepsiszentgyörgyön kezdte el szakmai pályafutását. Időnként a viszonylag távol eső, de szolgálati területéhez tartozó Bodzaforduló hegyvidéki településre is kijárt hivatását gyakorolni. 1980-ban megszületett lányuk, Orsolya, s az így kiegészült kis család számára biztosnak látszó jövő mutatkozott. A nyolcvanas évek közepén aztán, az országra, ezen belül különösen is a Székelyföldre a teljes ellehetetlenülés, a kilátástalanság, de főként a meghurcoltatások következtek, ezért 1987-ben elhagyták szülőföldjüket, és 1988-ban Svédországba érkeztek. Egy egész évet voltak menekülttáborban, Kristianstadban, Tranåsban és Tanum Strandon. Hajnal már a táborból járt nyelvi felkészítőre, s miután letette a legmagasabb fokú nyelvvizsgát, elkezdhette újra járni az egyetemet – 3 éven át mindennapi ingázással Boråsból Göteborgba. A hazai változások következtében szülei és húga is családegyesítés címén Svédországba kerültek, ahol rövid idő alatt feltalálták magukat nemcsak a svéd társadalomban, hanem az itteni magyar emigráns közösségben is. Katolikus volta mellett Szűcs Kálmán a nagyenyedi kollégiumból hozott tudásával és szellemével értékes tagja volt a protestáns gyülekezetnek, sőt, istentiszteleteit harmónium-kísérettel is gazdagította, kívülről fújva a legszebb református zsoltárokat is. Nagy vesztesége volt nemcsak a családnak, de az itteni magyarságnak is mind Szűcs Ilona, s nem sok évre rá Szűcs Kálmán idejekorán történt távozása a földi életből. Hajni 1993-tól állami fogászaton dolgozott, majd magánrendelőben folytatta hivatását. Közben leánya is férjhez ment, Angliába, s az ott született két unoka, Theodor és Sebastián mosolya bearanyozta a nagyszülők életét. Amellett, hogy férjét, Lászlót alattomos kór támadta meg, Hajni minden tőle telhetőt megtett, hogy mindkettőjük számára egy boldog és megérdemelt nyugodt időskort érjenek meg. 2018. október 21-én viszont váratlanul beütött a szerencsétlenség: Hajni otthon történt zuhanásos balesete folytán kómába esett, s egy évnél is több idő után, a tudatos lét határára időnként éppen csak hogy visszatérve, 14 hónap után, 2019. december 29-én csendesen elhunyt. Temetésén, 2020. január 21-én, családtagjai, ismerősei, tisztelői sokaságában nagy kegyelettel kísértük utolsó földi útjára, a St. Sigfrids temetőben, és adtuk át őt az örökkévaló mennyei Atya kegyelmes kezébe. Isten nyugosztalja, s kérjük, irgalmával vezessen minket is egy majdan vele is való boldog találkozásra. Isten velünk, viszontlátásra!

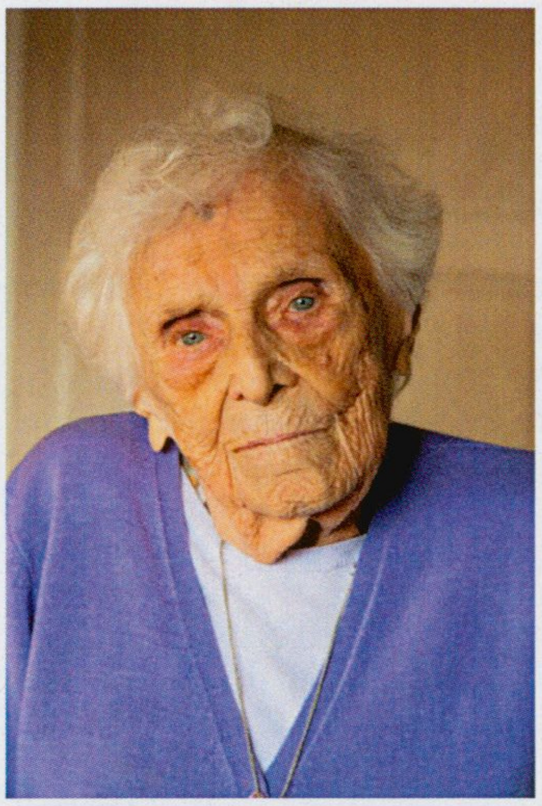

Török (szül. Török) Irén
1920–2020

Török Józsefné dr. Török Irén három és fél hónappal a Trianoni diktátum aláírása előtt, 1920. február 20-án született Szatmárnémetiben. Ez a történelmi tény végigkísérte, és mindenben meghatározta Irén és családja életét. Édesapját, dr. Török József táblabírót eskütételre kötelezte volna a román államhatalom, de mert lelkiismerete ezt nem engedte, így az egyetlen járható út a Magyarországra való kivándorlás volt. Mivel még számtalan hivatali kötelezettsége, elintéznivalója volt, a kiköltözés lebonyolítása Török József feleségére, Török (született Bakcsy) Irénre hárult, ki akkor még karján ringatta kisded gyermekét, Török Irént. A házuk minden bútorát és berendezését három vasúti vagonba rakták, melynek egyikében a kis hathónapos csecsemő és édesanyja kapott helyet. A furcsa véletlenek miatt csupán ez az egyetlen vagon érkezett túl a határon, s ezt a rákoskeresztúri vasútállomásra vontatták be. Ez a vagon szolgált lakhelyül a kis családnak. Amikor az édesapa is megérkezett, készpénzhez próbált jutni, hogy legalább a csecsemőnek tudjon tejet venni. Amikor egy nagybácsi megtudta a nyomorúságos helyzetet, befogadta a családot a Rákoskerten levő házába. Talán innen származott Irén állatszeretete, mely végigkísérte egész életén. A nagybácsi házigazdáék bernáthegyi kutyája volt ugyanis az, amely őrizte a babakocsiban fekvő kisgyermeket, senkit sem engedve a közelébe. Járni is úgy tanult meg Irén, hogy a kutya szőrébe kapaszkodva egyensúlyozott. Közbevetésként érdemes megemlíteni, hogy Török József anyósa éppen ellenkezőleg gondolkozott a nehéz helyzetben. Dr. Bakcsy Domokosné Korbuly Irén, mint a szatmárnémeti református felsőbb leányiskola igazgatója felelősséget érzett a megmaradó magyar családok gyermekeinek magyarra tanítása iránt. Ő maradt. 1941-ben nyugdíjazása után költözött át Magyarországra, Budapestre, legfiatalabb lányához. Felfoghatatlan, mennyi családi tragédiát okozott a nagyhatalmak trianoni döntése, Magyarország szétszabdalása! Egy idő elteltével Irén édesapjának sikerült egy bírói álláshoz jutnia Gyöngyösön. A kis család odaköltözött. Irén örvendezett a kishúga Katalin (később a tankönyvíró dr. Horváth Gedeonné) érkezésének. Irén elemi iskoláit itt végezte, majd a gimnáziumot, nem lévén leánygimnázium a városban, a katolikus fiúgimnázium levelező tanulójaként kezdte. Három év elteltével édesapja megtudván, hogy az egyik tanár csúfolja a lányát református hitéért, átiratta a debreceni Dóczy leánygimnáziumba az utolsó évre. A család következő tragédiája hónapokkal később következett be. Irén édesapja, Török József táblabíró hirtelen elhunyt. Irén, az érettségi vizsga letétele (1938) után, hazautazott és elhelyezkedett a város gyógyszertárában ezzel biztosítva valamelyest az édesanyja és kishúga ellátását. Leányát az édesapa Németországban, és méghozzá vegyésznek akarta kitaníttatni. Ez a terv viszont meghiúsult. A vegyészethez legközelebb a gyógyszerészet volt. Irén ezért beiratkozott a budapesti Pázmány Péter tudományegyetem gyógyszerészeti szakára. A Sarolta kollégiumban lakott több más országbeli lánnyal együtt. Itt tanult meg valamelyest fehérorosz (bjelorusz) nyelven. Az anyagi alapot tanulmányaihoz gyógyszertári munkával biztosította. 1942-ben kapott diplomát. Néhány év elteltével a Klauzál-téri gyógyszertár felelős vezetője lett. A gyógyszertár tulajdonosa apjának csupán névrokona, az ugyancsak Török József volt. Ennek a Török Józsefnek az élete is kacskaringós volt, 1894-ben született a Tisza-menti Ókécskén. Középiskoláját Kecskeméten végezte. Ezután kereskedelmi főiskola következett. A megszerzett diploma hasznosítását viszont a proletárdiktatúra megakadályozta. Hadkötelesként behívták frontszolgálatra az első világháborúban, ő azonban tífuszos megbetegedése miatt kórházba került. A első világháború után jogi tanulmányokat végzett. Minden vizsgáját letéve megszerezte az abszolutóriumot, viszont a doktori diplomát már nem kaphatta meg; kiosztását ezúttal a második világháború kitörése akadályozta meg. Ké-

sőbb harmadszor is belekezdett tanulmányaiba, ezúttal a gyógyszerészi szakot választotta. Mivel patikájának vezetésére a diploma megszerzéséig nem volt joga, ezért kellett Irént alkalmaznia. Kettejük kapcsolata a nagy korkülönbség ellenére házassággal teljesedett be. Irén ekkor 26 éves volt, József pedig 52 éves. 33 évig, József haláláig éltek egyességben. Két lányuk született: Irén 1947-ben, Erzsébet pedig 1948-ban látta meg a napvilágot. József elve az volt, hogy mivel idejük jelentős részét a patikában töltik, ennek berendezése is szép legyen. Visszatérve a háborús időkre, a patika a zsidó gettó közvetlen közelében volt. Amikor már orvos sem mehetett be a gettóba, a bentlevők üzenetet küldtek a patikába szimptómájukat leírva. Török József pedig életét kockáztatva küldte el a megfelelő készítményt a megrendelőnek. Még az 1960-70-es években is voltak túlélők, akik hálálkodtak neki. (Lábjegyzet: A családban mindkét oldalról voltak Török Józsefek. Megkülönböztetésként a bíró doktori-címe szolgál. Nehezebb a helyzet az Irénekkel. Az ötvenes évek végén négyen viselték ezt a nevet. Irén nagymamája dr. Bakcsy Domokosné Korbuly Irén, majd Irén anyukája dr. Török Józsefné Bakcsy Irén, és hát a gyógyszerész Török Józsefné Török Irén, valamint ennek lánya, Jaskó Irén.) A gyógyszertárat 1952-ben államosították, mindenüket az utolsókig lefoglalva. Irén kénytelen volt kölcsönkérni pénzt, hogy villamossal hazatérjen családjához. Irén hamarosan elhelyezkedett egy budai patikában, József azonban nem volt hajlandó „ezeknek dolgozni" címen otthon maradt lányaival. Meggyőződése volt, hogy hamarosan vége lesz ennek a rendszernek is. Sajnos nem úgy lett, kénytelen volt elhelyezkedni. Józsefnek hihetetlenul éles esze, tudása és emlékezőtehetsége volt. Szókimondása miatt azonban egyik kültelki patikából a másikba helyezték át. Nyugdíjkora elérésekor felmondtak neki. Ekkor még két „neveletlen lányát" kellett taníttatnia. Elvárása szerint mindkettőnek egyetemi diplomát kellett szereznie. Egy Budapesttől távoli faluban vezette a patikát, ahonnan csak hétvégeken utazhatott haza. Kívánsága beteljesedett: Irén nevű lánya kutatóvegyész lett, míg Erzsébet középiskolai tanári végzettséget szerzett, majd beiratkozott esti tagozaton az alkalmazott matematikusi szakra. Apja, József már nem érte meg a matematikusi diplomát. 1978 decemberében agyvérzés érte. Irén egy álló esztendeig szeretettel ápolta a magáról semmit sem tudó férjét. Erzsébet hamarosan elkezdhette doktori tanulmányait. Hét év múlva, 2000-ben tudományos doktorrá avatták. A diploma téziseit a Budapesti Eötvös Lajos Tudományegyetem Természettudományi karán védte meg holland és svéd opponensekkel, a méréseket Värmlandban végezte. Erzsébet hamarosan a svéd társadalom védelmét szolgáló intézménynél (MSB Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) helyezkedett el. Szakmája, a digitális térképkészítés érdekes helyekre sodorta. Katasztrófamentési eseteken készített döntéselőkészítő térképeket. Először Rómában az ENSZ Élelmezési szolgálatánál töltött hat hetet, majd Csádban a Darfuri menekültek élelmezését segítette, Mozambikban a Zambézi folyó árvize miatt menekültek ellátásának logisztikai alapját dolgozta ki, Haitin a 2010-es nagy földrengés utáni helyreállítás volt feladata. Irén évekig Erzsébet lányával lakott, és az unokák és ő kölcsönös szeretetben éltek. Korábban említett állatszeretetét itt igazán kiélhette. Napközben egyedül volt a család németjuhász kutyájával és a ház macskájával. Kényeztette őket. Irén és József aktívan gyakorolták református hitüket a Pasaréti református gyülekezet tagjaiként. Gyermekeiket is erre a hitre nevelték. József presbiter volt és dr. Joó Sándor lelkész halála után a neves operaénekes Palló Imrével együtt tudták a gyülekezet által óhajtott lelkészt beiktatni. Irén lányuk tagja a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége vezetőségének. Erzsébet édesanyjával a helybéli svéd missziós gyülekezet tagjai. Svédországba érkezésük óta a magyar protestáns egyházi közösséggel is kapcsolatban voltak, – Irén mindig nagy érdeklődéssel és örömmel olvasta az Új Kéve lapot. Sajnos csak néhány alkalommal tudtak személyesen jelen lenni az istentiszteleteken, tekintve a távolságot. Első alkalommal Forshagában találkoztak, amikor kérésükre Molnár-Veress Pál lelkész meglátogatta őket, hogy Miklós unokájuk házasságát megáldja. Később Irén a Miklósék gyermekeinek keresztelésekor Uppsalában vett részt magyar istentiszteleten. Nyelvérzéke elismerésre volt érdemes. Az iskolában latint, ógörögöt és franciát tanult, otthon szüleit hallotta, amint németül beszéltek, remélve, hogy a gyerekek nem értik a kényesebb témákat. Irén lányuk Angliába távozása angol nyelv tanulására sarkallta. Svédországba költözése pedig a svéd nyelvet megértési szinten tette magáéva. 90 évesen még latin és görög idézeteket tudott. Irén kézimunka iránti rajongását számos hímzésről szóló könyve, de maga készítette varrottas párnahuzatok és terítők tanúsítják. A klasszikus zene, elsősorban az opera még 100 évesen is elvitte a Metropolitan Operaház digitális adásainak látogatásaira. Ha kísérője néha el is szunnyadt, Irén egy percet sem hagyott ki a zenéből. Utolsó napjaiban Erzsébet lánya mellette volt két nap és két éjszaka. Lehetőség nyílt videó kapcsolatokon keresztül Irén leányát és egy angliai és két svédországi unokát látni. A földi világtól búcsúzása idején is fejbólogatással válaszolt kérdésekre. Az élete utolsó perceiben is hallgathatott zenét. Chopin zongoraversenye közepette aludt el örökre. Elmenetele éppoly csendes volt, mint egész élete. Hihetetlen emberszeretete sugárzott ki belőle mindig, de sohasem igényelt hangos elismerést. Szépszámú családja bekeretezett fényképei, összesen két gyermeke, hat unokája és nyolc dédunokája mind rá néztek a falról. Sokan szerették, barátok, szövőtársai és a gyülekezet tagjai is körülvették. Legjobb példa, hogy századik születésnapján 82 szelet torta fogyott. Temetésén a koronavírus miatt csak a legközelebbi hozzátartozói vehetnek rész, de sokan ott lesznek gondolatban. 101-dik életévében szólította magához a Mindenható Isten. Nyugodjék békében! Köszönjuk, hogy sokáig velünk lehetett! (Dr. Lipcsey szül. Török Erzsébet)

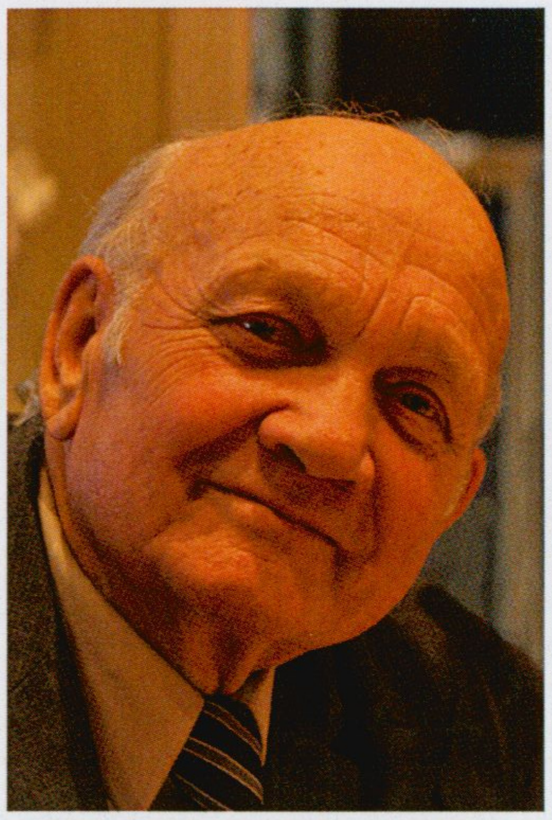

Nagy Jakab
1934–2020

1934. december 17-én született a Vajdaságban, Sándoregyházán (Ivanovo). Szüleinek, Nagy Antalnak és Miklós Szidóniának házasságából hat gyermek született: József (1929), Tamás (1931), Jakab (1934), Maris (1936), Antal (1939) és Gizella (1949), akik közül József és Maris korán meghaltak. Az elemi iskola elvégzése után bátyja, Tamás, elvitte Pancsovára, ahol az „Október 6." bútorgyárban inasnak adta. Három év inasság, majd sorkatonaság után 1957-ben a Teslánál kapott munkahelyet, mint asztalos. Kora ifjúságától sokat tevékenykedett a magyar kultúrkörben, melynek 16 éves korában már vezetőségi tagja lett. 1961-ben elhatározta, hogy elhagyja szülőföldjét. Többszöri próbálkozás után Ausztriába, a Traiskircheni menekülttáborba került, ahol megismerte és feleségül vette a ma szlovéniai Gabrijele faluban született, nála 9 évvel fiatalabb Flájsz Magdát, s két hónapra rá kivándoroltak Svédországba, ahol együtt egy új életet kezdtek. Házasságukból 1962-ben egy fiúgyermekük született. Mindkettőjüknek sikerült munkát kapniuk, s mondhatni jól feltalálták magukat. Fiuk házasságából két unoka született: Luis és Tóbiás. Nagy csapásként élte meg, amikor 2009-ben elhunyt felesége. Sokat kínozta az özvegység és egyedüllét, melyben vigasztalódást a helsingborgi magyar klub és protestáns gyülekezet alkalmai adtak. Halálhíréről csupán kerülőúton értesültünk, s e helyen és ez alkalommal búcsúzunk tőle, Isten örök nyugodalmát és békéjét kérve számára.

ISTENTISZTELETI NAPTÁR 2020 MÁSODIK FÉLÉVÉBEN

TEMPLOMOK/HELYEK
ahol istentiszteleteinket tartjuk

BORÅS	Hässleholmskyrkan	Våglängdsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkgatan 4
HALMSTAD	Andersbergskyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	RÅÅ EFS-kyrkan	Missionsgatan 8
HELSINKI	Alppila-kirik	Kotkankatu 2
JÖNKÖPING	S:t Franciscus katolska kyrkan	Torpaplan
LJUNGBY	S:t Stephans katolska kyrkan	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Reformerta kyrkan	Humlegårdsgatan 13
STOCKHOLM	BROMMA Ungerska Huset	Lövåsvägen 12
TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1
TAMPERE	Kaleva-kirik	Liisanpuisto 1
TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	40-es útról Äspered felé
UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsgatan 3
VÄSTERÅS	SKULTUNA Pingstkk	Västeråsvägen 11
VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4
VÄXJÖ	Mariakyrkan	Kungsvägen 117

Figyelem! Az itt közölt időpontok / helyszínek rajtunk kívülálló okok miatt változhatnak, ezért kérjük, az esedékes istentisztelet előtt szíveskedjenek a gyülekezeti felügyelőknél, vagy internetes honlapunkon (www.keve.se) tájékozódni.

A nyári szünidőben csak kivételes esetben tartunk istentiszteletet. A rendszeres szolgálatok sora júliusban és augusztusban szünetel.

SZEPTEMBER

05	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
06	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstadsvägen 21
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Torpaplan
10-13		MÄNNEDORF (Svájc) Protestáns Szövetség konferenciája		
18	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglängdsgatan 3
19	12:30	HELSINGBORG	Råå-EFS-kyrkan	Missionsgatan 8
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
20	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevångstorg
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkgatan 4
26	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsvägen 11
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
27	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsvägen 12
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsvägen 2

OKTÓBER

03	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1	úrvacsora
04	11:00	HELSINKI	Alppila kirik	Kotkankatu 2	úrvacsora
	17:00	TAMPERE	Kaleva kirik	Liisanpuisto1	úrvacsora
10	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansg. 1	úrvacsora
11	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21	úrvacsora
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Torpaplan	úrvacsora
16	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglängdsg. 3	úrvacsora
17	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsg. 8	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1	úrvacsora
18	11:00	HALMSTAD	Andersbergs kkan	Grönevångstg	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkgatan 4	úrvacsora
24	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsv. 11	úrvacsora
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4	úrvacsora
25	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsv. 12	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsv. 2	úrvacsora

NOVEMBER

07	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradvägen 4	
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1	
08	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstadsvägen 21	
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Torpaplan	
13	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglängdsgatan 3	
14	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsgatan 8	
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1	
15	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevångstorg	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkgatan 4	
21	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsv. 11	
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4	
22	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsvägen 12	
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsv. 2	
28	13:00	STRÄNGNÄS	Domkyrkan	Magyar mártírok emlékist.	
28	13:00	TALLINN	Toomkirik	Kiriku plats 1	úrvacsora
29	11:00	HELSINKI	Alppila kirik	Kotkankatu 2	úrvacsora

DECEMBER

05	11:00	VÄXJÖ	Johanneskyrkan	Paradv. 4	úrvacsora
	17:00	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansg. 1	úrvacsora
06	11:00	LJUNGBY	S:t Stephans kka	Bolmstads 21	úrvacsora
	17:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kka	Torpaplan	úrvacsora
11	18:00	BORÅS	Hässleholmskka	Våglängdsg 3	úrvacsora
12	12:30	HELSINGBORG	RÅÅ-EFS-kyrkan	Missionsg. 8	úrvacsora
	16:30	MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjög. 1	úrvacsora
13	11:00	HALMSTAD	Andersbergskka	Grönevångtg	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkgatan 4	úrvacsora
19	12:30	VÄSTERÅS	Skultuna Pingstkk	Västeråsv. 11	úrvacsora
	17:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbyg. 4	úrvacsora
20	11:00	STOCKHOLM	Ungerska Huset	Lövåsv. 12	úrvacsora
	17:00	UPPSALA	Eriksbergskyrkan	Eriksbergsv. 2	úrvacsora

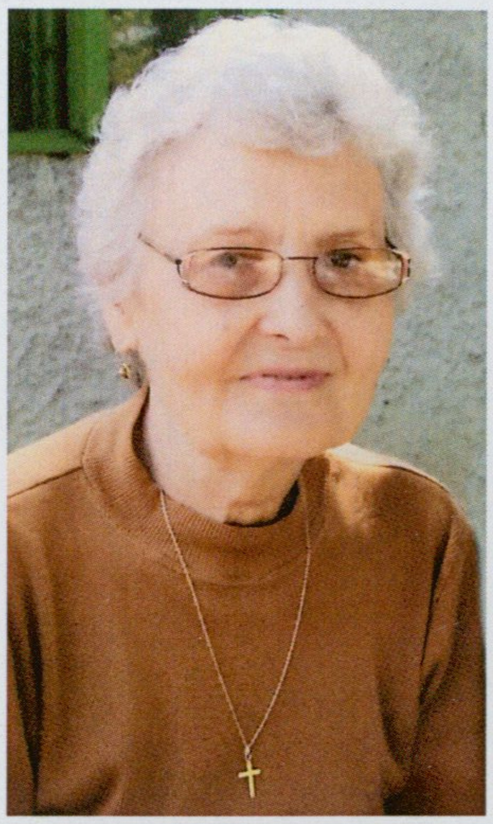

Csiszár (Márton) Magdolna
1930–2020

Márton Magdolna 1930. október 23-án, Felső-Háromszék egyik legnagyobb és legrégebbi településén, Torján született. Torja közelében castrum állt, mely a római határt, a limest védte. 896-ban a honfoglaló magyarok egy csoportja telepedett le ezen a vidéken, majd melléjük telepedtek a határőrségre ide vezényelt székelyek is. A kora középkorban ezen a területen alakult ki a bálványosi uradalom, Bálványos-vár központtal, amely évszázadokon át az Apor-család birtokában volt. A főrangú báró Apor család legismertebb tagja Apor Péter (1676-1752) író volt, akinek fő munkája a Metamorphosis Transylvaniae. Altorján ma is áll az Aporok 17. századi klaszszicista kastélya. 1910-ben Torja 2584 lakosából 2581 magyar, 1992-ben 3675 lakosából 3657 magyar és 18 román. Márton Gábor és Rozália házasságából három gyermek született: Gábor (1926), Gergely (1928 – Csűrös Emese édesapja) és Magdolna (1930). Gábor, az édesapa nagy kiterjedésű földeken és fában, vadban egyaránt gazdag erdőségeken gazdálkodott. Trianont követően, az impériumváltáskor ezeknek jelentős részét egyszerűen elvették, kisajátították. A család egy ideig a Nagyszeben melletti Vízaknán élt, ahol Magdolna a reálgimnáziumban tanult. A II. világháborúban Torja Észak-Erdéllyel együtt visszakerült Magyarországhoz, így a Márton-gyerekek Sepsiszentgyörgyön, ismét magyarul tanulhattak, s a Székely Mikó-Kollégiumban fejezték be a gimnázium utolsó évét. Az újabb impérium- majd rendszerváltáskor a tanárira készülő Magdolna reálgimnáziumi felkészültségével könyvelő lett előbb a kézdivásárhelyi, majd a rajoni néptanácsnál. Ekkor ismerkedett meg leendő férjével, az 1928-ban született Csiszár Miklós agrármérnökkel, a rajoni mezőgazdasági osztály vezetőjével, a líceum tanárával, majd aligazgatójával. Magdolna az ADAS biztosítótársaság helyi, később pedig rajoni főnöke lett. 1957-ben házasságukból megszületett egyetlen gyermekük, Miklós. 1968-ban, a megyésítéskor, Csiszár Miklós a kézdivásárhelyi mezőgazdasági termelőszövetkezet főmérnöke lett. Egy évre rá pedig a családot szörnyű tragédia érte: egy orvosilag fölöslegesnek minősülő beavatkozás nyomán veseblokk miatt az egyébként ép és egészséges édesapa és férj, Csiszár Miklós, 41 éves korában hirtelen elhunyt. Gyermeke, Miklós 12 évesen marad árva, felesége Magdolna pedig 39 évesen özvegy. A kis Miklós gépipari szerszámkészítő lett, édesanyja pedig az ADAS-nál rakta éveit az évek mellé, s szinte két évtizeden át mint megyei ADAS-főnök rendezi emberek ezreinek biztosítási szerződéseit, kötvényeit. Az időközben 25 évessé felcseperedett Miklós 1982-ben feleségül veszi a Kézdialmáson született Rancz Katalint, s ettől kezdve családi fészket, meghitt otthont, kiegyensúlyozott jövőt remélnek. 1984-ben megszületik első gyermekük, István, 1987-ben pedig második gyermekük, Krisztina. S éppen ezek az évek azok, amikor mintha mindenestől felfordult volna a Közép-Kelet-Európai térség, s biztonságot senki nem mer tervezni akár csak egy vagy két éves időtávra sem. S amikor 1989-1990 fordulóján a Tőkés László református lelkész körüli kiállás a diktatúra elleni országos tiltakozássá, majd forradalommá dagadt, s a román diktátor negyedszázad idős uralma egyik óráról a másikra összedőlt, sokmillió ember merte remélni, hogy új korszak tárta meg kapuit. Sokan óvatosabbak, mások pedig bátrabbak, kezdeményezőkészséggel rendelkezők voltak, s elhagyva a bezártság béklyóját, elindultak az újvilág felé. Csiszár Miklós és Katalin két kiskorú gyermekükkel Svédországban vélték boldogságukat meglelni. Négy évvel később, 1994-ben, az akkor már 64 éves, a nyugdíjkorhatárt már átlépett Csiszár Magdolna családegyesítést kérvényezve végül kiköt a fiatalok mellett, Dalsjöforsban, s ő maga is egy új életet kezd. Gyorsan megszerette az országot és népét, nemkevésbbé nyelvét is, melyet 64 évesen kezd elsajátítani, nem is rosszul. A fiatalok számára nagy segítséget jelentett, hogy ügyelt a kijövetelekor még csak tíz, illetve hét éves unokáira. Lekötötte az olvasás, a kézimunka és a tévénézés, jól érezte magát a magyar közösségben, a magyar gyülekezetben. Egészségi állapotának romlása főként emlékezőtehetségének rohamos gyengülésében állt. Az utolsó tíz évben idősotthonban, megelégedve töltötte napjait. A mélyhitű, a Bibliát naponta olvasó, imádságban buzgó katolikus asszony 2020. június 28-án visszaadta lelkét Teremtő Urának. Isten kegyelmére bízva július 6-án kísértük utolsó földi útjára. Béke poraira!

új kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja
Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik évente 4 szám
(Utkommer 4 nummer per år)

Nr. 1–2 årgång XXVIII. évfolyam 1–2. szám
Juli 2020 július
Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
a Protestáns Egyháztanács (Kyrkorådet)

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál
S–523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Mobil: +46-70-602 29 68

E-mail: tggparokia@gmail.com
Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda: Digitaltryck AB (Tryckeriet)
504 68 Borås, Grönbogatan 5 Tel: +46–33–122410

Példányszám (Upplaga)
900

Egyházfenntartási járulékot fizető tagjainknak
a lapot ingyen küldjük.
Az Új Kéve iránt érdeklődő más olvasóinkat kérjük,
tájékoztatásért forduljanak a Lelkészi Hivatalhoz:
523 98 HÖKERUM, Tångagärde 136
Mobil: +46–70–602 29 68

Az Egyházi Közösség pénztárosa (Rikskassör)
KOVÁCS ANDREA
260 50 BILLESHOLM Ivarsgatan 6
Tel: 042–284 584 Mobil: +46–70–644 02 49
E-mail: ak@andreakredovisning.se

Egyházi Közösségünk Plusgiro számlaszáma:
Ungerska Protestantiska Samfundet

Plusgiro 602047–3

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség
Gyülekezeti Otthona
TÅNGAGÄRDE

az Egyházi Közösség által létrehozott
TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
(Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård) kezelésében áll.

A Gyülekezeti Otthon címe:
523 98 HÖKERUM Tångagärde 136
Mobil: +46-70-602 29 68

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNYT
az Egyháztanács által kinevezett
INTÉZŐBIZOTTSÁG vezeti.

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
INTÉZŐBIZOTTSÁGÁNAK
megbízott gondnoka
BÁN FERENC
416 56 GÖTEBORG Kärralundsgatan 54 A
Mobil: +46–73–248 00 11
E-mail: ferenc@earthling.net

A TÅNGAGÄRDE ALAPÍTVÁNY
pénztárosa
KOVÁCS ANDREA
260 50 BILLESHOLM Ivarsgatan 6
Tel: 042–284 584 Mobil: +46–70–644 02 49
E-mail: ak@andreakredovisning.se

A Tångagärde Alapítvány Plusgiro számlaszáma:
Stiftelsen Tångagärde Församlingsgård

Plusgiro 25534–9

MÁS ÉSZAKI / BALTI ORSZÁGOKBAN ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK MEGBÍZOTT VEZETŐI
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn
BÁN ISTVÁN
EE-75326 KARLA Ra vald, Harjumaa
Lodjapuu tee 10-1 Mobil: +372–50–696 42

FINNORSZÁG – Helsinki – Tampere
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358–19231242 Mobil: +358–40–960 75 59

AZ ÚJ KÉVE MEGJELENÉSÉT TÁMOGATTA

Evangélikus Egyház

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

új kéve Posttidning B
UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET
Returadress: 523 98 HÖKERUM Tångagärde 136

Kállay Miklós:
Üzenet a végekre

Talpig gyászba járó,
Sínylő szívvel váró,
Keserves, rab véreim!
Ring-e még reménység,
Vagy fekete kétség
Minden e hon térein?
S ezrünk múlásának,
Vérünk hullásának
Ez siralmas bére im!

Régi magyar végek!
Újra lobbant lélek,
Istrázsátok áll-e még?
Ha áll, lásson újra,
Szemét éjbe fúrja!
Kísértetből már elég.
Vak éj méhén vész ül,
Nagy zivatar készül,
Vág a vihar, itt a vég!

Zúg az ihar odva,
Nekiviharodva
Felnyargal a Nemere.
Erdőn dúl a dúvad,
Vérszínűre gyullad
Magas Göncöl-szekere.
De minket nem ejt el,
Fenntart büszke fejjel
Az Úristen tenyere.